

ВПЛИВ COVID-19 НА РИНОК ФРУКТІВ І ЯГОД У СЕЗОНІ-2020/21

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ

Підготовлено Асоціацією «Ягідництво України»

USAID «Конкурентоспроможна економіка України» (КЕУ)

Ініціатива «VTrade Фрукти і Ягоди»

Україна

Вересень, 2020

Дослідження «Вплив COVID-19 на ринок фруктів та ягід у сезоні-2020/21»

Дослідження «Вплив COVID-19 на ринок фруктів та ягід у сезоні-2020/21» підготовлено Асоціацією «Ягідництво України» у рамках ініціативи «VTrade Фрукти і Ягоди», що є частиною Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» (KEU).

Головною метою цього дослідження є аналіз поточної ситуації в секторі фруктів та ягід в Україні і світі, а також виявлення факторів, які мали найбільший вплив на формування тенденцій поточного сезону, векторів розвитку сектору та змін принципів ведення бізнесу гравців ринку. Крім того, аналітики АЯУ прагнули відокремити вплив кожного з цих факторів, що дає зрештою змогу прогнозувати найбільш вірогідний сценарій подальшого розвитку ситуації.

Методологія проведення даного дослідження є унікальною і розроблена спеціально для цього дослідження аналітиками Асоціації.

Всі дані, що надавали компанії при анкетуванні та опитуванні, є конфіденційними та подаються в дослідженні виключно в усередненому вигляді.

Результати дослідження будуть оприлюднені на сайті Асоціації «Ягідництво України»

Зміст

Проблема	4
Цілі дослідження	4
Методологія дослідження	4
Товари для досліджень	5
Збір даних	5
Аналіз даних.....	6
Огляд світового ринку фруктів та ягід.....	8
Зерняткові	9
Кісточкові.....	10
М'які ягоди	12
Огляд виробництва фруктів та ягід в Україні.....	15
Зерняткові	16
Яблука.....	16
Груші	18
Кісточкові.....	19
Черешня	19
Вишні	21
Абрикоси	23
Персики	24
Сливи	26
М'які ягоди	27
Суниця садова.....	27
Малина	29
Смородина	30
Лохина	32
Огляд зовнішньої торгівлі фруктами та ягодами в Україні	34
Зерняткові	34
Яблука.....	34
Груші	38
Кісточкові.....	41
Черешня	41
Вишня	43
Абрикос	44
Персики	45
Слива.....	46
М'які ягоди	48
Суниця садова.....	48
Малина	50
Смородина	52
Лохина	53
Огляд зовнішньої торгівлі продуктами переробки фруктів та ягід в Україні.....	56
Яблучний концентрат	56
Суниця садова морожена	58
Малина та смородина морожені	60

Інші ягоди морожені	62
Вплив погодних умов на виробництво плодів та ягід в Україні у сезоні-2020/21	65
Вплив COVID-19 на ринок фруктів та ягід в світі.....	67
Вплив COVID-19 на продажі фруктів та ягід в Україні	68
Внутрішній ринок.....	68
Зовнішній ринок	69
Висновки та рекомендації	71
Загрози для українських виробників фруктів та ягід	71
Внутрішній ринок.....	71
Зовнішній ринок	72
Можливості для українських виробників фруктів та ягід.....	72
Внутрішній ринок.....	72
Зовнішній ринок	73
Перелік графіків у дослідженні	77
Перелік таблиць у дослідженні	79

Проблема

Світова криза, спричинена пандемією COVID-19, потягнула з собою значні зміни у світовій економіці та торгівлі, включаючи сектор фруктів та ягід: економічні проблеми, тимчасове закриття або скорочення деяких каналів збуту (HoReCa, невеликі магазини, оптові ринки тощо), зменшення попиту з боку кінцевих споживачів, перебої або зміни у ланцюгах поставок, скасування поїздок через карантин, додаткові вимоги та витрати на безпеку харчових продуктів тощо.

За таких обставин багато компаній не розуміють, як далі вести свій бізнес, особливо в 2020-2021 роках, коли вони не може працювати як раніше, адже розуміють, що кардинальні зміни як у споживанні, так й з огляду на канали збуту.

Основна мета цього дослідження - проаналізувати зміни на світовому та внутрішньому ринках фруктів і ягід та запропонувати українським виробникам та переробникам плодово-ягідної продукції потенційні короткострокові стратегії, які можуть допомогти їм вести бізнес у бурхливі часи 2020-2021 років.

Дослідження було проведено протягом вересня 2020 року.

Цілі дослідження

Для вирішення зазначеної вище проблеми це дослідження повинно відповідати наступним цілям:

- Зрозуміти, як змінилися ланцюги поставок у секторі та збут на світовому і внутрішньому ринках
- Зрозуміти труднощі, з якими стикаються українські компанії в сезоні 2020/21
- Запропонувати можливі короткострокові стратегії для українських F&B компаній, щоб мінімізувати вплив кризи COVID-19 на їхній бізнес.

Методологія дослідження

Для досягнення цілі дослідження використовується поєднання аналізу баз даних (табличне дослідження), якісне та кількісне дослідження.

У цьому дослідженні враховано основні культури та продукти харчування, що виробляються в Україні: яблуко, груші, сливи, абрикоси, персики, черешня, вишня, суниця, малина, лохина (або чорниця високоросла) та інші. В якості продуктів переробки будуть оцінюватися такі групи: заморожені фрукти та ягоди, концентрат яблучного соку.

З точки зору типу виробництва фокус зосереджується на професійному виробництві та переробці фруктів та ягід. У дослідженні представлені дані про виробничий підсектор домогосподарств. Однак ця частина сегменту не включається до кількісної частини дослідження, адже майже неможливо скласти та оцінити репрезентативну вибірку цієї групи виробників у визначений для дослідження час. В той же час виробничий підсектор домогосподарств включений до якісної частини дослідження.

Аналіз баз даних використовується для оцінки та впровадження світового і внутрішнього ринків з точки зору їх роботи та розвитку до пандемії COVID-19. Також доступні статистичні дані 2019 року, що використовуються для аналізу змін, які відбулися в 2020 році, та виявлення причин цих змін, адже не у всіх подіях винна криза COVID-19. Країни, що мають найбільший експортний потенціал для української плодово-ягідної продукції, визначають основи цього дослідження з урахуванням думок компаній, зібраних в рамках якісного дослідження.

Кількісне дослідження використовується для наступних частин дослідження ринку :

- збір даних про зміни у собівартості, продажах та каналах збуту українських виробників і переробників фруктів та ягід через кризу COVID-19;
- збір даних про зміни обсягів врожаю в наслідок погодних умов для відокремлення впливу погодних катаклізмів від ефекту COVID-19.

Якісне дослідження використовується для наступних частин дослідження ринку:

- оцінка змін на світовому ринку фруктів та ягід;
- оцінка викликів, з якими стикаються українські виробники та переробники ПЗБ (усіх типів) на внутрішньому та міжнародному ринках;
- оцінка підтримки українських виробників та переробників для мінімізації впливу кризи COVID-19 на їхній бізнес .

Товари для досліджень

<i>Кодекс ГС</i>	<i>Найменування товару</i>
0808	Яблука, груші та айва, свіжі
081010	Свіжа суниця
081020	Свіжа малина, ожина, шовковиця
081030	Свіжа смородина
081040	Свіжа журавлина, чорниця та інші фрукти роду Vaccinium
081110	Заморожена суниця, необроблена або зварена на пару або відварена у воді, підсолоджена чи ні
081120	Заморожена малина, ожина, шовковиця, чорна, смородина .
0809	Абрикоси, вишні, персики в т.ч. нектарини, сливи свіжі
200979	Яблучний сік, неферментований, значення Brix > 20 при 20 ° C, з додаванням цукру або без нього
081190	Заморожені фрукти та горіхи, неварені або приготовлені на пару або варені у воді, підсолоджені чи ні

Збір даних

Збір даних для дослідження включає:

- Збір офіційних статистичних даних щодо виробництва фруктів і ягід в Україні та міжнародну торгівлю
- Набір анкетних запитань, які будуть використані для кількісних та якісних досліджень:
- Анкета з виробництва фруктів та ягід (цільова група - різні типи фермерів, 80-100 анкет)
- Анкети з переробки фруктів та ягід (цільова група - різні типи переробників 30 анкет)
- Анкета по каналам збуту (цільова група - виробники та переробники, 110-130 анкет, однакова форма для всіх респондентів).
- Анкета щодо впливу COVID-19 на бізнес (цільова група - виробники та переробники, 110-130 анкет, однакова форма для всіх респондентів).

В опитуванні взяли участь наступні групи компаній:

- Фермери - 80-100
- Переробники - 20
- Інтегровані F&B компанії (фермерство + переробка) – 10

Поглиблені інтерв'ю, які будуть використані для якісних досліджень :

- Кожен фермер та переробник отримує 3 анкети - про виробництво (різне для ведення сільського господарства та переробки), про канали збуту та про вплив COVID-19.

- Останні 2 анкети однакові для всіх груп. Інтегровані компанії матимуть 4 анкети - сільське господарство, переробка, продаж та вплив COVID-19. Поділ оцінки на кілька коротких частин дозволить компаніям витратити менше часу для оцінки та підвищити рівень реакції компаній.
- Інтерв'ю з різними представниками внутрішніх каналів збуту щодо нещодавніх змін, пов'язаних із COVID-19 (цільова група - внутрішня роздрібна торгівля, HoReCa, відкриті ринки, онлайн продажі, торговці тощо , 30-50 інтерв'ю) .
- Інтерв'ю з різними учасниками міжнародних ринків з акцентом на країни з найбільшим експортним потенціалом для українського плодово-ягідного сегменту щодо нещодавніх змін, пов'язаних із COVID-19 (цільова група - асоціації, торговці, переробники, іноземні виробники та переробники, постачальники для цього сектору, 20-30 інтерв'ю).

Аналіз даних

Перший етап дослідження - аналіз статистичних даних українського ринку фруктів та ягід, а також - міжнародної торгівлі. Завданням цього етапу є:

- огляд вітчизняної, щоб визначити розмір ринку, виробництва, канали збуту
- дати загальний огляд світових ринків фруктів та ягід з визначенням основних країн-конкурентів України та ринків з найбільшим експортним потенціалом для України. Інформація про цільові ринки буде використана для визначення країн для поглиблених співбесід.

Другий етап дослідження (проведений паралельно з етапом 1) - спрямований кількісну та якісну оцінку українських компаній на основі анкет.

Цей етап включав електронну розсилку анкет, їх збір, попередній аналіз та подальшу перевірку даних.

Завданням цього етапу є:

- перевірити офіційні статистичні дані про виробництво плодово-ягідної продукції в Україні .
- проаналізувати інформацію про зміни в секторі з фокусом на вплив до COVID-19
- повести аналіз впливу COVID-19 на різні типи українських виробників та переробників фруктів та ягід.

Третій етап дослідження - поглиблені інтерв'ю різних учасників ринку фруктів та ягід в Україні та цільових країнах, визначені на першому етапі дослідження.

Завданням цього етапу є:

- перевірити дані, отримані в анкетах.
- оцінити зміни у світових та вітчизняних ланцюгах створення доданої вартості через кризу COVID-19.
- оцінити проблеми та можливості нової реальності.

Останній етап дослідження - остаточний аналіз усіх зібраних та перевірених даних для того, щоб сформулювати та запропонувати учасникам ринку можливі короткострокові стратегії ведення бізнесу в 2020-2021 роках.

Завданням цього етапу є:

- вказати на нові можливості, що з'явилися на ринках фруктів та ягід
- виділити труднощі та загрози, які можуть вплинути на плодово-ягідний бізнес протягом 2020-2021 років.
- Розробити короткострокові стратегії ведення бізнесу в 2020-2021 роках.

Огляд світового ринку фруктів та ягід

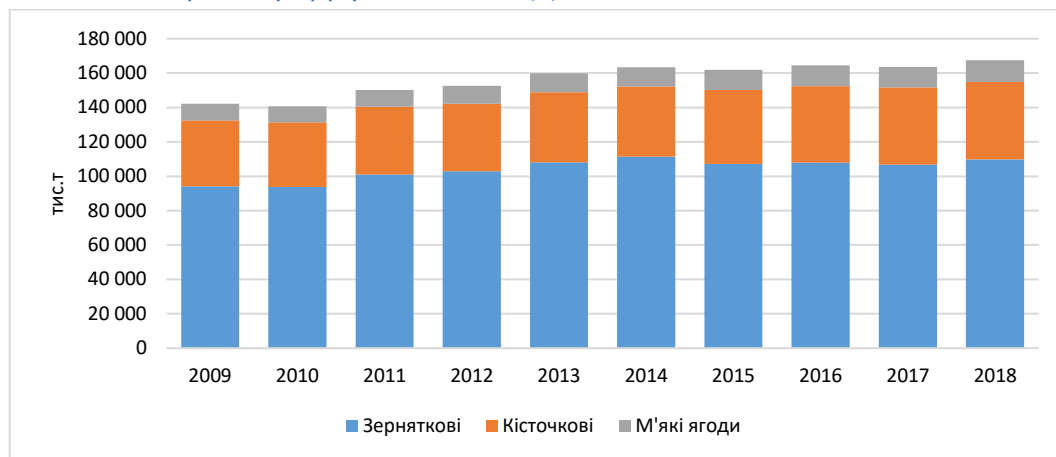

Рис. 1 Динаміка світового виробництва фруктів та ягід, тис.т (Джерело: www.fao.org/faostat)

За даними FAOStat, світове виробництво фруктів та ягід стабільно зростає протягом останнього десятиліття. За цей період воно збільшилось відразу на 18%. Таким чином, якщо у 2009 році світове виробництво фруктів та ягід становило 142 млн.т, то вже у 2018 році загальний валовий збір склав 168 млн.т. При цьому 65% від загалу складають зерняткові, переважно яблука.

Лідером за обсягами виробництва фруктів та ягід є Китай: у 2018 році на долю цієї країни припадало близько 48% світового врожаю плодово-ягідної продукції. При цьому варто відзначити, що близько 70% продукції, вирощеної у Китаї, припадає на зерняткові.

Далі в рейтингу найбільших виробників фруктів і ягід в світі значаться США і Туреччина, на частку яких у 2018 році доводилося 5% та 4% світового врожаю відповідно. Також в ТОП-5 увійшли Польща та Італія які займають по 3% від загального виробництва.

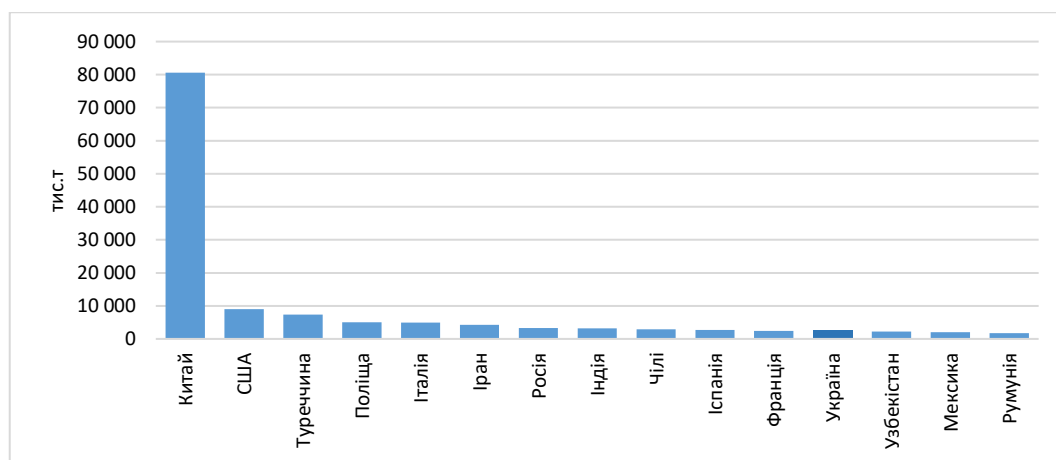

Рис. 2 ТОП-15 країн-виробників фруктів та ягід в 2018 році, тис.т (Джерело: www.fao.org/faostat)

За останні 10 років найбільш активне зростання виробництва фруктів та ягід демонструють Польща, Узбекистан та Україна, які за вказаний період наростили валовий збір даної продукції в 3, 2,3 та 1,8 рази відповідно.

Нижче пропонуємо більш детально розглянути кожну з підгруп.

Зерняткові

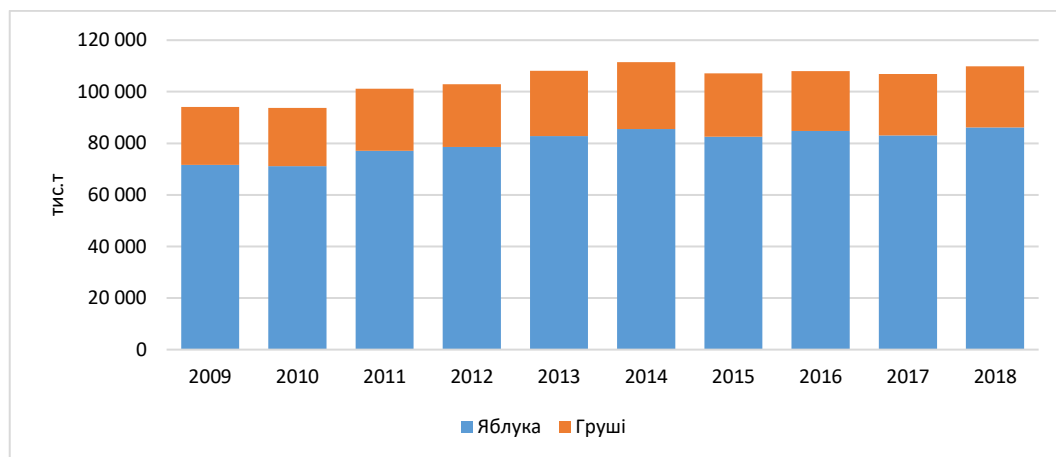

Рис. 3 Динаміка світового виробництва зерняткових, тис.т (Джерело: www.fao.org/faostat)

Як було зазначено раніше, зерняткові займають 65% від загального валового збору фруктів та ягід. Тож цілком логічно, що саме ці культури мають найбільший вплив на загальні тенденції в плодово-ягідному секторі. Якщо аналізувати зміни в цьому сегменті в цілому за 10 років, то виробництво як груш так і яблук переважно зростало. При цьому варто зазначити, що здебільшого зміни валового збору викликані інтенсифікацією виробництва. Для порівняння, якщо з 2009 по 2018 рік світове виробництво зросло на 20%, то площі за цей же період збільшились всього на 3%. Що стосується ринку груш, то при скороченні площ за 10 років на 11%, валовий збір збільшився на 6%.

Станом на 2018 рік близько 45% яблук та 68% груш виробляється в Китаї.

До ТОП-3 країн-виробників **яблук** також увійшли США та Польща, на долю яких припадає по 5% від загального обсягу виробництва яблук в світі. При цьому слід зазначити, що хоч яблука й вирощуються більш ніж у 90 країнах, проте 80% всього валового збору припадає на ТОП-15 країн.

Аналізуючи більш детально основні країни-виробники яблук слід відзначити суттєве нарощування виробництва цих фруктів у Польщі – майже в 4 рази. Крім того, доволі помітно виробництво зросло в Узбекистані та Україні. Втім, слід також враховувати той факт, що 2018 рік для яблучного ринку був аномальним, оскільки в більшості європейських країнах-виробниках виробництво яблук доволі різко збільшилось через м'які погодні умови в зимово-весняний період. Однак вплив такого збільшення виробництва було нівельовано за рахунок падіння валового збору у Китаї одразу на 5%.

Що стосується сегменту **груш**, то головні зміни на цьому ринку регулюються за рахунок виробництва у Китаї, оскільки, як раніше було зазначено, саме на цю країну в різні роки пропадало до 70% від світового валового збору. До ТОП-3 країн-виробників також входять США та Італія. За підсумками 2018 року по 3% виробництва приходить саме на ці країни.

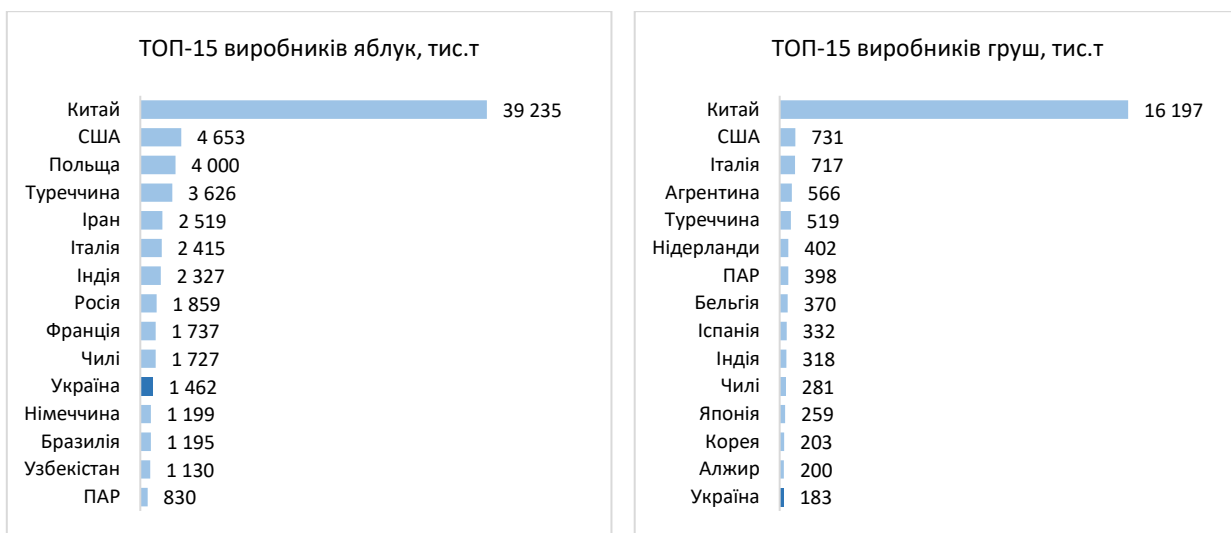

Рис. 4 ТОП-15 країн-виробників зерняткових в 2018 році, тис.т (Джерело: www.fao.org/faostat)

Кісточкові

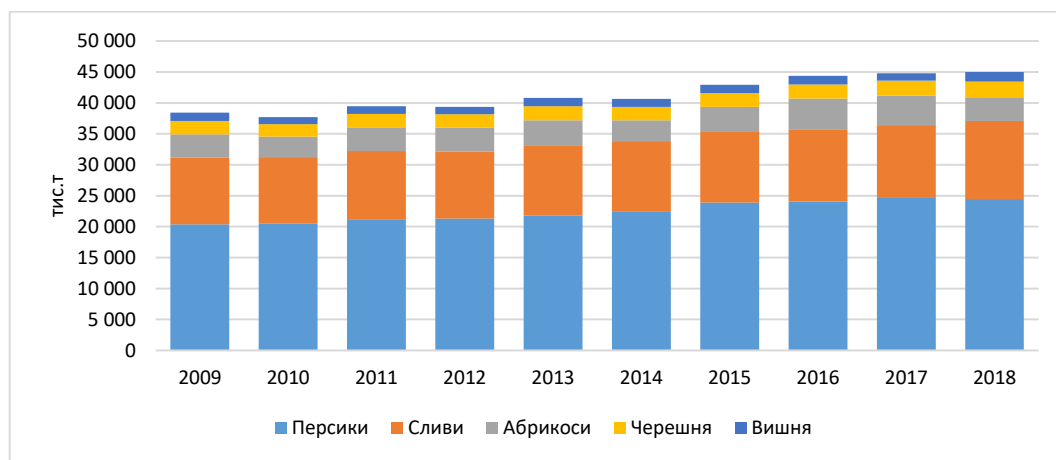

Рис. 5 Динаміка світового виробництва кісточкових, тис.т (Джерело: www.fao.org/faostat)

Сегмент кісточкових протягом останніх 10 років переважно демонструє ріст загального виробництва. Так з 2009 по 2018 рік загальний валовий збір збільшився на чверть, тоді як площі під цими культурами зросли лише на 10%. Втім, як вже зазначалось раніше, кісточкові культури доволі сильно залежать від погодних умов.

Наприклад, через сприятливі погодні умови в період цвітіння **вишень** в основних країнах-виробниках: Росії, України та Польщі - загальний валовий збір у 2018 році склав 1,5 млн.т, що на 29% перевищує показники попереднього року. В цілому виробництво вишні в світі доволі сконцентроване. Й незважаючи на те, що навіть ТОПові країни мають частку у виробництві не більше 20%, на ТОП-10 країн приходить до 90% світового виробництва.

Однак, в той же рік у світі було зафіксовано один з найгірших за п'ять років врожаїв **абрикос** через несприятливі погодні умови у Туреччині, Узбекистані та Італії. Для порівняння, у 2017 році валовий збір цієї кісточкової склав 4,8 млн.т, а в 2018 році впав до 3,8 млн.т. Якщо ж аналізувати тенденції виробництва абрикос в цілому, то можна зробити висновок, що ця кісточкова більш за всіх залежить

від зовнішніх факторів. Оскільки при більш-менш стабільній площі під культурою валовий збір з року в рік демонструє різнонаправлені тенденції.

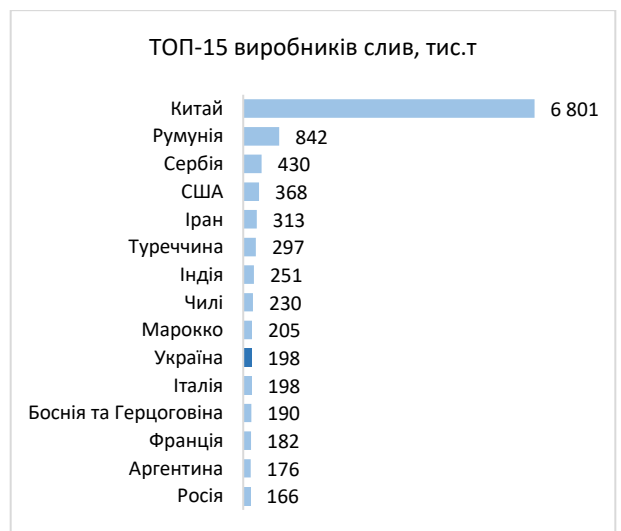
В цілому лідером з виробництва в сегменті кісточкових протягом всього аналізованого періоду виступають **персики**. Частка цієї продукції в загальному валовому зборі щорічно складає щонайменше 53% й здебільшого через виробництво у Китаї. Причому саме поступове зростання інтересу до вирощування персиків в цій країні й надало підтримку збільшенню світового виробництва. Згідно до офіційних даних, з 2009 до 2018 року врожай персиків в цій країні збільшився у 1,7 рази – з 9 до 15 млн.т. Крім Китаю за цей же період суттєве збільшення виробництва було зафіксовано у Алжирі (у 2,5 рази), Туреччині (+46%) та Індії (+23%). Разом з тим Італія за той же період скоротила виробництво персиків на третину, а валовий збір у США впав на 45%.

Не менш інтенсивно Китай нарощує й виробництво **слив**. В період, що аналізується, валовий збір цих фруктів збільшився на 41%. Й саме указаний фактор сприяв загальносвітовому збільшенню виробництва слив на 32%. Крім Китаю серед лідерів за темпами зростання врожаю важливо відмітити Туреччину та Індію з приростом валового збору у 23% та 48% відповідно.

Світове виробництво **черешні** зростає. При цьому збільшується не тільки валовий збір, а й площі під цією культурою. Для порівняння, якщо ще у 2009 році в світі під черешнею було зайнято 379 тис.га, то вже у 2018 році цей показник зріс до 432 тис.га. Виробництво ж за той же період збільшилось на 28%.

Безперечним лідером з виробництва черешні в світі виступає Туреччина, частка якої в глобальному врожаї з 2015 року досягає 24-25% в залежності від сезону. Таких результатів країні вдалося досягнути не тільки за рахунок інтенсифікації виробництва, а й завдяки розширенню площ під культурою. Так в першій половині аналізованого періоду ця країна доволі активно збільшувала площі під черешнею (в середньому на 5% щорічно), але вже в 2017-2018 роках темпи закладки нових насаджень сповільнилися. В цілому ж за аналізований період площі під черешнею в Туреччині збільшились у 1,5 рази.

Однак, не тільки Туреччина активно нарощує виробництво черешні. Так, за даними FAOStat, за останні 10 років справжній прорив демонструють Узбекистан та Чилі. Ці країни не тільки збільшили валовий збір у 3,1 та 3,5 рази відповідно, а й увійшли до ТОП-5 виробників та експортерів черешні в світі.

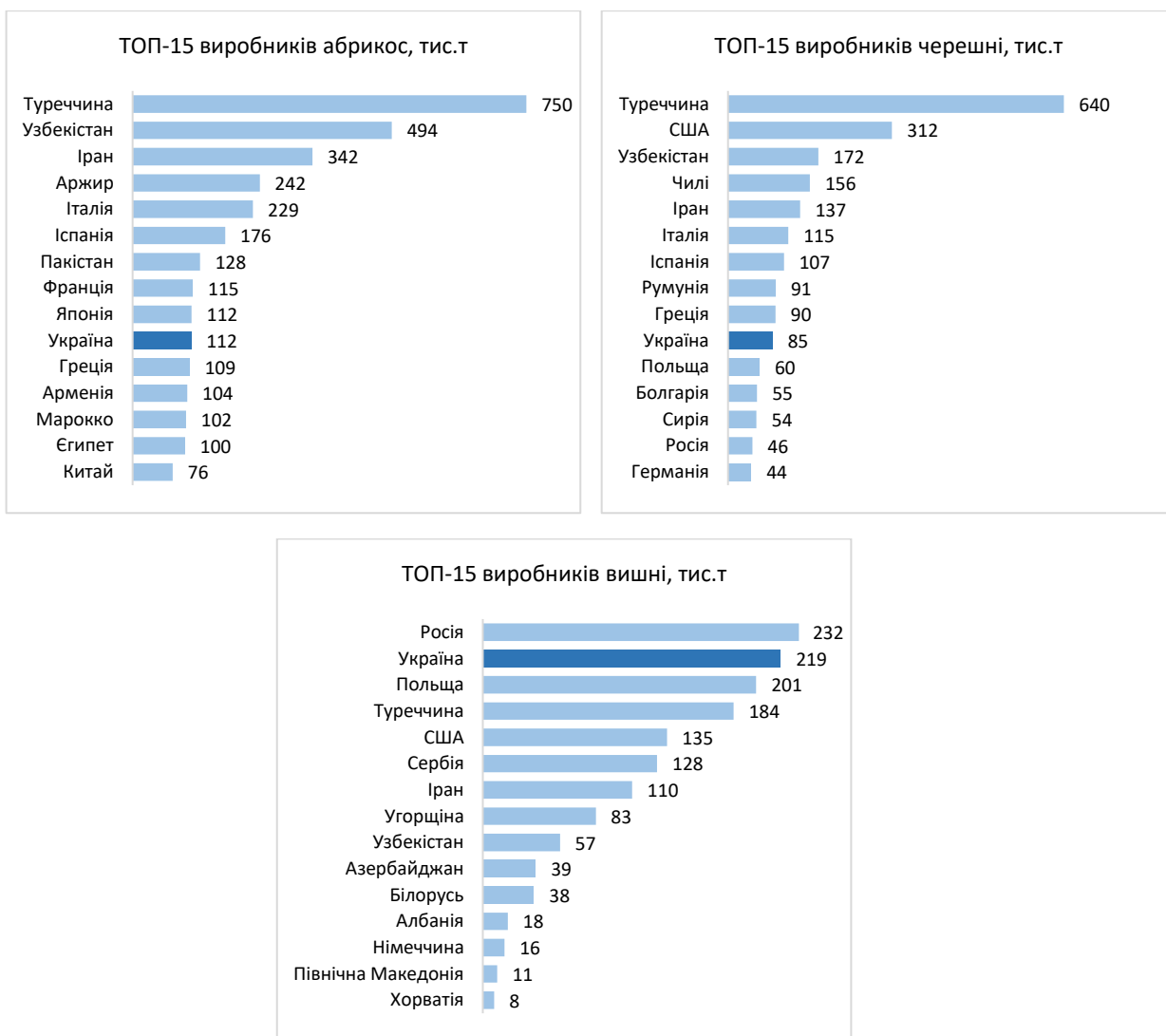

Рис. 6 ТОП-15 країн-виробників кісточкових у 2018 році, тис.т (Джерело: www.fao.org/faostat)

М'які ягоди

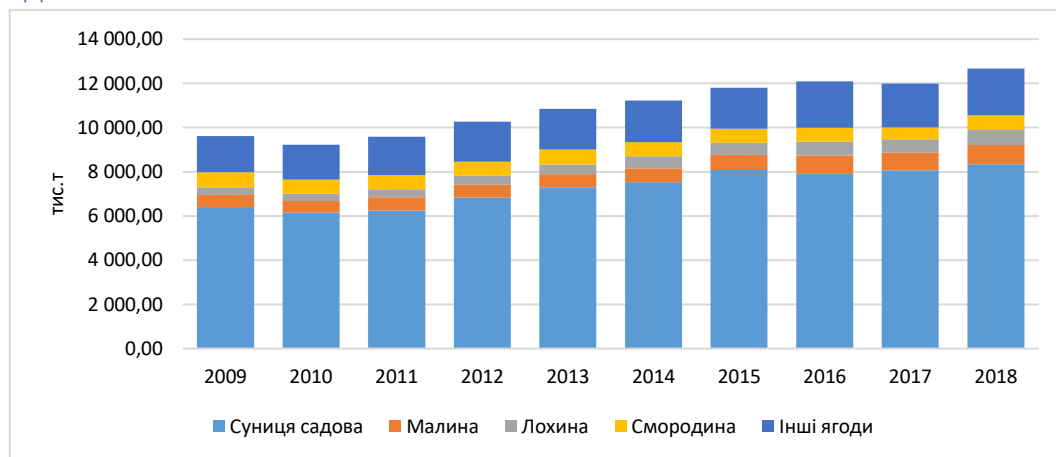

Рис. 7 Динаміка світового виробництва м'яких ягід, тис.т (Джерело: www.fao.org/faostat)

За останні 10 років світовий ринок м'яких ягід демонструє не тільки збільшення виробництва, а й зміни його структури. Лідером серед ягід як по площі так й за обсягами валового збору залишається **суниця садова**.

Близько 65% валового збору і 38-40% виробничих площ під ягодами в світі припадає саме на цю культуру. При цьому важливо відзначити, що основне збільшення виробництва спостерігалось у 2011-2013 роках за рахунок розширення площ в Китаї – головній країні-виробнику. Так в період з 2009 по 2018 рік площі під суницею садовою у вказаній країні збільшились з 77 до 111 тис.га. При цьому, специфікою такого виробництва є той факт, що після збору врожаю більша його частина йде на подальшу переробку.

Незважаючи на те, що станом на 2018 рік суниця садова вирощувалась більш ніж у 75 країнах світу, понад 80% світового виробництва припадає на ТОП-10 країн, причому частка Китаю - 35%.

Окрім Китаю в останні роки доволі активно збільшують виробництво й Мексика, Туреччина та Єгипет. Зокрема валовий збір у Мексиці за останнє десятиріччя збільшилось у 3,7 рази, що дало змогу країні увійти у ТОП-3 країн виробників суниці садової в світі. Для порівняння, у 2009 році ця країна займала лише 8 сходинку у загальному рейтингу. Що стосується Туреччини та Єгипту, то валовий збір в цих країнах збільшився у 1,8 та 2,1 рази відповідно.

Зростання попиту на **малину** в останні декілька років призвели й до збільшення площ під вказаною культурою. Як наслідок, якщо ще у 2015 році малина займала третє місце за обсягами виробництва серед ягід, то вже з 2016 року вона піднялась на другу сходинку у рейтингу.

Виробництво малини є досить концентрованим, зосереджено воно в основному в Європі, при цьому на Східну частину Європи припадає більше третини всього глобального врожаю цієї ягоди. На Росію та Польщу припадає 33-34% усього світового валового збору малини. Північна Америка є другим найбільшим виробником цієї ягоди в світі - виробники цього регіону щорічно збирають близько 20% всього світового врожаю малини.

Всього на ТОП-5 країн за підсумками 2018 року припадає 73% від загального обсягу виробництва й саме збільшення валового збору в цих країнах забезпечило зростання світового врожаю за 10 років у 1,7 рази. Так, найбільше збільшила виробництво Мексика: у період з 2009 по 2018 рік валовий збір малини в цій країні виріс майже у 10 разів – з 13,5 до 130 тис.т. Зростання врожаю було суттєвим й у Сербії та Польщі – у 1,4 рази. Й лише Росія поступово зменшує виробництво на 1-2% в рік.

Географія виробництва **смородини** в світі найбільш локальна серед всього асортименту ягід, що аналізуються. Так, за результатами 2018 року 89% всього валового збору припадає на три сусідні країни – Росію (60%), Україну (25%) та Польщу (4%).

Ситуація в сегменті смородини залишається відносно стабільною як мінімум протягом останніх декількох років. Щорічний обсяг виробництва даної ягоди в світі складає близько 630-680 тис.т. Винятком став лише 2017 рік, коли через негативні погодні умови помітно впало виробництво у Росії та Україні. Тоді загальносвітовий валовий збір впав до десятирічного мінімуму – 539 тис.т.

У той же час варто відзначити, що незважаючи на те, що смородина входить в п'ятірку основних ягід, вироблених в світі, саме ця ягода поступово втрачає популярність у садівників. Якщо ще в 2009 році частка цієї ягоди в світовому виробництві займала 7,2%, то вже до 2016 р цей показник знизився до 5,2%. Такі тенденції пов'язані в першу чергу з тим, що дана ягода в основному затребувана з боку переробників, і в свіжому вигляді споживається досить рідко.

Лохина є світовим лідером за темпами зростання виробництва серед «м'яких» ягід. За останні 10 років обсяги виробництва вказаної ягоди збільшились удвічі! Крім того, майже у всіх країнах ціни на цю ягоду залишаються одними з найвищих, що робить цей сегмент все більш привабливим для інвесторів. Як наслідок, якщо навіть у 2012 році частка вказаної продукції в загальному виробництві м'яких ягід не перевищувала й 4%, то вже у 2018 році цей показник досяг рівня 5,4% й дав змогу лохині посісти третє місце у загальному рейтингу.

Північна Америка впевнено тримається на позиції лідера за обсягами виробництва лохини: на цей регіон припадає понад 60% світового врожаю цієї ягоди. Основні площі сконцентровані в США, Канаді і Мексиці, а їх загальна частка у світовому виробництві складає 67%. При цьому варто зазначити, що найбільш активно в даному регіоні плантації лохини закладались саме у Мексиці. За 10 років площі під лохиною в цій країні зросли більш ніж у 19 разів!

На частку Європи припадає близько 17% світового врожаю лохини. Тут також фіксуються одні з найвищих темпів збільшення цього показника. Винятком стала лише Франція, яка в останні 10 років скоротила площі на 15%, або в середньому на 2-3% щорічно.

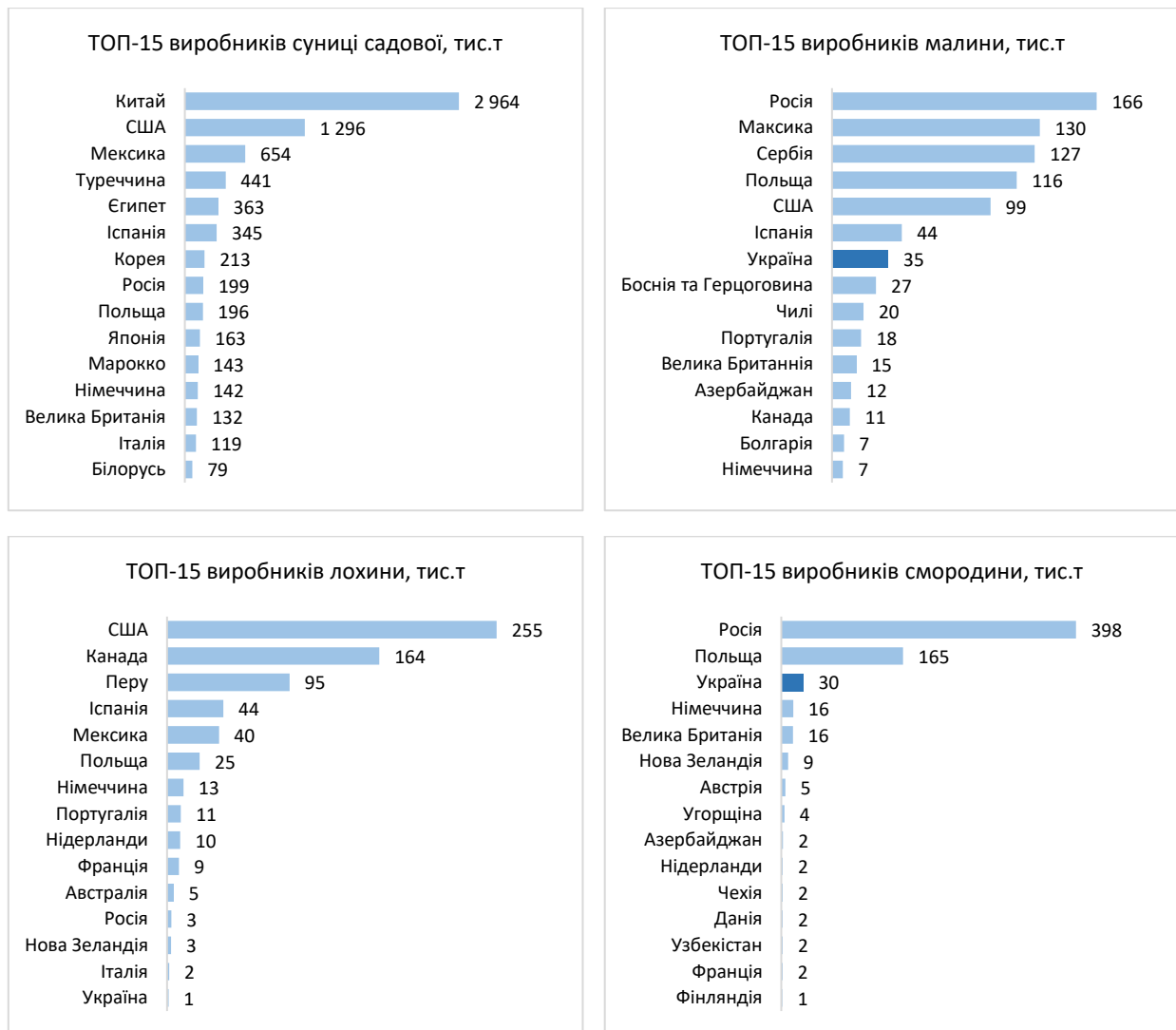

Рис. 8 ТОП-15 країн-виробників м'яких ягід у 2018 році, тис.т (Джерело: www.fao.org/faostat)

Огляд виробництва фруктів та ягід в Україні

Завдяки географічному розташуванню та природньо-кліматичним умовам не даремно Україна вважається аграрною країною. Площа земель сільськогосподарського призначення сягає щонайменше 27 млн га, або 45% від загальної площі країни. Втім, під плодовими та ягідними культурами, за підсумками 2019 року, в країні було зайнято лише 198 тис. га.

При цьому слід зазначити, що за офіційними даними державної служби статистики в Україні, площі під такими культурами доволі стрімко зменшуються. Для порівняння, в період з 2010 по 2019 роки посадкові площі під плодово-ягідними насадженнями скоротилися на 16%: з 236 тис. га до 198 тис. га. Найбільше скорочення зафіксовано у комерційному секторі – за 10 років частка професійних виробників у загальній структурі зменшилась з 39% до 27%.

Проте, навіть в умовах такого скорочення обсяг виробництва плодово-ягідної продукції поступово зростає через інтенсифікацію виробництва. Більш детально у розрізі кожної з культур розглянемо далі.

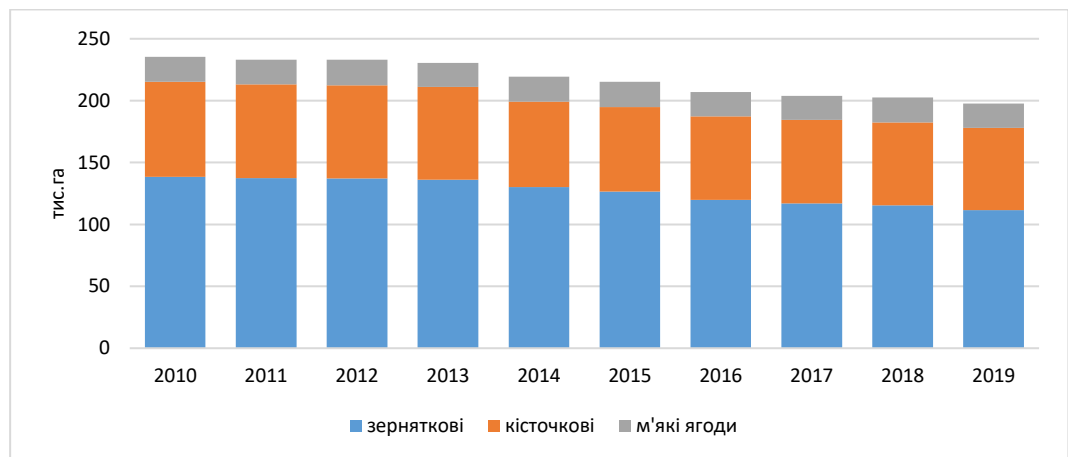

Рис. 9 Динаміка площ під фруктами та ягодами в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

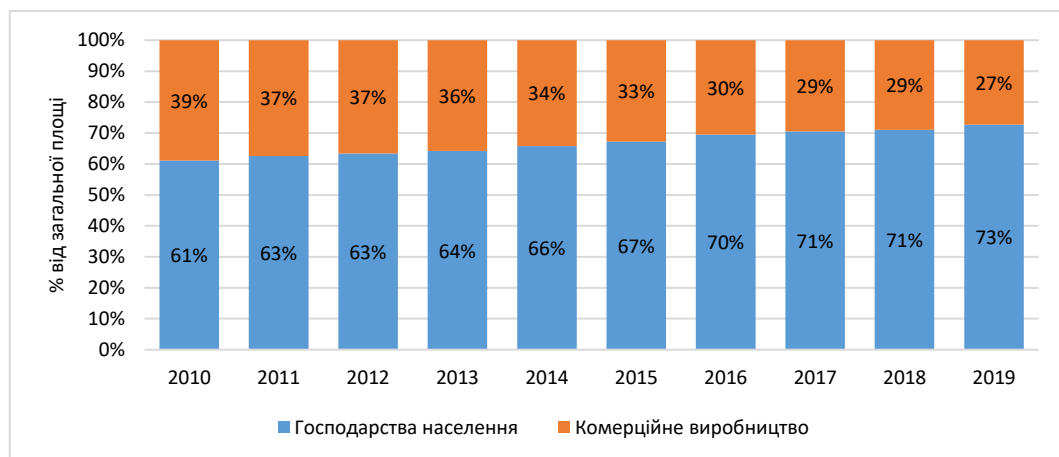

Рис. 10 Структура площ під фруктами та ягодами в Україні у 2010-2019 рр (у розрізі типів господарств) (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

За останні 10 років зміни у структурі виробництва фруктів та ягід були відносно незначними. Основна частка на ринку, як і раніше, належить зернятковим (на сам перед яблукам). Однак, якщо в 2010 році на дану продукцію припадало близько 59% від загальної площі, то вже у 2019 році цей показник зменшився до 56%. В той же час, дещо збільшились частки як під кісточковими так й під м'якими ягодами.

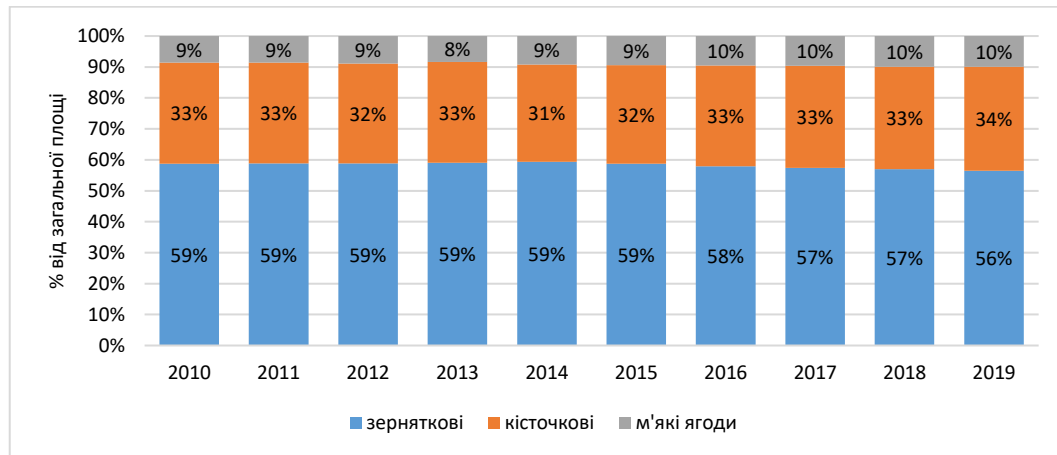

Рис. 11 Структура площ під фруктами та ягодами в Україні у 2010-2019 рр. (у розрізі типів культур) (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Найбільш суттєво ситуація у плодово-ягідному сегменті змінилась починаючи з 2014 року, коли через складну геополітичну ситуацію більшість виробників, на сам przede тих, хто активно постачав продукцію на російський ринок, вимушені були не тільки шукати нові ринки збуту, але й змінювати підходи до вирощування фруктів та ягід. Крім того, змінились й вподобання українських споживачів, які стали більше купувати м'яких ягід та стали більш вибагливими до смакових властивостей плодово-ягідної продукції.

Зерняткові

Яблука

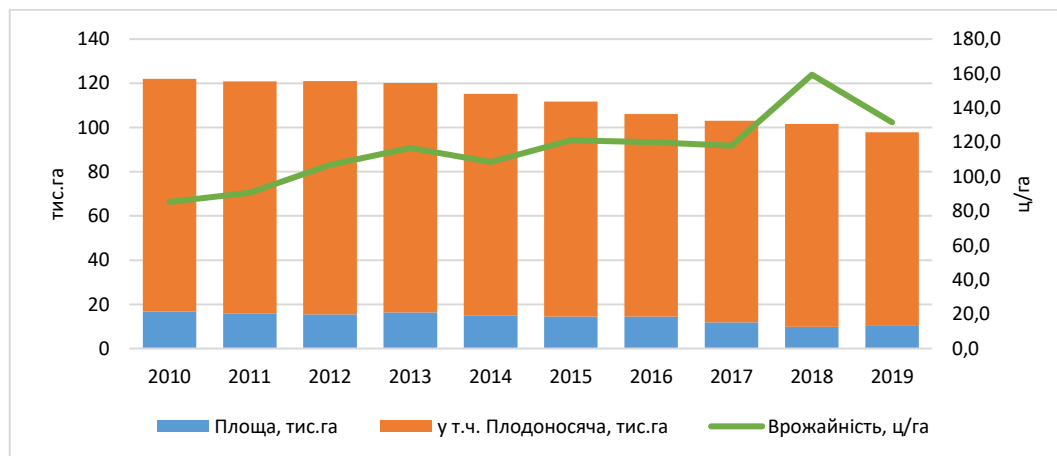

Рис. 12 Динаміка площ та врожайності яблук в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

В першій половині періоду, що аналізується, в Україні спостерігалось доволі активне закладання нових більш інтенсивних садів, що й призвело до зростання середньої врожайності вже починаючи з 2012 року. В той же час, досить швидко відбувалося і викорчовування старих насаджень. При чому цей процес був більш значним, ніж висадка нових дерев, через що, за даними офіційної статистики, в країні кілька років поспіль спостерігається тенденція до зменшення площ. Так з 2010 по 2019 роки площі під яблуневими садами скоротилися на 20%: з 122 до 98 тис.га. Втім, виробництво цих фруктів за останні 10 років збільшилось на 30% за рахунок більш високої урожайності. Навіть незважаючи на суттєве зменшення обсягів виробництва у 2019 році як через несприятливі погодні умови протягом сезону, так й як наслідок надврожайного 2018 року.

Рис. 13 Динаміка виробництва та плононосних площ під яблуками в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Слід зазначити, що у вказаний період в країні також змінився й підхід до вибору сортів яблук для вирощування, що в першу чергу пов'язано з переорієнтацією виробників на нові зовнішні ринки збуту. Головним поштовхом для таких змін стала заборона поставок на ринок РФ не тільки свіжої але й переробленої плодоовочевої продукції у 2014 році. Доречи, це стало й однією з причин вирубки старих садів. Саме господарства з такими насадженнями стикнулися з найбільшими проблемами з подальшою реалізацією, тому що більша частка врожаю зазвичай йшла на переробку, попит з боку якої помітно знизився у 2014-2015 роках.

За попередніми підсумками у поточному році очікується незначне скорочення виробництва яблук. На сам перед падіння врожайності фіксується в основних регіонах виробництва – Вінницькій, Чернівецькій та Хмельницькій областях через складні погодні умови в зимово-весняний період. Проте, оскільки в інших регіонах ситуація більш сприятлива, це дещо нівелює втрати в зазначеному регіоні. Крім того, більша частина виробників скаржаться на проблеми з якістю, що може вплинути на довгострокове зберігання.

Табл. 1 Виробництво яблук в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	122,0	120,9	121,0	120,2	115,2	111,7	106,1	103,1	101,6	97,9	-20%	-4%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	64,2	61,0	59,7	58,6	53,7	50,1	44,9	41,8	40,3	36,6	-43%	-9%
Плодоносна площа, тис.га	105,2	105,2	105,5	103,9	100,1	97,3	91,6	91,2	91,8	87,7	-17%	-4%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	52,3	50,1	49,2	47,2	43,2	40,4	35,2	34,1	34,6	30,5	-42%	-12%
Валовий збір, тис.т	897,0	954,1	1 126,8	1 211,5	1 085,4	1 179,6	1 099,2	1 076,2	1 462,4	1 154,0	29%	-21%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	253,6	260,5	339,4	394,1	299,0	368,6	337,7	289,6	509,4	311,9	23%	-39%
Середня врожайність, ц/га	85,3	90,7	106,8	116,6	108,4	121,2	120,0	118,0	159,3	131,6	54%	-17%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	48,5	52,0	69,0	83,5	69,2	91,2	95,9	84,9	147,2	102,3	111%	-31%

Груші

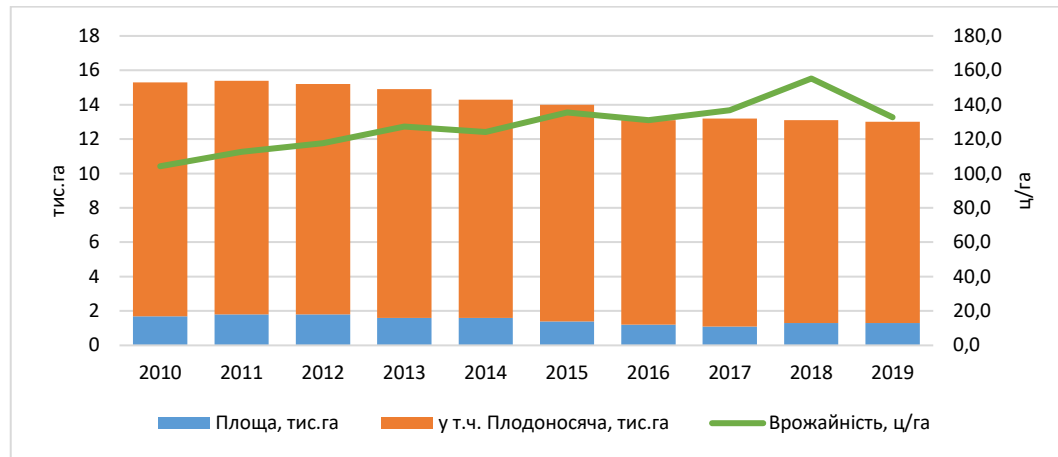

Рис. 14 Динаміка площі та врожайності груш в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Хоча груші давно відомі українському споживачу, нажаль вони і досі залишаються нішевою культурою. Крім того, площі під цими фруктами щорічно стрімко зменшуються. При чому здебільшого за рахунок саме професійних виробників. Так якщо у 2010 році площі під грушою у комерційному сегменті оцінювались на рівні 2,5 тис. га, то вже за підсумками 2019 року цей показник зменшився до 1 тис. га.

Рис. 15 Динаміка виробництва та плодonoсних площ під грушами в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Щорічно валовий збір груш в Україні становить близько 150-170 тис. т., причому на професійних виробників припадає лише 4-5 тис. т. Зазначимо, що такі обсяги виробництва не задовольняють у повній мірі попит навіть у середні країни, через що вже взимку оптові компанії починають доволі активний імпорт цих фруктів з Нідерландів та Польщі.

Як і у випадку з яблуками, цьогоріч й у сегменті груш були зафіксовані втрати врожаю через приморозки під час цвітіння. Тим не менш, на загальну ринкову ситуацію це не зробить істотного впливу, оскільки пропозиція місцевої продукції й у попередні роки була досить обмеженою.

Табл. 2 Виробництво груш в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	15,3	15,4	15,2	14,9	14,3	14,0	13,1	13,2	13,1	13,0	-15%	-1%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	2,5	2,6	2,3	2,1	1,8	1,6	1,1	1,2	1,1	1,0	-60%	-9%
Плодоносяча площа, тис.га	13,6	13,6	13,4	13,3	12,7	12,6	11,9	12,1	11,8	11,7	-14%	-1%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	1,9	1,9	1,7	1,6	1,4	1,3	0,7	0,9	0,7	0,6	-68%	-14%
Валовий збір, тис.т	141,7	153,1	157,5	169,4	157,7	170,6	156,0	165,4	183,2	155,3	10%	-15%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	2,7	2,5	2,4	3,7	3,2	3,7	4,1	5,7	6,1	5,5	107%	-10%
Середня врожайність, ц/га	104,2	112,6	117,5	127,4	124,2	135,4	131,1	136,7	155,2	132,7	27%	-14%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	14,0	13,2	14,1	23,4	22,6	28,5	58,6	63,0	87,1	91,7	555%	5%

Кісточкові

Черешня

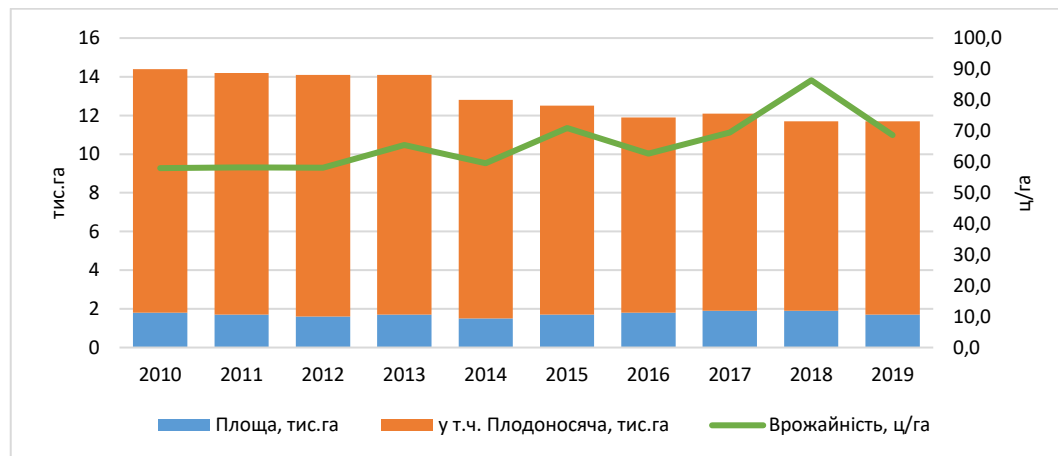

Рис. 16 Динаміка площ та врожайності черешні в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Ситуація в сегменті черешні доволі схожа з розвитком ринку яблук. Не дивлячись на закладання нових садів та, як результат, інтенсифікації виробництва, площі під вказаною культурою поступово зменшуються через більш активне викорчовування старих непродуктивних насаджень.

Рис. 17 Динаміка виробництва та плодоносних площ під черешнею в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Проте загальний обсяг виробництва залишається більш-менш сталим через зростання середньої врожайності. Щорічно валовий збір черешні в Україні складає 65-75 тис. т. Винятком стали тільки 2013 та 2018 роки, коли через доволі м'які зими та відсутність суттєвих приморозків весною в країні було зібрано понад 80 тис. т.

За словами учасників ринку, в поточному році найбільші втрати було зафіксовано у сегменті ранніх та середніх сортів черешні через приморозки наприкінці квітня-початку травня. В деяких господарствах таке падіння оцінювалось на рівні 70-90%. Крім того, й дощі у період дозрівання негативно вплинули на якість. Як наслідок, у 2020 році на ринку черешні були зафіксовані одні з найвищих цін принаймні за останні п'ять років.

Табл. 3 Виробництво черешні в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	14,4	14,2	14,1	14,1	12,8	12,5	11,9	12,1	11,7	11,7	-19%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	7,1	7,0	6,8	6,8	5,9	5,6	5,2	5,5	5,1	5,1	-28%	0%
Плодоносна площа, тис.га	12,6	12,5	12,5	12,4	11,3	10,8	10,1	10,2	9,8	10,0	-21%	2%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	6,0	5,9	5,8	5,7	5,0	4,5	4,0	4,1	3,7	3,9	-35%	5%
Валовий збір, тис.т	73,1	72,8	72,6	81,2	67,3	76,6	63,3	70,9	84,6	68,6	-6%	-19%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	6,9	5,2	5,7	8,0	4,0	5,1	2,8	4,3	4,8	3,4	-51%	-29%
Середня врожайність, ц/га	58,0	58,2	58,1	65,5	59,6	71,0	62,7	69,5	86,4	68,6	18%	-21%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	11,6	8,8	9,9	14,0	8,0	11,4	6,9	10,4	13,1	8,8	-24%	-33%

Вишні

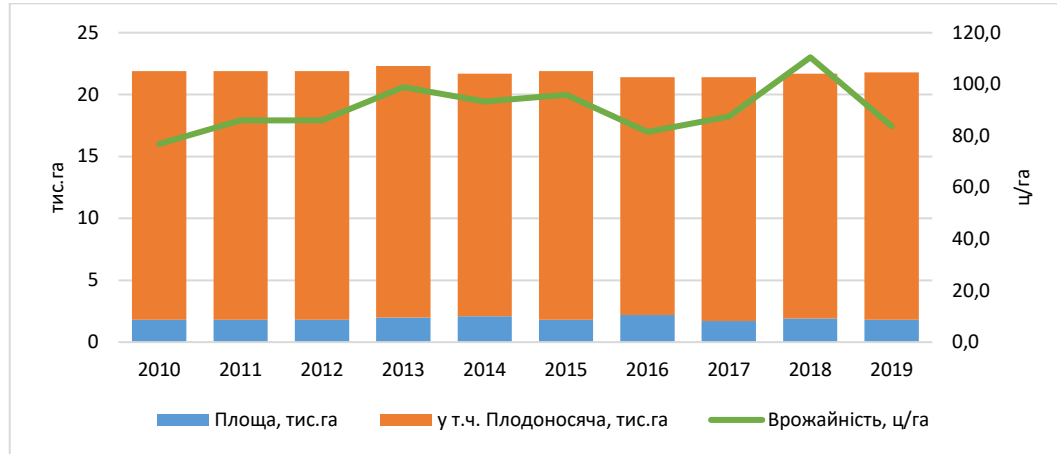

Рис. 18 Динаміка площ та врожайності вишні в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Площі під вишнею напевно найбільш сталі серед всього асортименту плодово-ягідної продукції. Втім вона виступає й однією з найбільш специфічних культур, оскільки, на відміну від інших видів кісточкових, вишня найбільш затребувана з боку переробних підприємств, а не на свіжому ринку. Як наслідок, ця культура у комерційному сегменті вирощується або безпосередньо на базі підприємств, що спеціалізуються на шоковій заморозці, або в прилеглих населених пунктах.

Загалом площі під вишнею в Україні складають 22 тис. га, з яких на комерційне виробництво припадає близько 2 тис. га.

Рис. 19 Динаміка виробництва та площиноносіачих площ під вишнями в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Оскільки посадкові площі під вказаною культурою протягом останніх 10 років залишаються більш менш сталими, то головним чинником, що впливає на валовий збір, є коливання врожайності і залежності від погодних умов.

Зокрема найбільший врожай було зафіксовано у 2018 році, коли було зібрано 219 тис. т вишні. В середньому ж щорічно валовий збір вишні в Україні складає, за офіційними даними, 160-180 тис. т.

Що стосується валового збору у 2020 році, то за попередніми підсумками в Україні було зібрано трохи більше вишні ніж торік. Однак, не дивлячись на це, врожай цього року буде одним з найгірших. Про що це свідчить? Про те, що переробники у поточному сезоні будуть вимушені збільшити обсяги імпорту мороженої вишні через брак пропозиції на внутрішньому ринку.

Табл. 4 Виробництво вишні в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	21,9	21,9	21,9	22,3	21,7	21,9	21,4	21,4	21,7	21,8	0%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	1,5	1,5	1,5	1,9	1,8	2,0	1,6	1,6	1,9	2,0	33%	5%
Плодоносяча площа, тис.га	20,1	20,1	20,1	20,3	19,6	20,1	19,2	19,7	19,8	20,0	0%	1%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	1,2	1,2	1,2	1,4	1,2	1,7	0,9	1,3	1,3	1,5	25%	15%
Валовий збір, тис.т	154,5	172,9	172,8	200,8	182,9	192,9	156,5	172,3	218,7	167,5	8%	-23%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	1,8	2,3	1,6	6,5	3,4	9,4	3,3	6,1	6,3	3,7	106%	-40%
Середня врожайність, ц/га	76,9	86,0	86,0	98,9	93,3	96,0	81,5	87,4	110,5	83,7	9%	-24%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	15,1	18,8	13,3	46,4	28,2	55,5	36,4	47,1	48,2	24,9	65%	-48%

Абрикоси

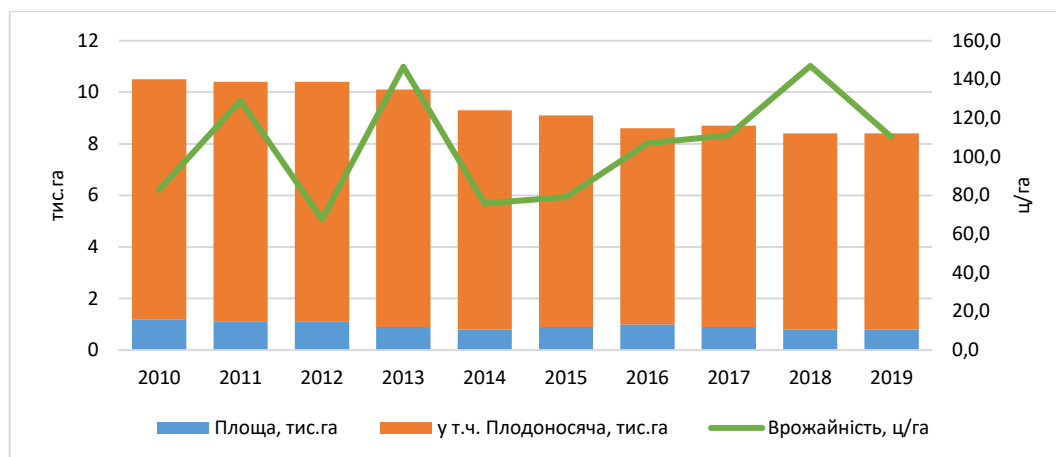

Рис. 20 Динаміка площ та врожайності абрикос в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

За останні 10 років площі під абрикосами скоротилися на 20%. Так, якщо у 2010 році під цією культурою за офіційними даними було зайнято 10,5 тис. га, то вже у 2019 році цей показник зменшився до 8,4 тис. га. Таким тенденціям передувала ціла низка передумов.

Найбільш помітне скорочення площ під абрикосами в Україні було зафіксовано у 2014 році. Проте, такі тенденції були пов'язані не стільки з падінням інтересу до вирощування цієї культури, а скоріше через припинення моніторингу виробництва в АР Крим. Зазначимо, станом на 2013 рік на вказаний регіон припадало близько 7% від загальної площі під абрикосами.

Подальше ж скорочення площ було пов'язано з тим, що з кожним роком виробництво абрикосів ставало все більш ризикованим через те, що ця культура дуже залежна від погодних умов не тільки взимку, а й навесні, адже саме на період цвітіння абрикос зазвичай припадають останні приморозки.

Рис. 21 Динаміка виробництва та плононосії площ під абрикосами в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Тож, як було зазначено раніше, головним чинником, що впливає на валовий збір абрикос виступають саме погодні умови. За останнє десятиліття найбільш врожайними вважаються 2011, 2013 та 2018 роки, коли в Україні були зафіксовані і найбільш м'які зими.

2020 рік знов демонструє падіння валового збору через приморозки у період цвітіння, що черговий раз доводить пряму залежність цього сегменту плодово-ягідного сегменту від погодних умов.

Табл. 5 Виробництво абрикос в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	10,5	10,4	10,4	10,1	9,3	9,1	8,6	8,7	8,4	8,4	-20%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	2,2	2,1	2,0	1,7	1,5	1,3	1,0	1,1	0,8	0,8	-64%	0%
Плодоносяча площа, тис.га	9,3	9,3	9,3	9,2	8,5	8,2	7,6	7,8	7,6	7,6	-18%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	1,7	1,7	1,7	1,6	1,4	1,2	0,8	0,9	0,7	0,7	-59%	0%
Валовий збір, тис.т	77,2	119,9	62,9	134,8	64,5	64,9	81,3	86,7	111,7	83,7	8%	-25%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	1,8	5,2	0,8	3,4	0,7	0,8	1,1	1,1	1,0	1,3	-31%	25%
Середня врожайність, ц/га	83,0	128,9	67,7	146,5	75,9	79,1	107,0	111,1	146,9	110,1	33%	-25%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	10,7	30,5	4,5	21,4	5,1	6,9	14,1	12,7	14,4	18,0	68%	25%

Персики

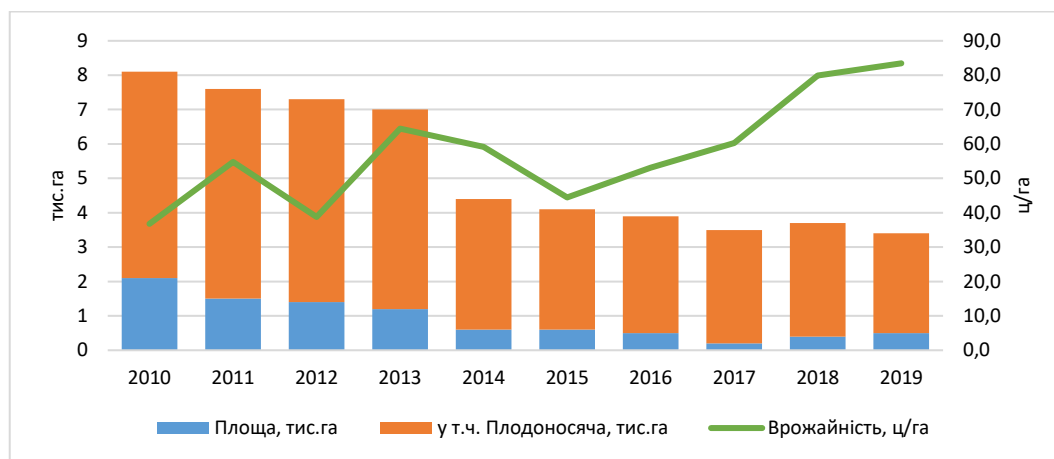

Рис. 22 Динаміка площ та врожайності персиків в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Персики можна назвати найбільш нішевими кісточковими в Україні, які здебільшого вирощують у південних областях країни. Крім того, до 2014 року основне виробництво цих кісточкових було сконцентровано у АР Крим. Тому, як й у випадку з абрикосами, після припинення моніторингу виробництва в цьому регіоні, загальні показники площі по країні зменшились більш ніж на третину: з 7 до 4,4 тис. га.

Тенденція до скорочення площ спостерігалась й в подальші роки. Проте, здебільшого за рахунок вирубки низькопродуктивних старих садів. Такі висновки підтверджує й офіційна статистика, оскільки починаючи з 2015 року в Україні поступово почала збільшуватись середня врожайність. Для порівняння, якщо з 2015 по 2019 роки площі під персиками скоротились на 17%, то середня врожайність за цей період зросла майже в 2 рази!

Рис. 23 Динаміка виробництва та плодonoсних площ під персиками в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Інтенсифікація виробництва персиків в останні роки призвела до того, що валовий збір цього виду кісточкових доволі стрімко зростає. Крім того, цьому сприяє й той факт, що виробники при закладанні нових насаджень все частіше зупиняють вибір на більш зимостійких сортах. Тим не менш, у 2020 році знов фіксується падіння врожайності через несприятливі погодні умови у період цвітіння.

Табл. 6 Виробництво персиків в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	8,1	7,6	7,3	7,0	4,4	4,1	3,9	3,5	3,7	3,4	-58%	-8%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	6,2	5,7	5,3	5,0	3,0	2,7	2,6	2,2	2,4	2,1	-66%	-13%
Плодоносна площа, тис.га	6,0	6,1	5,9	5,8	3,8	3,5	3,4	3,3	3,3	2,9	-52%	-12%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	4,3	4,4	4,2	4,1	2,5	2,2	2,1	2,0	2,0	1,6	-63%	-20%
Валовий збір, тис.т	22,1	33,4	22,9	37,4	22,5	15,6	18,1	19,9	26,4	24,2	10%	-8%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	6,4	12,0	3,9	12,5	5,3	4,4	4,4	6,0	7,2	4,7	-26%	-35%
Середня врожайність, ц/га	36,8	54,8	38,8	64,5	59,2	44,5	53,1	60,3	79,9	83,4	127%	4%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	14,8	27,2	9,3	30,5	21,0	19,9	20,9	29,9	36,1	29,3	98%	-19%

Сливи

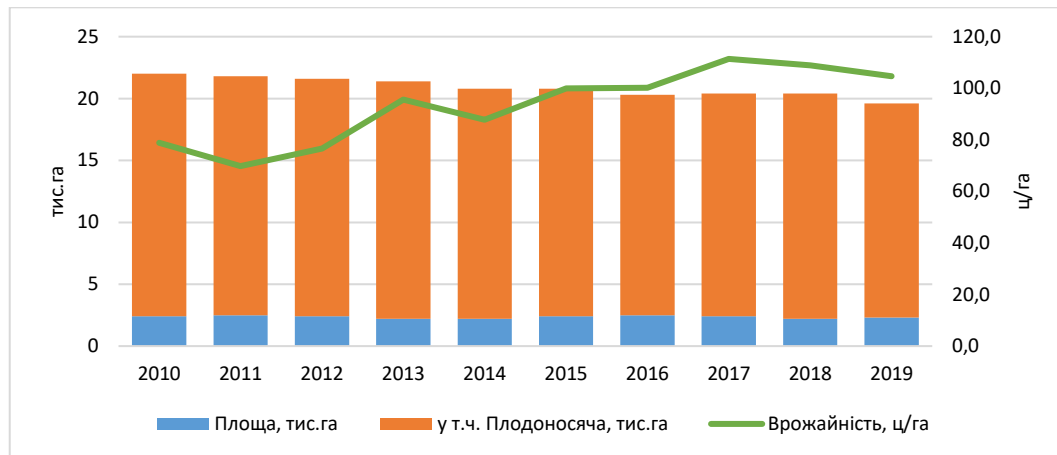

Рис. 24 Динаміка площ та врожайності слив в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Слива - чи не єдина морозостійка культура з кісточкових, тож температурні перепади та зворотні приморозки не завдають, як правило, серйозної шкоди врожаю. Саме тому, в ті роки коли спостерігається суттєве падіння виробництва абрикос, персиків та навіть вишень, втрати врожаю слив майже ніколи не перевищують 10% від показників попереднього сезону.

Загалом площі під сливою хоч й поступово зменшуються, проте не так стрімко, як, наприклад, під персиками й абрикосами. Згідно з офіційними даними, у період з 2010 по 2019 роки площі під цією культурою знизились всього на 10% - з 22 тис. га до 19,6 тис. га. При цьому здебільшого скорочення площ відбувалось за рахунок комерційного сегменту й у 2019 році площі під сливами у професійних господарствах не перевищували 1,7 тис. га.

Рис. 25 Динаміка виробництва та площиноносіть під сливами в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Втім, незважаючи на скорочення площ, виробництво слив в Україні поступово зростає. Незначне падіння було зафіксоване у 2019 році, що було зумовлено, в першу чергу, несприятливими погодними умовами під час цвітіння.

В цілому, за останні 10 років завдяки інтенсифікації виробництва та збільшенню врожайності на 33%, валовий збір слив виріс на 17%: з 155 до 121 тис. т.

Валовий збір сливи у поточному році прогнозується щонайменше на рівні минулого року. Ця кісточкова найменше постраждала від погодних умов, крім того виробники не фіксували й серйозних проблем під час дозрівання. Такі висновки підтверджують й ціни на продукцію, оскільки станом на середину вересня слива на оптових ринках пропонується у тому ж ціновому діапазоні, що й торік.

Табл. 7 Виробництво слив в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	22,0	21,8	21,6	21,4	20,8	20,8	20,3	20,4	20,4	19,6	-11%	-4%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	3,8	3,5	3,3	3,1	2,8	2,5	2,0	2,1	2,1	1,7	-55%	-19%
Плодоносна площа, тис.га	19,6	19,3	19,2	19,2	18,6	18,4	17,8	18,0	18,2	17,3	-12%	-5%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	3,1	2,8	2,7	2,5	2,1	1,9	1,2	1,4	1,6	1,0	-68%	-38%
Валовий збір, тис.т	154,5	134,7	147,2	183,6	163,2	184,0	178,3	200,5	198,1	181,1	17%	-9%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	4,6	3,0	3,8	4,4	4,4	4,7	3,3	5,2	5,0	4,3	-7%	-13%
Середня врожайність, ц/га	78,8	69,8	76,6	95,6	87,7	100,0	100,2	111,4	108,8	104,7	33%	-4%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	14,9	10,5	14,2	17,6	20,7	24,8	27,4	37,2	31,0	43,2	189%	39%

М'які ягоди

Суниця садова

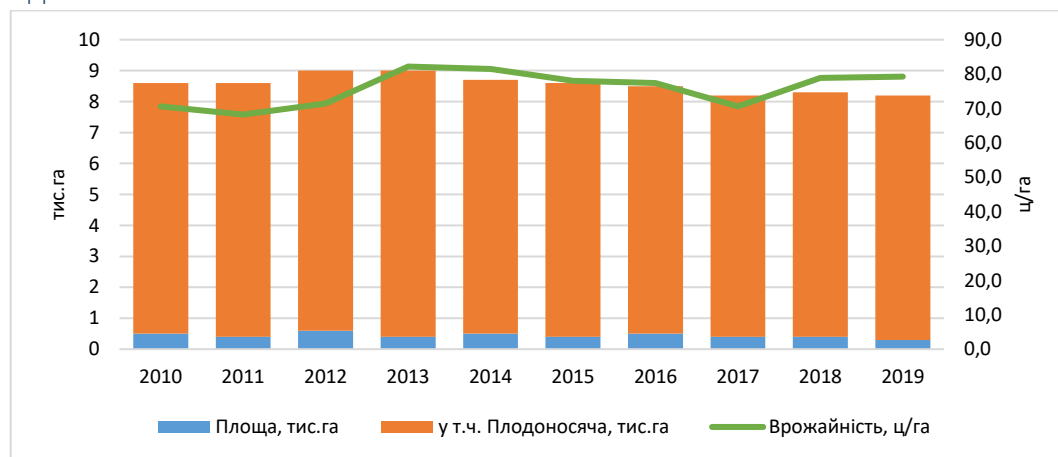

Рис. 26 Динаміка площі та врожайності суниці садової в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Суниця садова – м'яка ягода №1 в Україні й саме під нею зайнято найбільші площі в країні. Втім ринок саме цієї ягоди найбільш нестабільний й тільки за останні 10 років принаймні двічі було зафіксовано доволі стрімке зростання й не менш бурхливе падіння інтересу до вирощування суниці. зумовлене це в першу чергу тим фактом, що, незважаючи на доволі високу культуру споживання суниці в середині країни, ціни на суницю доволі чуттєві до зміни обсягів пропозиції на ринку.

Так, перша хвиля зростання інтересу до вирощування суниці садової спостерігалась до 2013 року включно. Тоді в період з 2010 по 2013 роки площа під суничними насадженнями зростає на 5%, що при більш-менш стабільній врожайності дало приблизно такий же приріст у виробництві. Однак, сприятливі погодні умови навесні 2013 року призвели до рекордно високої врожайності та збільшенню валового збору одразу 15%. Як наслідок, сезон 2013 року став одним з найзбитковіших та призвів до поступового скорочення площ під вказаною ягодою через невисоку рентабельність виробництва.

Як наслідок, з 2013 по 2017 роки площі під суницею скорочувались щорічно й у 2017 році впали до рівня 8,2 тис. га. Це у тандемі з падінням врожайності через погодні умови призвело не тільки до рекордно низького врожаю суниці за останнє десятиліття, але й до доволі високих цін.

Результатом таких тенденцій стала нова хвиля зростання інтересу до вирощування суниці. Як наслідок, площі під даною культурою знову почали збільшуватись.

Рис. 27 Динаміка виробництва та плодonoсячих площ під суницею садовою в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

В останні декілька років виробництво суниці садової в Україні відбувається екстенсивним шляхом, тоді як коливання врожайності пов'язані не стільки з впровадженням нових технологій як з погодними умовами продовж сезону. Показовим в цьому плані можна вважати 2017 рік, коли через падіння врожайності валовий збір скоротився одразу на 11%.

Схожа ситуація склалась й у поточному році. Приморозки в середині весни призвели не тільки до осипання цвіту, а й до пошкодження самих насаджень. Як наслідок, сезон суниці розпочався не тільки пізніше традиційних строків, а й характеризувався доволі високими цінами протягом всього сезону. Тож, за словами виробників, поточний сезон хоч й був невдалим в плані обсягів виробництва, проте високі ціни на продукцію змогли частково компенсувати недобір по валовому збору.

Табл. 8 Виробництво суниці садової в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	8,6	8,6	9,0	9,0	8,7	8,6	8,5	8,2	8,3	8,2	-5%	-1%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	1,0	1,1	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4	1,1	1,2	1,1	10%	-8%
Плодonoсяча площа, тис.га	8,1	8,2	8,4	8,6	8,2	8,2	8,0	7,8	7,9	7,9	-2%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	0,8	0,9	1,1	1,2	1,2	1,2	1,1	0,9	1,0	1,0	25%	0%
Валовий збір, тис.т	57,2	56,0	60,0	70,7	66,9	64,0	61,9	55,0	62,3	62,6	9%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	4,8	5,1	6,2	7,7	8,0	7,5	6,7	6,4	7,1	7,3	51%	3%
Середня врожайність, ц/га	70,6	68,2	71,4	82,2	81,5	78,1	77,4	70,6	78,9	79,3	12%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	60,3	56,3	56,1	64,0	66,9	62,8	61,0	70,7	70,8	73,0	21%	3%

Малина

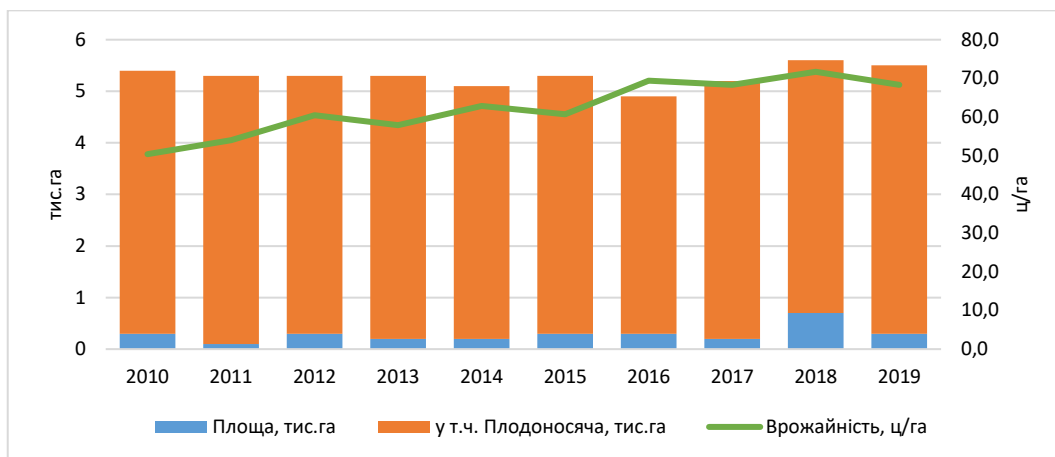

Рис. 28 Динаміка площ та врожайності малини в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Україна по виробництву малини входить до ТОП-10 світу та до ТОП-5 серед європейських країн. Втім інтерес до вирощування цієї культури змінювався відповідно до цінних коливань всередині країни. У період з 2012 по 2016 роки площі під малиною в Україні переважно скорочувалися. Але водночас, в останнє десятиліття врожайність малини в Україні зростала практично безупинно, забезпечуючи майже щорічний приріст валового збору цієї ягоди в країні на 2-2,5 тис.т.

Після доволі вдалого в плані торгівлі 2016 року, коли попит на малину досить помітно виріс не тільки всередині країни, а й на зовнішньому ринку, по всій країні почали закладатися нові ягідники. Найбільший приріст площ було зафіксовано у західному регіоні.

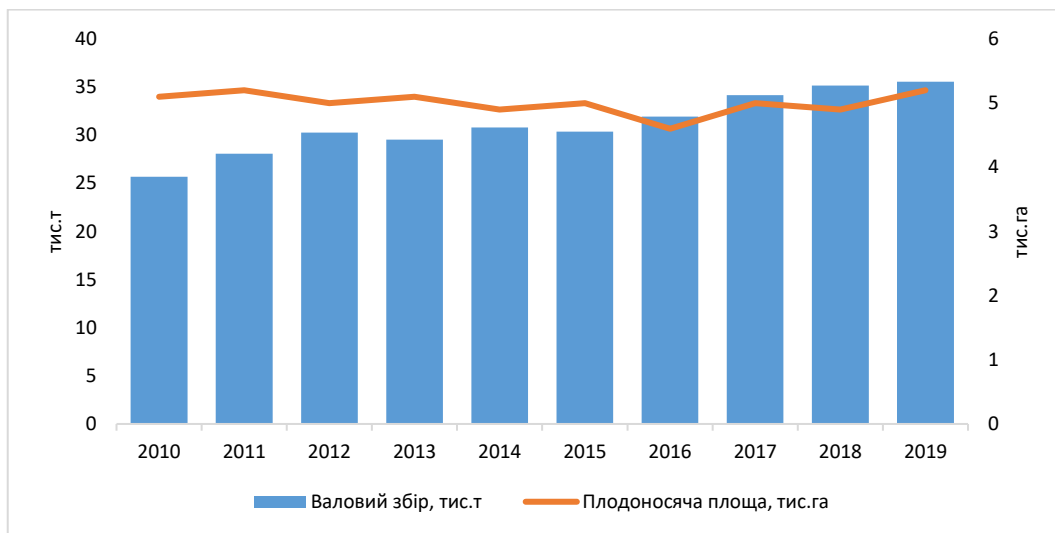

Рис. 29 Динаміка виробництва та плононосію під малиною в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Варто зазначити, що навіть в умовах зростання пропозиції, ціни на малину в Україні залишалися відносно стабільними аж до 2016 року, коли валовий збір цієї ягоди в країні сягнув рекордних показників за всю історію незалежності і склав майже 32 тис.т. Але й того сезону виробникам вдалося

уникнути значного цінового падіння завдяки затребуваності з боку переробних підприємств, оскільки попит на українську заморожену малину на ринку ЄС був дуже високим.

Зазначмо, що виробництво малини в Україні продовжує й далі зростати. Стимулом для фермерів виступає доволі високий попит як на свіжому ринку, так й з боку переробки. За підсумками 2019 року врожай цієї ягоди становив 36 тис.т., що стало найбільшим показником за останнє десятиріччя.

Що стосується 2020 року, то валовий збір малини дещо знизився в першу через погодні умови. Весняні приморозки нанесли найбільшої шкоди раннім сортам цієї ягоди. Як наслідок, перша половина сезону характеризувалась не тільки рекордними цінами на продукцію, а й фактично відмовою переробників від закупівель сировини. У другій половині сезону ситуація дещо вирівнялась, через зростання пропозиції пізніх сортів, проте все рівно продажі були мінімум на 20% вище минулорічних.

Табл. 9 Виробництво малини в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,3	4,9	5,2	5,6	5,5	2%	-2%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,7	0,4	0,7	1,1	1,0	100%	-9%
Плодоносна площа, тис.га	5,1	5,2	5,0	5,1	4,9	5,0	4,6	5,0	4,9	5,2	2%	6%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,2	0,6	0,5	0,8	167%	60%
Валовий збір, тис.т	25,7	28,1	30,3	29,5	30,8	30,4	31,9	34,2	35,2	35,5	38%	1%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	0,4	0,5	0,5	0,8	1,0	1,5	2,4	3,4	3,5	3,7	936%	7%
Середня врожайність, ц/га	50,4	54,0	60,5	57,9	62,9	60,7	69,4	68,3	71,7	68,3	36%	-5%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	12,0	13,5	17,7	18,8	24,8	29,8	117,5	57,2	69,4	46,6	289%	-33%

Смородина

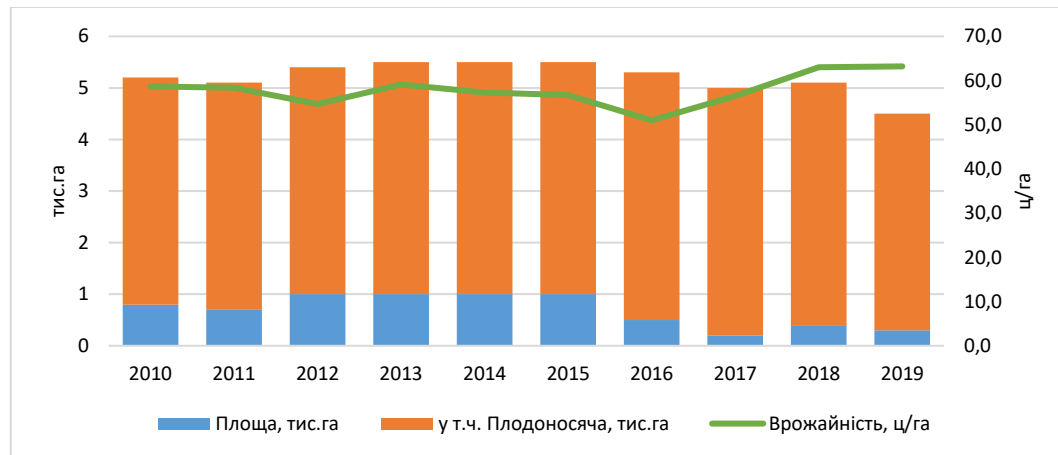

Рис. 30 Динаміка площ та врожайності смородини в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Офіційна статистика не розділяє чорну та червону (порічку) смородину. Тому аналізуючи виробництво цих ягід ми можемо говорити лише про загальні тенденції на українському ринку. При цьому слід зазначити, що аж до 2015 року зацікавленість садівників у вирощуванні чорної смородини була зумовлена, перш за все, доволі високим попитом з боку переробних підприємств. Тим часом зростання виробництва порічки спровокувало збільшення споживання на свіжому ринку.

Однак, вже починаючи з 2016 року площі під смородиною почали поступово знижуватись. По-перше, деякі виробники почали передивлятись сортову структуру, віддаючи перевагу більш продуктивним сортам. По-друге, через проблеми з реалізацією деякі проекти по вирощуванню смородини або зовсім закрилися, або відбулось переорієнтація на інші ягідні культури.

Таким чином, найбільш інтенсивне скорочення площ спостерігається з 2016 року. За цей період, тільки за офіційними даними площі під смородиною знизились на 15%.

Рис. 31 Динаміка виробництва та плононосіть площ під смородиною в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

В той же час, завдяки зростанню врожайності, валовий збір смородини в цілому зростає, а незначні коливання обсягів зумовлені, на сам перед, погодними умовами. В будь-якому випадку подальший розвиток даного сегменту в першу чергу буде залежати від потреб переробних підприємств – головних покупців цієї ягоди.

Що стосується врожаю у 2020 році, то виробники цієї ягоди заявляли, що саме смородина найменш постраждала від погодних катаклізмів, однак втрати все одно оцінюються на рівні 10-15%. Однак навіть таке падіння виробництва мало мінімальний вплив на ринкову ситуацію, оскільки попит з боку переробників оцінювався як невисокий.

Табл. 10 Виробництво смородини в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2010	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	5,2	5,1	5,4	5,5	5,5	5,5	5,3	5,0	5,1	4,5	-13%	-12%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	2,3	2,2	2,5	2,6	2,6	2,7	2,4	2,1	2,2	1,6	-30%	-27%
Плононосіть площ, тис.га	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5	4,5	4,8	4,8	4,7	4,2	-5%	-11%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	1,8	1,3	-19%	-28%
Валовий збір, тис.т	25,8	25,7	24,1	26,6	25,8	25,5	24,5	27,1	29,6	26,6	3%	-10%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	2,1	1,1	1,3	1,4	1,4	1,7	2,0	3,0	3,1	1,3	-39%	-58%
Середня врожайність, ц/га	58,7	58,4	54,7	59,1	57,3	56,7	51,0	56,5	63,0	63,2	8%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	13,3	6,8	8,3	8,9	8,1	9,6	10,3	15,8	17,3	10,0	-25%	-42%

Лохина

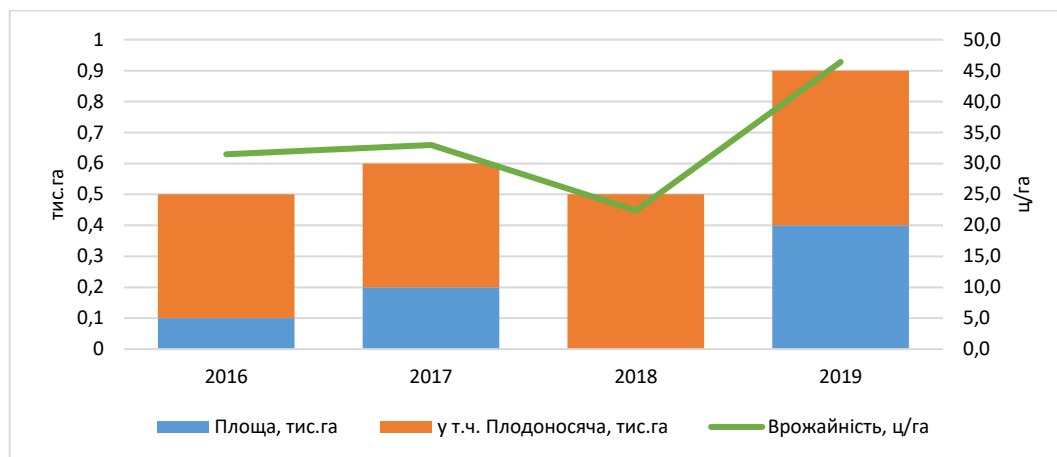

Рис. 32 Динаміка площ та врожайності лохини в Україні у 2016-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

У 2016 році лохина була вперше додана до переліку культур, за якими звітують українські виробники. Так, згідно з офіційними даними, в 2019 році в Україні під лохиною було зайнято близько 900 га, з яких 500 га були у плодоносному віці. Темпи розвитку цього сегменту в країні відповідають загальносвітовим: закладання нових проєктів відбувається дуже інтенсивно й щорічно на ринку з'являються нові гравці ринку, які закладають одразу плантації від 10 га.

Зацікавленість щодо вирощування цієї ягоди, особливо тими компаніями, які щойно виходять на ринок, з одного боку цілком зрозуміла, адже саме лохина навіть у пік сезону є найдорожчою серед ягід. У той же час споживання лохини в Україні зростає повільніше за її виробництво, а головним каналом збуту поки що залишається експорт. Тим не менш з кожним роком все більше набуває популярності реалізація ягоди через соціальні мережі. В поточному році особливий вплив на продажі мав карантин через COVID-19.

Рис. 33 Динаміка виробництва та плодоносних площ під лохиною в Україні у 2016-2019 рр. (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Таким чином, за оцінками спеціалістів Укрстат, в минулому році валовий збір наведеної ягоди в країні сягнув 2,3 тис. т. Проте, такі оцінки підлягають деяким сумнівам й, ймовірно, є дещо заниженими, оскільки, згідно офіційним даним тільки у 2018 році експорт цих ягід майже вдвічі перевищував виробництво. За нашими оцінками площі під цією ягодою щонайменше 5-7 разів більше за статистичні, що означає що навіть при середньостатистичній врожайності у 2019 році було зібрано як мінімум 10 тис.т ягоди.

Що стосується 2020 року, то цього року виробники фіксували суттєве падіння валового збору через погодні умови: подекуди втрати оцінювались на рівні 30-40%. Проте, через вступ у плодоношення нових насаджень, загальне падіння виробництва було менш суттєвим.

Особливістю сезону можна назвати зростання попиту на внутрішньому ринку. За словами виробників, внутрішнє споживання зросло мінімум на 20-25% що не тільки надало підтримку цінам, а й призвело до скорочення експорту. Оскільки деякі виробники через високий попит в середині країни взагалі відмовились у поточному році від поставок на зовнішній ринок.

Табл. 11 Виробництво лохини в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2016	2017	2018	2019	2019 до 2016	2019 до 2018
Загальна площа, тис.га	0,5	0,6	0,5	0,9	80%	80%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	0,5	0,6	0,5	0,9	80%	80%
Плодоносяча площа, тис.га	0,4	0,4	0,5	0,5	25%	0%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.га	0,4	0,4	0,5	0,5	25%	0%
Валовий збір, тис.т	1,3	1,3	1,1	2,3	84%	107%
у т.ч. у ком. сегменті, тис.т	1,3	1,3	1,1	2,3	83%	108%
Середня врожайність, ц/га	31,5	33,0	22,4	46,4	47%	107%
у т.ч. у ком. сегменті, ц/га	31,5	32,8	22,2	46,2	47%	108%

Огляд зовнішньої торгівлі фруктами та ягодами в Україні

Зерняткові

Яблука

Яблуко – лідер по експорту серед плодів та ягід. При цьому розвиток даного сегменту можна розділити на 2 етапи – до 2015 року та після. Основним драйвером виступило введення заборони на поставки на території Росії, яка до 2015 року була чи не єдиним споживачем українського яблука.

Так, згідно офіційних даних, навіть у сезоні-2014/15 (лип.-черв.) Росія залишалась найбільшим імпортером, в першу чергу через активні закупівлі у перші місяці сезону. Зазначимо, що окрім української продукції в цей період на ринок РФ через Україну відвантажувались й доволі великі обсяги яблук з європейських країн (в першу чергу - Польщі), проти яких ембарго з боку Росії було введено ще раніше. Втім, за неофіційними підрахунками, експорт на ринок РФ у тому ж сезоні-2014/15 був в рази більшим, оскільки аж до вересня 2015 року (коли розпочалась блокада Кримського півострова) як українське так й європейське яблуко без особливих перешкод потрапляло на російський ринок через Крим. Такі висновки підтверджує й різке збільшення імпорту яблук з Польщі в Україну, при тому що споживання залишалось більш-менш стабільним.

Після того, як поставки через Кримський півострів стали неможливими, українські трейдери почали активно шукати нові ринки збуту. В першу чергу експортні потоки було переорієнтовано на ринок Білорусі – як майданчика для подальшого реекспорту до Росії. Й саме з цього періоду в Україні почався другий етап розвитку експорту яблука.

Тож далі пропонуємо більш докладно проаналізувати ситуацію на ринку яблук України саме з сезону-2015/16, коли українські компанії почали більш активно шукати можливості для диверсифікації експорту.

Зрештою, головним імпортером українського яблука й на поточний момент залишається Білорусь, проте її частка за останні роки доволі суттєво зменшилась. Для порівняння, якщо у сезоні-2015/16 частка вказаної країни складала 71% від загального експорту, то вже станом на сезон-2019/20 цей показник зменшився до 37%.

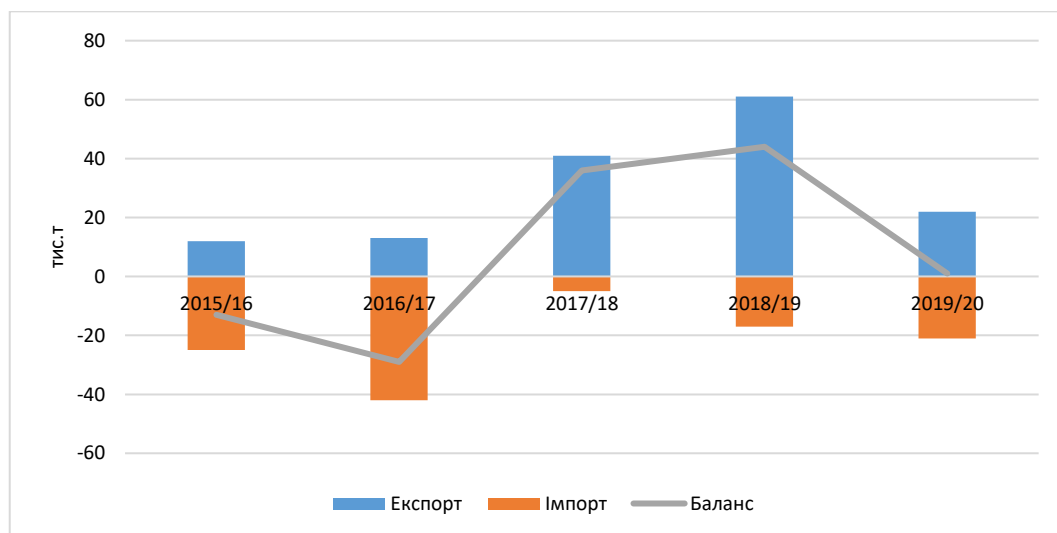

Рис. 34 Баланс міжнародної торгівлі яблуком в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

При цьому слід зазначити, що у сезоні-2015/16 в українських трейдерів ще були спроби поставок яблука на російський ринок через треті країни (не враховуючи Білорусь). Так, саме в цей період почались поставки до Грузії та Казахстану. Проте, такі спроби не мали особливого успіху. Крім того, у подальшому поставки до Казахстану й зовсім стали неможливими через заборону навіть транзиту плодовоовочевої продукції територією РФ.

Окремо слід звернути увагу на поставки до Австрії та Швеції, оскільки саме на ринки цих країн Україна відвантажувала переважно промислове яблуко для подальшого виробництва яблучного концентрату. Такі тенденції були в першу чергу пов'язані з девальвацією гривні й, як наслідок, суттєвим падінням цін на сировину в доларах та євро. Таким чином, якщо раніше здебільшого експортувався саме яблучний концентрат, то вже починаючи з сезону-2016/17 Україна почала реалізовувати на зовнішньому ринку не тільки перероблену продукцію, а й сировину.

Сезон-2017/18 став справжнім проривом для яблучного сектору України. У вказаний період Україна відвантажила на зовнішній ринок 40 тис.т яблук, що стало найбільшим показником за попередні роки. При цьому важливу роль зіграла й більш активна участь українських виробників як у міжнародних виставках так й у торгівельних місіях, які проводилися в першу чергу за рахунок роботи міжнародних проектів. До речі, завдяки цьому Україна стала й нетто-експортером яблука, хоча в попередні сезони імпорту суттєво перевищував обсяги поставок на зовнішній ринок.

Тенденції до зростання експорту спостерігались й у сезоні-2018/19, коли навіть в умовах перевиробництва яблук в багатьох країн Європи, Україні вдалось експортувати 61 тис.т цих фруктів. При цьому до трійки лідерів серед країн-споживачів українського яблука увійшли такі країни як Туреччина та Іран. Всього українське яблуко було експортовано більш ніж у 70 країн світу.

Всупереч всім сподіванням вже у сезоні-2019/20 експорт українського яблука ледве перевищив 21 тис.т. Така ситуація була пов'язана, в першу чергу, з браком пропозиції яблука експортної якості. Як зазначалось раніше, саме у 2019 році виробники зіткнулись як з суттєвим падінням середньої врожайності, так й з проблемами з якістю через несприятливі погодні умови у період досягання. Крім того, на превеликий жаль, більшість українських виробників не мають системного підходу до експорту та розглядають такий канал збуту скоріше як можливість реалізувати надлишок, особливо, коли ціни на зовнішньому ринку вищі, ніж в середині країни. Тож, оскільки у сезоні-2019/20 ціни на внутрішньому ринку були одні з найвищих за всю історію незалежності країни, тож й зацікавленість у експортних поставках була далеко не у всіх виробників.

Табл. 12 Географія експорту яблук із України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Білорусь	8 566,8	9 787,8	20 216,3	18 501,9	7 982,7
Австрія	2,3	1 044,7	6 623,8	4 278,2	5 069,6
ОАЕ	0,0		162,6	3 721,2	2 151,2
Швеція	0,0	34,7	1 150,7	2 162,8	1 322,8
Саудівська Аравія		17,2	57,4	711,2	1 075,7
Малайзія	0,0	0,1	0,0	885,3	896,3
Грузія	1 246,9	376,4	445,8	1 208,5	447,9
Молдова	658,0	39,1	7 918,5	5 059,9	436,1
Латвія	0,0		114,4	385,8	379,4
Катар			0,1	113,5	222,2
Оман				155,8	205,8
Греція	0,3	41,3	1,0	545,9	170,9
Туреччина	1,4	2,0	1,0	8 180,6	158,7
Кувейт				117,9	124,7
Мальдіви					103,9
Румунія	39,0	0,1	999,4	19,1	90,8
Словаччина		0,1	18,9	149,1	71,0
Ліберія	0,5	0,3	0,1	1,3	64,4
Бангладеш				101,7	62,7
Сінгапур	0,6	8,5	0,5	119,9	62,3
Великобританія	15,9	117,4	415,8	826,7	59,3

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Лівія	399,0	251,5	55,5	1 187,5	58,2
Узбекистан					55,5
Нідерланди	0,5	0,1	203,7	134,8	41,7
Бахрейн				80,4	41,1
Німеччина	0,1	0,1	44,7	79,5	23,5
Італія	0,0	0,0	0,1	0,0	20,2
Ліван	0,1	0,1	0,1	0,1	20,1
Ірак	22,5	386,0		8 172,8	20,1
Іспанія	0,0	19,8	41,2	119,3	20,0
Казахстан	854,5	0,0	40,1	39,6	18,9
Угорщина			1 702,7		18,6
Маршалові острови	1,4	0,9	1,3	1,6	1,9
Мальта	0,4	0,3	1,0	1,4	1,5
Кіпр	0,6	0,7	0,8	1,0	1,3
Гонконг	0,4	0,4	0,8	78,3	0,9
Китай	0,1	0,3	0,3	0,4	0,4
Монако	0,1	0,0	0,0	0,2	0,4
Болгарія	0,1	0,3	0,7	1 327,2	0,3
Панама	4,9	5,0	0,3	0,6	0,3
Росія	0,2	0,5	0,3	0,3	0,2
Сейшельські острови	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2
Польща	0,0	0,3	80,2	537,7	0,2
США	0,1	0,0			0,1
Багамські острови	0,0	0,1	0,0	0,2	0,1
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0			0,1	0,1
Японія	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1
Бельгія	0,1	0,0		0,2	0,1
Корея	0,1	0,1	0,0		0,1
Естонія	0,1	0,3	56,1	101,7	0,1
Сьєрра-Леоне	0,0	0,0		0,0	0,1
Азербайджан	0,0	20,1	59,3	19,6	0,1
Антигуа	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
Єгипет			0,1	16,6	0,1
Таїланд	0,1	0,0		0,1	0,0
Шрі Ланка	0,0			191,2	0,0
Португалія	0,1	0,0			0,0
Сент-Кітс і Невіс	0,0				0,0
Норвегія	0,1	15,1		0,0	0,0
Канада	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0
Хорватія		79,2	20,6		0,0
того	0,0	0,0			0,0
Бермудські острови	0,0	0,0		0,0	0,0
Палау	0,0	0,0			0,0
Філіппіни	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0
комори	0,0				0,0
Танзанія			0,1		0,0
Ірландія	0,0	0,0		0,0	0,0
Чилі	0,1	0,0	0,1		
Конго	0,0	0,0			
Марокко	0,0				
Острови Кука	0,0				
Бенін				20,9	0,0
Кайманові острови	0,0	0,0		0,1	0,0
Аргентина	0,0	0,0			
Коста-Ріка	0,0				
Тайвань	0,0	0,1			
ПАР	0,0	0,0			
Йорданія	0,0			60,1	
Афганістан				206,6	0,0
Монголія	0,0	0,0		16,4	0,0
Домініка		0,0		0,0	0,0
Віргінські Острови	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Литва	19,5		0,0	54,8	0,0
Індонезія	68,1	68,7		17,6	
Ефіопія		105,0			
Гібралтар	0,0	0,0	0,0		
Камбоджа	0,0				
Нова Зеландія	0,0	0,0			
Ізраїль	0,0	0,1		0,0	0,0
Вірменія	0,0	406,1			
Сенегал				61,5	
Данія	0,1	0,1			
Індія	0,1	0,0		409,5	0,0
Франція	0,0	0,0	338,4	129,7	0,0
Беліз	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
Чехія			40,0		
Сербія			19,6		
Швейцарія	0,0	0,0	17,7		

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Іран		0,1		20,1	0,0
невизнані території	0,1	0,1	0,1		
Албанія			0,0		
Вануату			0,0		
Сирія	0,0			374,9	0,0
Всього, тонн	11 905,9	12 831,8	40 852,3	60 711,8	21 505,4

Що стосується закупівель на зовнішньому ринку, то основні обсяги імпорту припадають на весняний період, коли запаси власної продукції відповідної якості вичерпані. Головним постачальником традиційно виступає Польща, частка якої у загальному імпорті щосезону перевищує 80%, а у низці випадків навіть досягає 99%. Що стосується інших країн-постачальників, то їх частка незначна, а продукція завозиться до України скоріше як преміум-сегмент для підтримання асортименту у торговельних мережах.

Табл. 13 Географія імпорту яблук до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Польща	24 481,9	41 628,4	3 891,7	16 302,4	18 829,4
Туреччина	0,1	0,0		0,6	926,4
Нідерланди	36,2	22,9	30,4	22,8	282,5
Іспанія	18,3	7,2	0,5	2,4	259,9
Італія	94,0	76,6	58,1	21,3	199,1
Чилі	3,2	5,2	1,8	1,6	58,7
Греція	0,0	0,3	3,6	0,0	49,8
Білорусь	18,4	40,0	109,4	75,0	20,3
Іран			18,5	4,5	14,1
Сербія					8,6
Франція	25,8	9,0	6,0	7,2	3,3
Нова Зеландія	2,1	1,3	3,3	3,4	2,4
Індія	0,0	0,0		0,0	2,3
Австралія					0,5
Словаччина				0,0	
Оман				0,0	
Монако	0,0	0,0			
Віргінські Острови	0,0	0,0		0,0	
Румунія	0,0	0,0			
Вірменія	0,0	0,0			
Болгарія	0,0	0,0		0,0	
Гібралтар	0,0	0,0			
Німеччина	0,1	1,1		0,0	
Гонконг	0,0	0,0			
ПАР	2,4	2,7	4,5	2,9	
Азербайджан	0,0	0,0			
Сент-Кітс і Невіс	0,0				
Грузія	0,0	0,0		0,0	
Тайвань	0,0	0,0			
Данія	0,0	0,0			
Швеція	0,0	0,0		0,0	
Домініка				0,0	
невизнані території	0,0	0,0			
Естонія	0,0	0,0		0,0	
Норвегія	0,0	0,0			
Ізраїль	0,0	0,0		0,0	
Палау	0,0	0,0			
Антигуа	0,0	0,0		0,0	
Португалія	0,0	0,0			
Індонезія	0,0	0,0			
Сейшельські острови	0,0	0,0			
Ірак	0,0	0,0		0,0	
Сирія	0,0				
Аргентина	0,1	0,0	0,1		
Сьєрра-Леоне	0,0	0,0			
Ірландія	0,0	0,0		0,0	
Австрія	0,0	0,0		0,0	
Багамські острови	0,0	0,0		0,0	
Бразилія			0,1		
Бангладеш				0,0	
Великобританія	0,0	0,0		0,0	
Йорданія	0,0				
Монголія	0,0	0,0			
Казахстан	0,0	0,0			
Бахрейн				0,0	
Кайманові острови	0,0	0,0			

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Беліз	0,0	0,0		0,0	
Камбоджа	0,0				
ОАЕ	0,0			0,0	
Канада	0,0	0,0			
Острови Кука	0,0				
Китай	0,0	0,0			
Панама	0,0	0,0		0,0	
Кіпр	0,0	0,0		0,0	
Бельгія	0,0	0,0		0,0	
комори	0,0				
Росія	0,0	0,0		0,0	
Конго	0,0	0,0			
Саудівська Аравія				0,0	
Корея	0,0	0,0			
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0			0,0	
Коста-Ріка	0,0				
Бермудські острови	0,0	0,0		0,0	
Латвія	0,0			0,0	
Сінгапур	0,0	0,0		0,0	
Литва	0,0			0,0	
США	0,0	0,0			
Японія	0,0	0,0			
Таїланд	0,0	0,0			
Ліван	0,0	0,0			
того	0,0	0,0			
Лівія	0,0	0,0		0,0	
Філіппіни	0,0	0,0			
Малайзія	0,0	0,0		0,0	
Хорватія			19,8		
Мальта	0,0	0,0		0,0	
Швейцарія	0,0	0,0			
Марокко	0,0				
Шрі Ланка	0,0			0,0	
Маршалові острови	0,0	0,0		0,0	
Молдова	18,0	19,1	448,5	104,2	0,0
Ліберія	0,0	0,0		0,0	
Всього, тонн	24 700,7	41 814,0	4 596,3	16 548,3	20 657,2

Груші

Майже повна відсутність власного комерційного виробництва груш в Україні призвела до того, що країна була та залишається нетто-імпортером цих фруктів. Як вже зазначалось раніше, загалом валовий збір груш у комерційному сегменті складає 4-6 тис.т щорічно, що не дозволяє в повній мірі задовольнити потребу в середині країни.

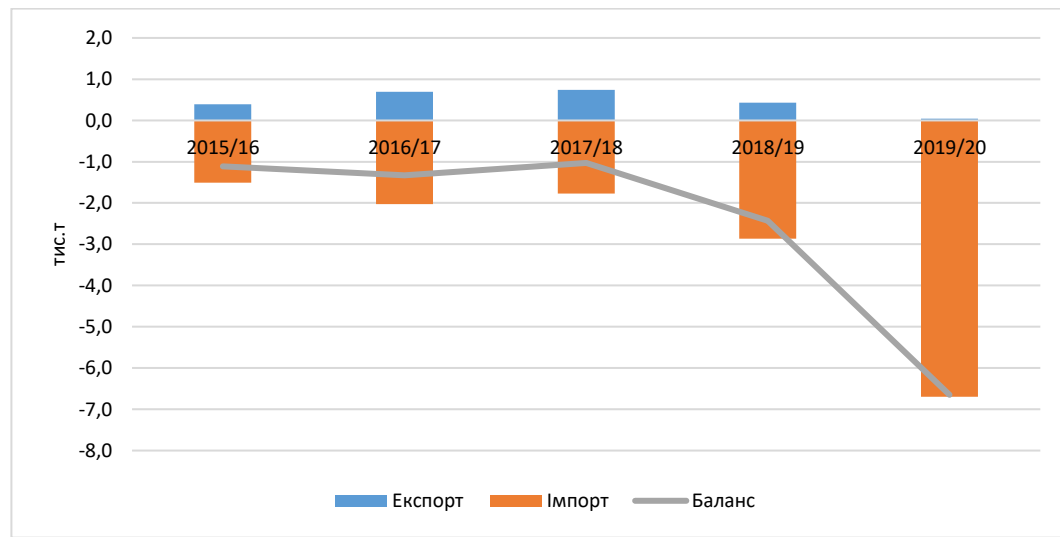

Рис. 35 Баланс міжнародної торгівлі грушами в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Як наслідок, активний імпорт груш починається вже у листопаді-грудні. При цьому попит на імпорتنу продукцію щосезону тільки зростає. Якщо у сезоні-2015/16 у країну було ввезено всього 1,5 тис.т груш, то вже у сезоні-2019/20 цей показник виріс до 6,6 тис.т.

Головним постачальником груш в Україну протягом всього періоду, що аналізується, виступають Нідерланди. На долю цієї країни припадає щонайменше третина від всього обсягу імпорту.

Табл. 14 Географія імпорту груш до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Нідерланди	561,8	793,6	551,1	1 220,4	2 516,0
Польща	520,4	669,5	509,4	600,6	1 984,6
Туреччина	2,9	114,9	205,6	167,1	619,7
Бельгія	33,4	50,1	14,2	155,5	527,9
ПАР	130,4	121,3	96,8	284,2	376,0
Аргентина	89,1	69,4	95,9	71,8	197,6
Італія	47,9	44,2	105,5	154,2	146,5
Іспанія	55,9	53,2	58,2	7,5	106,3
Чилі	45,4	84,5	51,9	151,5	79,1
Греція	0,0	0,0	30,2	7,4	52,0
Молдова	0,0	0,0		19,7	37,6
Китай	15,8	5,0	52,1	18,8	29,0
Азербайджан					18,0
Марокко	0,0				1,7
Узбекистан					1,5
Франція	4,5			0,1	1,2
Саудівська Аравія	0,0				
Нікарагуа			2,9		
Ізраїль				0,0	
Індія	0,0	0,0			
Панама	0,0	0,0		0,0	
Індонезія	0,0	0,0			
Сінгапур	0,0	0,0		0,0	
Ірак	0,0	0,0			
невизнані території	0,0	0,0			
Ірландія	0,0	0,0			
Норвегія	0,0	0,0			
Антигуа	0,0	0,0		0,0	
Грузія	0,0	0,0		0,0	
Бермудські острови	0,0	0,0		0,0	
Сент-Кітс і Невіс	0,0				
Казахстан	0,0				
Данія	0,0	0,0			
Канада	0,0	0,0			
Монако	0,0	0,0			
Кенія	0,0				
Гонконг	0,0	0,0		0,0	
Білорусь	0,0	0,0		3,2	
Німеччина	0,0	0,3		0,0	
Філіппіни	0,0	0,0			
ОАЕ	0,0				
Болгарія	0,0	0,0		0,0	
Багамські острови	0,0	0,0			
Японія	0,0	0,0			
Росія	0,0	0,0			
Ліберія	0,0	0,0			
Сейшельські острови	0,0	0,0			
Малайзія	0,0	0,0			
Сербія	0,0	20,0			
Мальта	0,0	0,0		0,0	
США	0,0				
Великобританія	0,0	0,0		0,0	
Естонія	0,0	0,0		0,0	
Маршалові острови	0,0	0,0		0,0	
Гібралтар	0,0	0,0			
Кіпр	0,0	0,0		0,0	
Швейцарія	0,0	0,0			
Колумбія				0,0	
Австрія	0,0	0,0		0,0	
Корея	0,0	0,0			
Всього, тонн	1 507,5	2 026,0	1 773,8	2 862,0	6 694,6

В той же час країна майже не експортує груші, що цілком очікувано, враховуючи обсяги виробництва. Ті ж об'єми, що все ж таки реалізуються на зовнішньому ринку, здебільшого відвантажуються до Білорусі. Рекордний експорт було зафіксовано у сезоні-2017/18, коли загальний обсяг груш, які було реалізовано на зовнішньому ринку, досяг 744 т.

Табл. 15 Географія експорту груш із України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Білорусь	162,9	530,5	594,2	311,8	39,4
Румунія			0,1		2,2
Грузія	0,3	1,8	1,0	1,5	1,8
Туреччина	0,1	0,5	0,4	0,3	0,3
Греція	0,0	0,1	0,2	0,1	0,3
Кіпр	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Австрія	0,1	0,4	0,3	0,2	0,2
Ліберія	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
Монако	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Болгарія	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1
Гонконг	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Сінгапур	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1
Маршалові острови	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1
Китай	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
Сент-Вінсет і Гренадіни					0,1
Німеччина	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
Панама	0,7	1,1	0,1	0,1	0,1
Корея	0,1	0,0	0,0		0,1
Малайзія	0,0	0,0	0,0		0,0
Мальта	0,2	0,1	0,2	0,2	0,0
Росія	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Сейшельські острови	0,0	0,0		0,1	0,0
США	0,0				0,0
Багамські острови	0,0	0,0			0,0
ОАЕ	0,0		0,0		0,0
Шрі Ланка					0,0
Бермудські острови	0,0	0,0		0,0	0,0
Бельгія	0,0	0,0		0,1	0,0
Іспанія	0,0	0,0			0,0
Канада	0,0	0,1		0,0	0,0
Італія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Великобританія	0,1	0,4	0,2	0,2	0,0
Польща	0,0	0,0	24,3	0,0	0,0
Естонія	0,0	0,0		0,0	0,0
Антигуа	0,0	0,0		0,0	0,0
Вануату				0,0	0,0
Беліз			0,0	0,0	
Індонезія	0,0	0,0			
Ірландія	0,0	0,0		0,0	
Ірак	0,0	1,5			
Сент-Кітс і Невіс	0,0				
Марокко	0,0				
Японія	0,1	0,0	0,0		
Ізраїль				0,0	0,0
ПАР	0,0	0,0			
Філіппіни	0,0	0,0	0,0	0,0	
Кенія	0,0				
Чилі	0,0	0,0			
Саудівська Аравія	0,0				
Казахстан	0,0				
Данія	0,0	0,0			
Нідерланди	0,2	0,0		0,0	
Сербія	0,0	20,0			
Кайманові острови				0,0	0,0
Словаччина		0,0	0,7		
Норвегія	0,0	0,0			
Аргентина	0,0	0,0			
Іран		0,0			
Франція	0,0				
Молдова	228,3	136,6	122,3	118,1	
Швейцарія	0,0	0,0	0,0		
Гібралтар	0,0	0,0			
Індія	0,0	0,0		0,0	0,0
невизнані території	0,0	0,0	0,1		
Литва				0,0	0,0
Всього, тонн	393,6	694,2	744,6	433,9	45,7

Зважаючи на ситуацію, що склалася на ринку груш України, можна зробити висновок, що в цілому є всі перспективи розвитку даного сегменту в країні. При цьому при закладанні нових садів слід звертати увагу не тільки на смакові особливості сорту, а й на придатність для довгострокового зберігання.

Кісточкові

Черешня

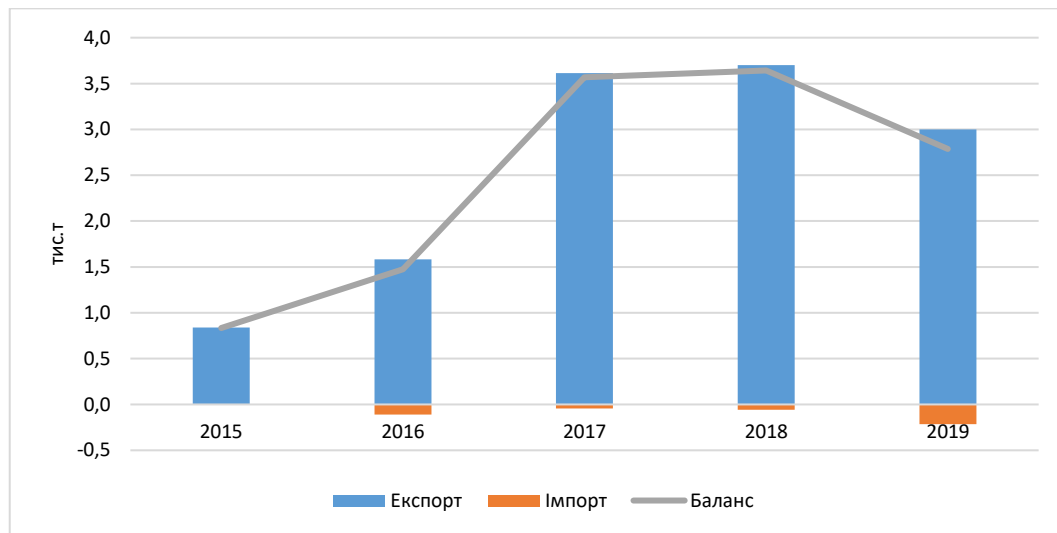

Рис. 36 Баланс міжнародної торгівлі черешнею в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

До 2015 року, тобто фактичного до введення ембарго на поставки до Росії, саме ця країна виступала чи не єдиним споживачем черешні з України. Щорічно на російському ринку реалізовувалось 3,0-3,5 тис.т вказаної продукції.

Починаючи з 2015 року українські трейдери були вимушені шукати альтернативні канали збуту, й вже в перший рік весь експортний обсяг було переорієнтовано на білоруський ринок. Втім, як й у випадку з яблуком, найімовірніше більша частина цього об'єму була в подальшому відвантажена на російський ринок. Крім того, певні обсяги були відвантажені до Росії шляхом поставок через Крим. Саме цей факт пояснює й суттєве падіння експорту, оскільки офіційно в аналізований рік було експортовано всього 840 тонн.

Та вже у 2016 році Україна почала активно розширювати географію поставок, додавши до списку покупців не тільки Молдову, а й Гонконг. Втім, експорт до Гонконгу носив скоріш характер пробних поставок й склав всього 2,6 тонн. Більш об'ємні поставки були здійснені вже за рік: згідно з офіційними даними у 2017 році до Гонконгу було експортовано 103 т. Проте більшого експортного прориву в цьому напрямку в подальші роки не відбулось, що пов'язано не тільки з доволі високими вимогами покупців, а й зі складнощами при транспортуванні.

Вже у 2017 році Україна повернулась до експорту у 3,5 тис.т, й незначне зниження поставок було зафіксовано лише у 2019 році. Воно було викликано проблемами з якістю черешні через падіння виробництва та зниження якості в наслідок несприятливих погодних умов.

Головним споживачем української черешні залишається Білорусь. Станом на 2019 рік частка вказаної країни в загальному обсязі експорту склала 85%.

Табл. 16 Географія експорту черешні з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Білорусь	839,8	1 392,6	2 042,7	2 892,1	2 563,9
Молдова		188,7	478,8	635,9	306,2
Польща	0,0	0,0	863,7	114,8	93,3
Німеччина			71,1		15,4
Гонконг		2,6	102,8		10,4
Італія					6,7

	2015	2016	2017	2018	2019
Нідерланди	0,0	0,1	18,5		6,0
ОАЕ	0,0				1,0
Туреччина		0,0	0,1	0,0	0,1
Ліберія					0,0
Болгарія				0,0	0,0
Канада					0,0
Панама	0,1	0,0			0,0
Мальта		0,0		0,0	0,0
Швейцарія					0,0
Естонія				8,0	
Грузія		0,0	0,1	0,1	
Литва				34,0	
Ірландія				0,0	0,0
Австрія	0,0		0,0		
Нова Зеландія	0,0	0,0			
Румунія				4,3	
Кіпр		0,0	0,0		
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0				
Латвія				8,0	
Словаччина			0,0		
Сирія		0,0			
Великобританія	0,0	0,0	34,1	0,0	
США	0,0	0,0			
невизнані території			0,0	0,0	
Чилі	0,0	0,0			0,0
Аргентина	0,0	0,0			0,0
Іспанія	0,0	0,0			
Греція		0,0	0,0		
Всього, тонн	840,0	1 584,1	3 612,0	3 697,3	3 003,0

Імпорт черешні в Україну носить скоріше ситуативний характер. Втім, за останні п'ять років такі поставки не перевищували й 250 тонн. Найбільші обсяги було ввезено в країну в 2016 та 2019 роки, коли через несприятливі погодні умови було зафіксовано зменшення виробництва та завершення сезону в більш ранні строки, ніж зазвичай. Тому саме за рахунок імпорту було частково компенсовано нестачу пропозиції продукції високої якості власного виробництва. Доказом таких висновків слугує й те, що поставки було зафіксовано саме в липні, по завершенні сезону реалізації місцевої продукції.

Табл. 17 Географія імпорту черешні до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Греція		2,9	16,5	19,9	95,9
Туреччина		33,8	1,4	12,8	65,4
Молдова		0,0			31,8
Узбекистан			0,8	2,2	8,6
Чилі	3,0	2,5	1,4	2,2	3,8
Франція					2,7
Іспанія	0,8	0,2	0,4		2,4
Аргентина	0,4	1,3	2,1	2,5	1,5
Канада			0,2	0,8	0,6
Польща	1,6	48,0	0,3	0,2	0,6
Великобританія	0,1	0,0			0,1
Нідерланди	0,4	0,0	0,0		0,1
Панама	0,0	0,0			
Кіпр		0,0			
Гонконг		0,0			
Грузія		0,0			
Китай				0,0	
Австралія			0,0		
ПАР				0,2	
Білорусь	0,0	0,0			
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0				
Сирія		20,5			
США	0,1	0,0	0,0		
Австрія	0,0				
Нова Зеландія	0,2	0,3	0,3		
ОАЕ	0,0				
Албанія			18,8		
Литва				17,0	
Мальта		0,0			
Всього, тонн	6,4	109,5	42,4	57,7	213,6

Вишня

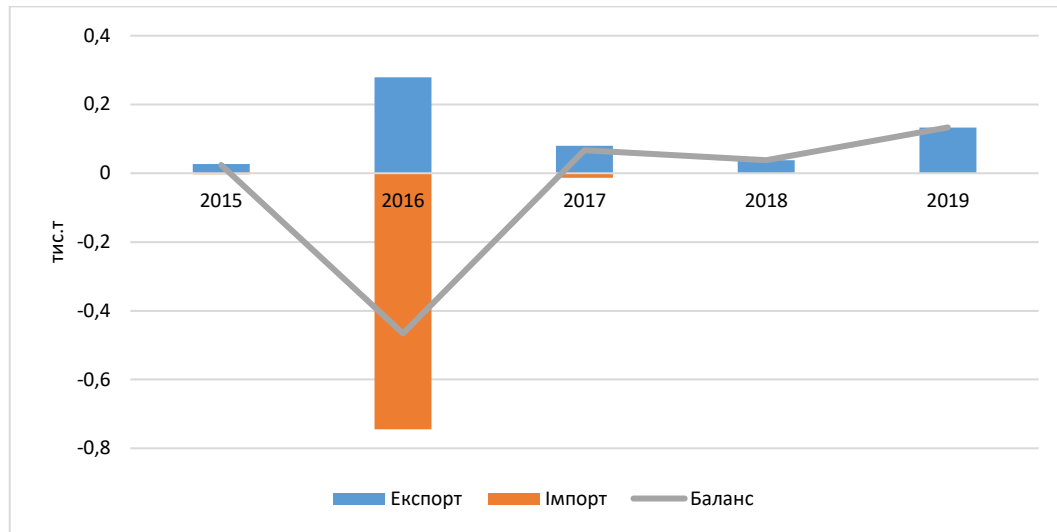

Рис. 37 Баланс міжнародної торгівлі вишнею в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Як зазначалось раніше, виробництво вишні в Україні у своїй більшості спрямоване не подальшу переробку. Як наслідок, в країні майже не вирощують вишню десертних сортів, що унеможлиблює розвиток експорту вказаної культури. Згідно з даними державної служби статистики, принаймні за останні п'ять років лише у 2016 році експорт вишні перевищив 200 тонн.

Табл. 18 Географія експорту вишні з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Молдова		15,8	59,9	19,8	133,2
Польща	0,0	14,9	20,0		0,0
Білорусь	26,8	247,9		17,8	
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0				
Чилі					0,0
Аргентина		0,0			
Панама		0,0			
Всього, тонн	26,8	278,6	79,9	37,6	133,2

Що стосується імпорту, то Україна майже не закуповує вишню на зовнішньому ринку. Винятком став лише 2016 рік, коли в Україну було ввезено 745 тонн. При цьому головним постачальником в цей період виступала Польща. Враховуючи, що виробництво в 2016 році суттєво зменшилось через несприятливі погодні умови, можна припустити, що українські переробники були вимушені виконувати плани з переробки за рахунок імпортової сировини.

Табл. 19 Географія імпорту вишні до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2019
Чилі				0,0
Узбекистан				0,0
Польща	3,1	744,6		
Греція			0,7	
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0			
Туреччина			12,3	
Білорусь	0,0	0,0		
Молдова		0,0		
Аргентина		0,0		
Панама		0,0		
Всього, тонн	3,1	744,6	13,0	0,1

Абрикос

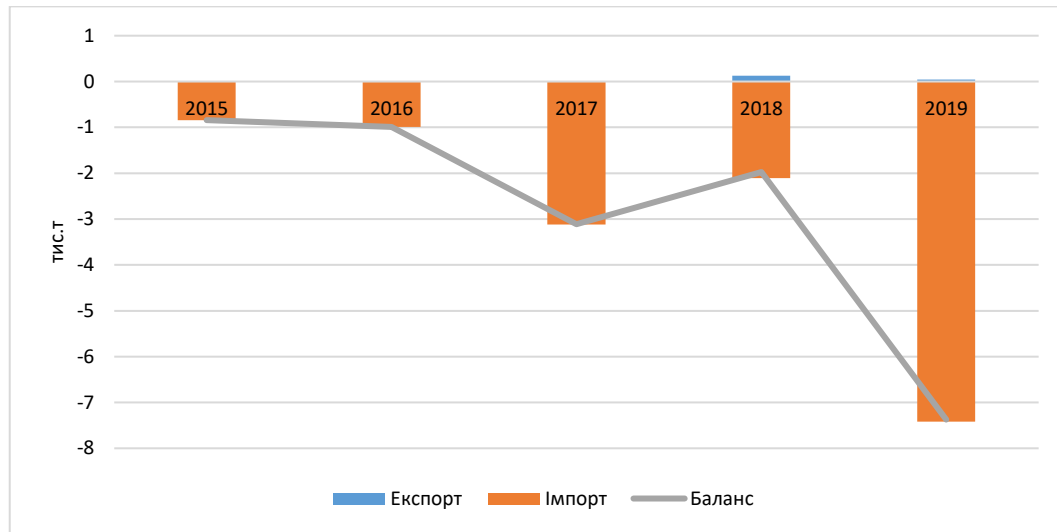

Рис. 38 Баланс міжнародної торгівлі абрикосами в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Сталий попит на абрикоси в середині країни та коливання обсягів виробництва через вплив погодних умов призвели до того, що Україна була вимушена імпортувати вказану продукцію. Щорічно закупівлі абрикос на зовнішньому ринку стартують у червні, й їх пік припадає на липень – в той же період, коли на ринок починає масово поступати місцева продукція.

Головними постачальниками традиційно вступають Греція або Іспанія. Винятком став лише 2019 рік, коли найбільші обсяги було завезено з Молдови.

Зважаючи на помітний брак пропозиції та стабільний попит на внутрішньому ринку, українські виробники принаймні в останні п'ять років майже не експортували абрикосів.

Табл. 20 Географія імпорту абрикос до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Молдова	18,7	15,9	35,4	34,0	2 040,8
Греція	75,6	308,8	1 701,4	943,1	1 978,3
Узбекистан		55,0	16,5	168,2	988,2
Іспанія	477,5	270,9	590,2	352,4	782,8
Туреччина	96,5	322,9	292,6	225,0	716,9
Італія	58,5	11,7	159,0	134,1	469,1
Сербія	99,6		120,0	18,4	297,8
Вірменія			113,2	119,6	57,5
Таджикистан				19,0	38,1
Польща	4,3	5,1	61,9	7,5	29,6
Франція	10,1	1,4	7,4		12,8
Словенія					2,4
Нідерланди				0,0	1,4
ПАР	0,8	0,5	0,5	0,7	0,7
Чилі					0,3
Беліз	0,0				
Канада	0,0				
Ізраїль	0,0				
Нова Зеландія	0,0	0,2	0,2		
Кіпр	0,0	0,0			
Панама		0,0			
Австралія	0,0			0,2	
Великобританія		0,0			
Ірландія	0,0				
Азербайджан			17,1	10,6	
Македонія			4,1	73,1	
Мальта		0,0			
Всього, тонн	841,6	992,3	3 119,6	2 106,0	7 416,8

Персики

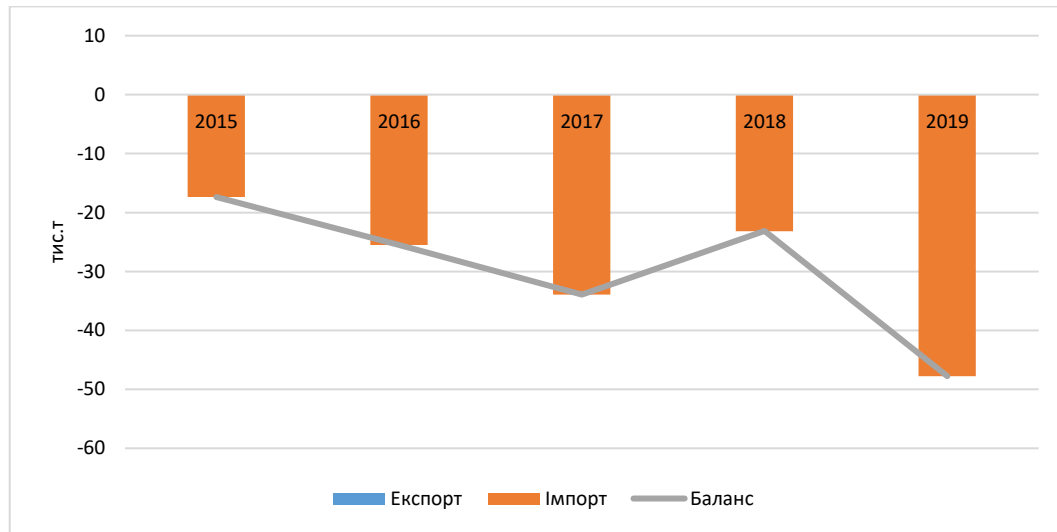

Рис. 39 Баланс міжнародної торгівлі персиками в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Незначні обсяги виробництва персиків у комерційному сегменті не дозволяють країні експортувати ці фрукти. Крім того, навіть у пік сезону реалізації місцевої продукції (липень-вересень) українські компанії вимушені імпортувати персик (здебільшого з Греції та Іспанії) для задоволення внутрішнього попиту.

Щорічно країна імпортує щонайменше 18 тис.т персиків й ці обсяги постійно зростають. Так станом на 2019 рік в Україну було ввезено 48 тис.т цих фруктів. Винятком став лише 2018 рік, коли обсяг закупівель на зовнішньому ринку було зменшено за рахунок суттєвого зростання пропозиції місцевої продукції.

Табл. 21 Географія імпорту персиків до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Греція	7 180,2	14 566,6	22 180,4	14 713,2	33 383,3
Іспанія	8 148,3	5 828,5	7 175,3	4 846,0	9 166,4
Молдова	799,9	1 414,0	1 364,9	1 284,7	2 063,6
Туреччина	282,2	2 170,4	1 219,7	1 861,9	1 110,5
Італія	596,7	462,6	419,6	98,1	756,4
Польща	19,4	826,4	1 029,8	173,6	306,6
Узбекистан				10,5	288,1
Сербія	11,4	39,4	3,6		194,3
Грузія	52,4	19,5	188,0	79,4	132,0
Єгипет					86,4
Іран			0,4	29,8	58,5
Словенія					55,2
Франція		1,5	5,7		39,0
Боснія і Герцеговина					38,3
Македонія	283,3	19,3	232,7	49,6	36,8
Нідерланди		0,0	0,2	2,5	19,2
Азербайджан					15,6
Чилі	1,2	4,2	8,1	5,4	3,8
ПАР	0,6	2,0	1,4	2,6	3,6
Марокко		1,7	0,3		0,1
Зімбабве	0,1				0,1
Нова Зеландія					0,0
Йорданія		18,3			
Австрія		0,0			
Росія		0,0			
Канада	0,0				
невизнані території	0,0	0,0			
Кіпр	0,0	0,0			
Ірландія		0,0			
Чехія	0,0				
Беліз	0,0				

	2015	2016	2017	2018	2019
Австралія	0,0				
Білорусь		0,0			
Латвія	0,0				
Гонконг	0,0	0,0			
Німеччина		0,0	19,2		
ОАЕ					0,0
Ліберія	0,0				
Панама	0,0	0,0			
Бразилія			0,0		
Антигуа		0,0			
Мальта	0,0	0,0			
Сент-Кітс і Невіс		0,0			
Сінгапур	0,0				
Болгарія		136,9	100,4		
Естонія		0,0			
Бельгія		0,0			
Маршалові острови	0,0				
Ізраїль	0,0	0,0			
Великобританія	0,0	0,0			
Монако	0,0				
комори		0,0			
Коста-Ріка		1,4			
Всього, тонн	17 375,9	25 512,8	33 949,8	23 157,4	47 758,0

Слива

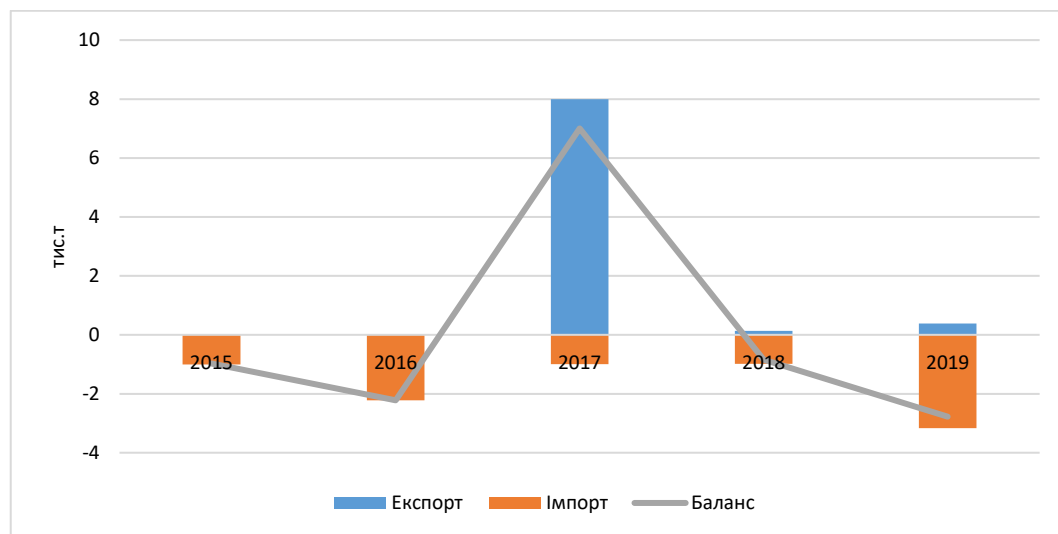

Рис. 40 Баланс міжнародної торгівлі сливами в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Аналізуючи експорт слив із України за останні п'ять років, можна зробити висновок, що країна майже не реалізує ці фрукти на зовнішньому ринку. Винятком став лише 2017 рік, коли через приморозки в Польщі саме ця країна була вимушена компенсувати втрати за рахунок імпорту. Разом з тим в Україні в аналізований рік, навпаки, було зафіксовано збільшення виробництва, що й дало можливість українським виробникам сливи розпочати активний експорт. Того року на зовнішньому ринку було реалізовано 8 тис.т. Однак, ні до цього, ні після Україні не вдалось повторити подібні результати.

Табл. 22 Географія експорту слив із України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Польща	0,0	0,0	6 614,6		155,4
Ірак					103,8
Туреччина	0,0	0,0	0,1	0,0	101,2
Білорусь	29,3		705,9	75,1	16,0
Нідерланди		0,0			11,4
Ліберія				0,0	0,1
Болгарія					0,0
Філіппіни					0,0
Росія					0,0

	2015	2016	2017	2018	2019
Кіпр	0,0	0,0			0,0
Багамські острови					0,0
Німеччина	0,3	0,6	18,9	0,0	0,0
Великобританія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ірландія					0,0
Бермудські острови				0,0	
Гонконг	0,0	0,0			
Сейшельські острови		0,0			
Єгипет			0,0		
Ізраїль	0,0				
Панама	0,2	0,0	0,0	0,0	
Іспанія	0,0	0,0			
Естонія		0,0			
Італія	0,0	0,0			0,0
Словаччина			13,0		
Канада	0,0				
Хорватія			74,5		
Греція	0,0	0,0			
Острови Кука	0,0				
Корея			0,0		
ПАР	0,0	0,0			0,0
Латвія			264,7	18,0	
Португалія		0,0			
Австрія	0,0	0,0			
Румунія			253,5	40,1	
Мальта			0,0		
Сінгапур		0,0			
Молдова	0,0	0,0	10,0		
Антигуа		0,0			
Чилі	0,0	0,0			0,0
Франція	0,0				
Бельгія		0,0			
Чехія			40,0		
Грузія	0,0	0,1			
Нова Зеландія	0,0				
Японія		0,0			
Монако	0,0		0,1		
Всього, тонн	29,9	0,9	7 995,3	133,3	387,9

Імпорт слив до України напряму залежить від ситуації з виробництвом. Зокрема, у 2016 та 2019 роках через падіння середньої врожайності в Україні фіксувалось зменшення валового збору й саме в ці роки суттєво збільшувались й закупівлі на зовнішньому ринку. Зазначимо, що як й у випадку з іншими кісточковими вказана продукція завозилась в Україну в той же період, коли місцеві виробники масово виходять на ринок.

В ТОП-3 країн-постачальників входять Іспанія, Молдова та Греція. В цілому ці країни покривають потреби України в імпортній продукції щонайменше на 75%.

Табл. 23 Географія імпорту слив до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Іспанія	565,9	373,7	605,1	291,1	1 331,3
Молдова	390,6	1 478,5	78,8	320,8	751,8
Греція	1,4	107,0	111,8	131,6	379,0
Італія	7,4	7,2	11,1	16,9	229,6
Туреччина	20,0	208,9	74,5	124,1	182,8
Узбекистан				12,9	132,2
Іран					44,9
Польща	0,1	21,5	33,0	37,6	40,0
Сербія					25,6
Чилі	6,5	9,7	10,7	18,0	22,7
ПАР	11,7	14,3	27,9	24,8	20,5
Франція	0,1				2,6
Нідерланди		0,0	0,9	1,6	1,5
Канада	0,0				
Грузія	0,0	0,0			
Панама	0,0	0,0			
Кіпр	0,0	0,0			
Румунія			0,1		
Македонія			2,5		
Острови Кука	0,0				
Білорусь	0,0				

	2015	2016	2017	2018	2019
Гонконг	0,0	0,0			
Антигуа		0,0			
Португалія		0,0	0,5		
Естонія		0,0			
Сейшельські острови		0,0			
Сінгапур		0,0			
Ізраїль	0,0				
Таджикистан			35,6		
Німеччина	0,0	0,0			
Великобританія	0,0	0,0			
Нова Зеландія	0,0				
Бельгія		0,0			
Японія		0,0	0,0		
Австрія	0,0	0,0			
Монако	0,0				
Всього, тонн	1 003,5	2 220,8	992,8	979,4	3 164,5

М'які ягоди

Суниця садова

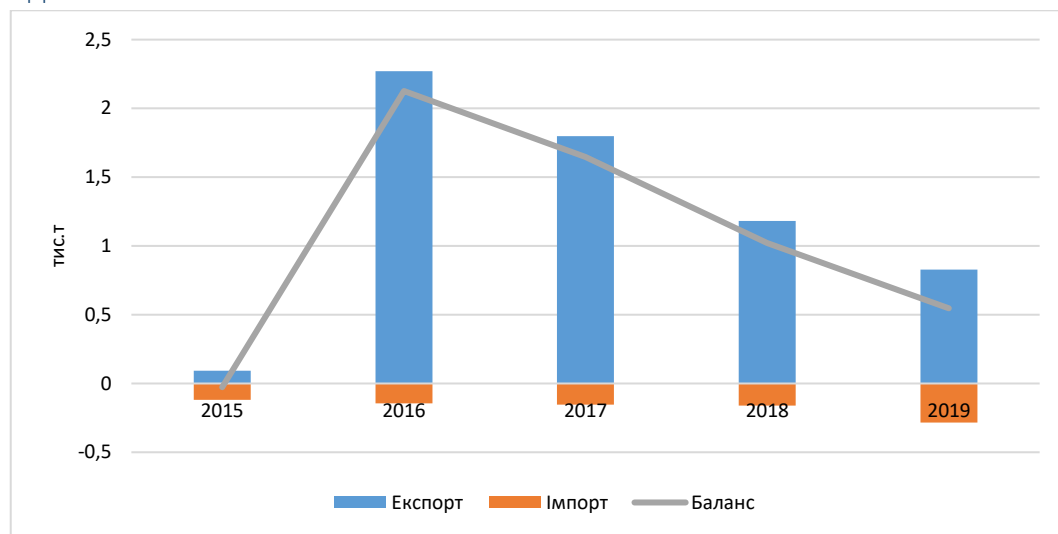

Рис. 41 Баланс міжнародної торгівлі суницею садовою в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

До 2016 року Україна майже не експортувала суницю садову у свіжому виді. Однак, стрімке падіння цін із року і рік в наслідок зростання пропозиції на внутрішньому ринку, та не вигідні умови з боку переробки змусили виробників шукати нові канали збуту.

Тож, саме у 2016 році Україна здійснила експортний прорив, збільшивши обсяги поставок на зовнішній ринок більш ніж у 25 разів! Крім того, таким тенденціям сприяло й скорочення виробництва у Польщі та доволі низькі ціни на суницю садову в Україні в пік сезону. Нагадаємо, що у червні-липні 2016 року ціни на вказану ягоду навіть експортної якості були на третину нижче, ніж у попередньому сезоні.

Втім, в подальші роки експорт переважно зменшувався. По-перше, через проблеми з реалізацією всередині країни все більше виробників або суттєво скорочували площі під суницею садовою, або ж зовсім відмовлялись від її виробництва, що впливало на загальну пропозицію ягоди та надавало підтримку цінам в середині країни. По-друге, кліматичні умови в останні роки призводили до виникнення проблем з якістю, що унеможливлювало системний експорт та гарантування певних об'ємів ягоди.

Як наслідок, у 2019 році експорт суниці садової впав до 0,8 тис.т. Всього, станом на минулий рік, ягоду було експортовано до 20 країн, причому до 4 з яких обсяг поставок перевищив 1 тону. Головним же споживачем вже традиційно виступила Білорусь з часткою у 51% від загалу.

Табл. 24 Географія експорту суниці садової із України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Білорусь	56,9	2 107,7	1 501,6	991,2	423,9
Польща		18,0	51,9	48,0	367,9
Молдова	34,6	142,1	232,1	98,6	34,6
ОАЕ	0,0	0,9			1,7
Саудівська Аравія					0,3
Франція				0,2	0,2
Казахстан	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1
Туреччина	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Канада			0,0		0,0
Панама	0,0	0,1	0,0		0,0
Німеччина	0,0			0,0	0,0
Індія					0,0
Вануату					0,0
Греція	0,0	0,0	0,0		0,0
Кіпр		0,0	0,0	0,0	0,0
Болгарія				0,0	0,0
Ліберія		0,0			0,0
Філіппіни					0,0
Великобританія	0,0	0,0	0,1	10,6	0,0
Ірландія	0,0	0,0		0,0	0,0
Ефіопія		0,0			
Ізраїль		0,0			
Єгипет	0,0	0,0			0,0
Китай			0,0		
Грузія		0,0		0,1	
Швеція				5,6	
Росія		0,0			
Австрія	0,0	0,0	0,0		
Сінгапур	0,0				
Латвія			12,0		
Нова Зеландія	0,0		0,0		
Йорданія					0,0
Естонія				27,8	
Марокко		0,0			0,0
Португалія	0,0	0,0			0,0
Маршалові острови	0,0	0,0			
Сан-Марино	0,5				
Мексика		0,0			
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0				
Іспанія	0,0	0,0			0,0
Словаччина			1,1		
Бельгія	0,0				
Катар		1,2			
Беліз			0,0		
Гібралтар				0,0	
Нідерланди	0,0	0,0			0,0
Кувейт		0,5			
Всього, тонн	92,1	2 270,6	1 799,0	1 182,2	829,0

Імпорт суниці садової до України носить хоч й системний, проте малоб'ємний характер. За останні п'ять років імпорт жодного разу не перевищив 0,5 тис.т. Найбільший обсяг суниці садової було ввезено у 2019 році – 0,28 тис.т.

Здебільшого ягода завозиться в Україну у період міжсезоння: з жовтня по травень. При цьому пік поставок випадає на квітень. В цей період на ринку вже з'являється перша місцева суниця садова закритого ґрунту, проте ціни все ж залишаються на доволі високому рівні.

Серед постачальників найбільшу долю займає Греція.

Табл. 25 Географія імпорту суниці садової до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Греція	78,1	94,7	58,9	92,0	145,3
Польща		2,2	5,1	17,3	45,5
Іспанія	14,4	10,9	20,5	22,1	43,8
Нідерланди	17,4	20,8	21,1	17,7	24,6
Албанія					10,5
Єгипет	3,9	3,0	13,7	6,8	4,2
Португалія	0,8	0,2		0,2	3,4
Франція				0,4	3,3
Марокко		0,3	1,0	2,1	1,5

	2015	2016	2017	2018	2019
Німеччина	0,0				0,7
Йорданія					0,4
Бразилія					0,0
Бельгія	0,7		0,1	0,1	0,0
Молдова	0,0	0,0			
Панама	0,0	0,0			
Нова Зеландія	0,0				
Ірландія	0,0	0,0			0,0
Білорусь	0,0	0,0			
Росія		0,0			
Казахстан	0,0	0,0			0,0
Ефіопія		0,2	0,2	0,3	
Катар		0,0			
Ізраїль		1,0			
Великобританія	0,0	0,0			
Кіпр		0,0			
ОАЕ	0,0	0,0			
Кувейт		0,0			
ПАР				0,1	
Туреччина	3,9	10,0	32,2	2,0	
Грузія		0,0			
Австрія	0,0	0,0			
Сан-Марино	0,0				
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0				
Сінгапур	0,0				
США				0,1	
Маршалові острови	0,0	0,0			
Мексика		0,6			
Ліберія		0,0			
Малі				0,1	
Всього, тонн	119,1	144,1	152,7	161,3	283,2

Малина

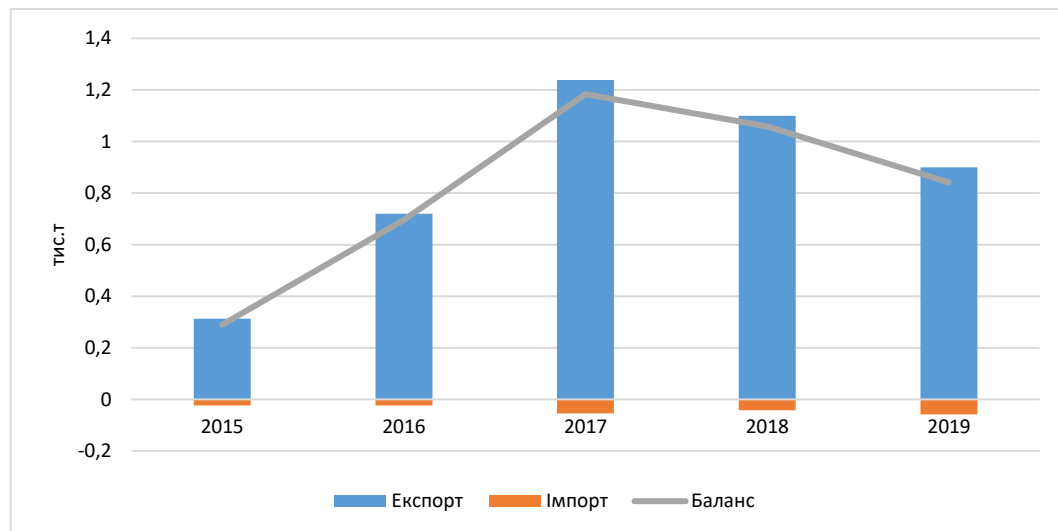

Рис. 42 Баланс міжнародної торгівлі малиною в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Фактично Україна в останнє десятиріччя почала експортувати малину саме з 2015 року. При цьому особливістю такого експорту є той факт, що українська малина реалізовувалась на зовнішньому ринку як сировина для подальшої переробки, а не для свіжого ринку.

Сніг в травні 2016 року призвів до суттєвих втрат врожаю малини у Сербії та у більшості регіонів Польщі, що дало можливість українським виробникам збільшити обсяги поставок на зовнішній ринок не тільки свіжої, а й замороженої ягоди. Головним споживачем виступала й виступає Польща, на долю якої припадає щонайменше 75% експорту.

Починаючи з 2018 року експорт свіжої малини почав знижуватись. Однак це не говорить про те, що Україна втрачає свій експортний потенціал, оскільки в той же час країна активно нарощує експорт замороженої малини.

Табл. 26 Географія експорту малини з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Польща	313,2	673,2	961,3	879,6	860,3
Білорусь		46,4	238,3	195,6	74,9
Румунія			32,6	33,4	13,6
Словаччина					1,1
Туреччина				0,0	0,0
Канада					0,0
Ірландія		0,0		0,0	0,0
Мальта					0,0
ОАЕ	0,0			0,7	
Танзанія	0,0	0,0			
Гватемала		0,0			
Ізраїль			2,7		
Німеччина	0,0	0,0			0,0
Бельгія	0,0	0,0			
ΠΑΡ	0,0				
Іспанія	0,0	0,0			0,0
Греція			0,0		
Бразилія		0,0			
Нідерланди	0,0	0,0			0,0
Катар		0,3			
Нова Зеландія	0,0				
Малайзія		0,0			
Панама		0,0			
Великобританія	0,0	0,0	0,0		0,0
Перу	0,0				
Франція	0,0				
Португалія	0,0	0,0			0,0
Австрія		0,0	0,0		
Грузія		0,0		0,0	
Мексика	0,0	0,0			0,0
Естонія			2,6		
Молдова			0,6		
Швейцарія	0,0				
Марокко	0,0	0,0			0,0
Маршалові острови					0,0
Всього, тонн	313,2	719,9	1 238,1	1 109,3	949,9

Україна майже не імпортує малину. Щорічні обсяги не перевищують й 100 тонн та завозяться переважно у період міжсезоння, коли на ринку відсутня місцева продукція. При цьому основними покупцями виступають мережі супермаркетів для підтримки асортименту та HoReKa.

Табл. 27 Географія імпорту малини до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Нідерланди	8,4	8,4	12,4	17,3	24,5
Марокко	0,5	0,4	2,0	10,4	16,3
Польща	0,0	0,5	23,4	6,3	8,6
Мексика	11,4	12,7	12,5	5,5	4,9
Іспанія	1,3	1,1	2,8	0,8	1,4
Бельгія	0,1	0,1	0,7	0,2	0,9
Німеччина	0,0	0,0			0,6
Португалія	1,4	0,7	0,6	0,9	0,4
Чилі				0,0	0,2
Італія					0,2
Перу	0,2		0,1		0,1
Бразилія		0,0	0,0		0,0
ΠΑΡ	0,4				
Ірландія		0,0			0,0
Малайзія		0,0			
Гватемала		0,1	0,0		
Панама		0,0			
Катар		0,0			
Грузія		0,0			
Танзанія	0,0	0,1			
Австрія		0,0			
Таїланд				0,0	
Білорусь		0,0			
Франція	0,0				

	2015	2016	2017	2018	2019
Великобританія	0,0	0,0			
Швейцарія	0,0				
Нова Зеландія	0,0			0,0	
ОАЕ	0,0				
Всього, тонн	23,7	24,0	54,5	41,4	58,1

Смородина

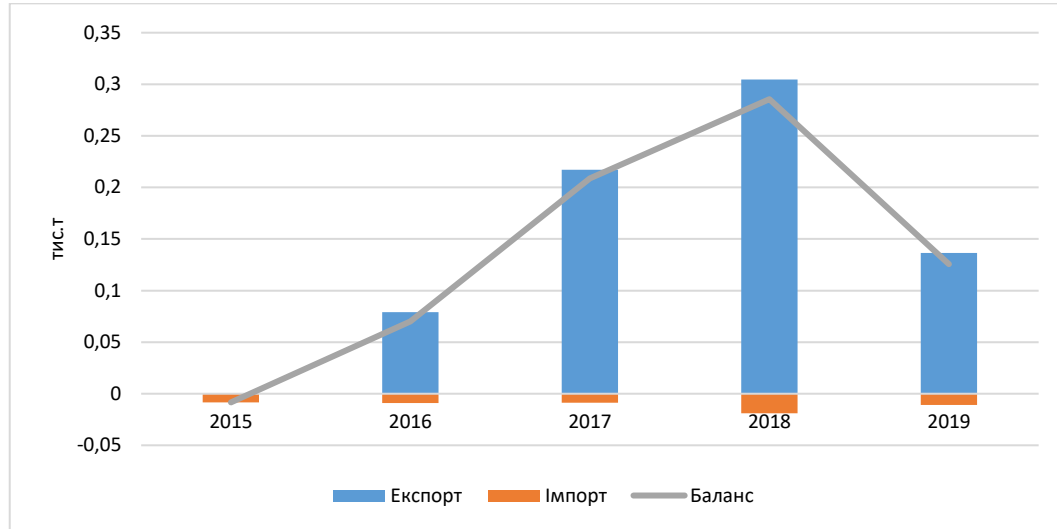

Рис. 43 Баланс міжнародної торгівлі смородиною в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Незважаючи на те, що Україна є чи не найбільшим виробником смородини у світі, країна майже не експортує вказану ягоду у свіжому вигляді. Як було зазначено раніше, основні обсяги смородини реалізується на переробку й продукція відвантажується на зовнішній ринок вже у замороженому вигляді.

Зокрема аналізуючи зовнішню торгівлю за останні 5 років можна зробити висновок що найбільший обсяг було експортовано у 2018 році. Тоді українські компанії відвантажили закордон 304 тонни смородини, а основним покупцем виступала Молдова. Ця ж країна стала й лідером серед покупців у 2019 році.

Табл. 28 Географія експорту смородини з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Молдова				244,3	68,0
Польща	0,0	0,5			57,6
Білорусь		78,5	217,2	60,2	11,0
Ірландія				0,0	0,0
Грузія			0,0	0,0	
ПАР	0,0				
Нідерланди	0,0	0,0			0,0
Португалія	0,0	0,0			
Греція			0,0		
Бельгія		0,0			
Чилі	0,0	0,0			
Італія					0,0
Кіпр		0,0			
Всього, тонн	0,0	79,1	217,2	304,5	136,6

В той же час, ягода майже й не імпортується. Щорічні обсяги поставок не перевищують 20 тонн, й основні закупівлі приходяться на осінньо-зимовий період для підтримки асортименту у мережах супермаркетів та задоволення потреб HoReKa. Традиційно головним постачальником виступають Нідерланди.

Табл. 29 Географія імпорту смородини до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Нідерланди	7,8	7,6	7,7	8,1	8,6
Польща	0,3	1,3	0,8	1,4	1,8
Бельгія		0,0		0,1	0,3
Чилі	0,2	0,1	0,1	0,6	0,2
Португалія	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Італія			0,0		0,0
Кіпр		0,0			
Таїланд			0,0		
Білорусь		0,0		8,7	
ПАР	0,0				
Австрія				0,0	
Всього, тонн	8,4	9,0	8,6	18,9	11,0

Лохина

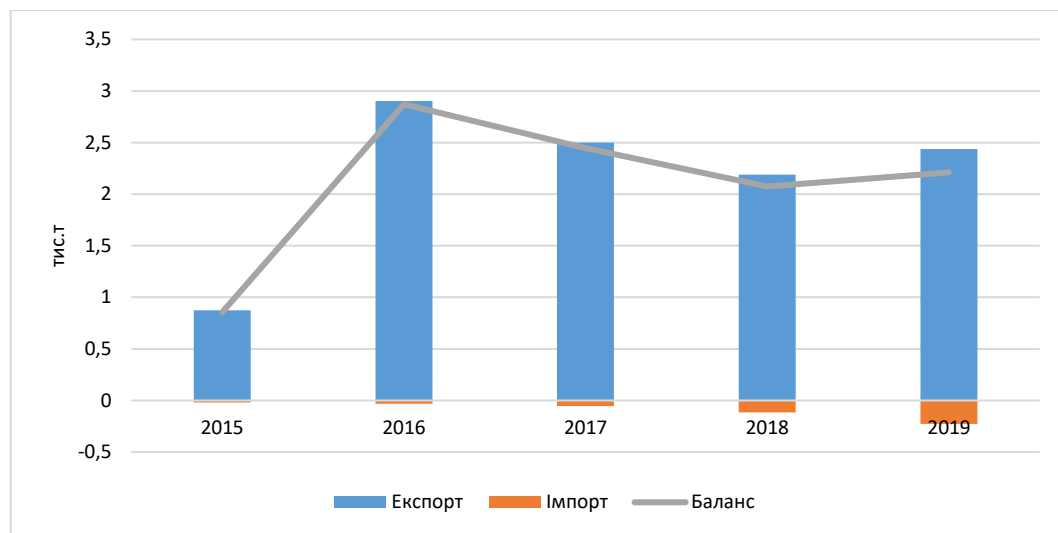

Рис. 44 Баланс міжнародної торгівлі лохиною в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Офіційна статистика міжнародної торгівлі в Україні не поділяє МН ЗЕД 081040 як окремі підгрупи. Тому й відслідкувати, які конкретно обсяги лохини було експортовано - неможливо. Втім, враховуючи що окрім цієї ягоди до групи входять ще брусниця, чорниця та журавлина, які у свіжому вигляді майже не експортуються, можна зробити висновки, що принаймні 80% обсягів МН ЗЕД 081040 складає безпосередньо лохина.

Крім того, саме лохина найбільш експортно орієнтована ягода з тих, що вирощуються в Україні. Перші обсяги цієї ягоди було експортовано у 2015 році й 63% від цих об'ємів було реалізовано на ринок Польщі. При цьому, враховуючи відсутність культури споживання лохини в Україні, а також доволі високі ціни на ягоду для українського споживача, експортувався майже весь об'єм, який було вирощено в країні. В той же час почались й відвантаження на ринки Великобританії. Зазначимо, що ця країна протягом останніх трьох років посягає четверте місце у рейтингу споживачів української лохини.

У ТОП-3 покупців станом на 2019 рік увійшли Польща, Нідерланди та Білорусь, сумарна частка яких від загального обсягу складає 74%.

Всього за аналізований період українську лохину було експортовано більш ніж у 20 країн, причому на ринки 14 країн було відвантажено більш ніж 1 тону.

Табл. 30 Географія експорту лохини з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Польща	548,5	1 418,1	570,5	887,1	748,4
Нідерланди	275,0	613,4	719,7	364,9	712,3
Білорусь	32,5	540,7	775,1	538,9	578,4
Великобританія	17,2	134,0	418,6	328,8	354,8
Молдова			3,0	5,1	12,9
Бельгія					10,1
ОАЕ	0,0			0,5	8,8
Сінгапур				0,2	8,0
Естонія	2,5	5,0			2,0
Гонконг					2,0
Малайзія					0,5
Грузія			0,0	0,0	0,0
Туреччина		0,0			0,0
Канада					0,0
Ірландія				0,0	0,0
Перу	0,0	0,0			0,0
Іспанія	0,0	0,0			0,0
США		0,0			
Китай	0,0			0,0	
Португалія	0,0	0,0			
Уругвай	0,0				
Німеччина				5,0	0,0
Австрія		0,0	0,0		
ПАР		0,0			
Аргентина	0,0	0,0			0,0
Італія		0,0			
Марокко	0,0	0,0			0,0
Румунія	0,0		0,5	3,1	
Мексика	0,0	0,0			0,0
Катар		0,9			
Зімбабве	0,0				
Кіпр			0,0		
Чилі	0,0	0,0			0,0
Латвія		4,8			
Литва		185,5	12,0	56,2	
Всього, тонн	875,6	2 902,4	2 499,4	2 189,8	2 438,3

Україна майже не імпортує лохину. По-перше, ця ягода для українського споживача, особливо в період міжсезоння, занадто дорога, а отже й споживання її мінімальне. Найбільші обсяги було імпортовано у 2019 році, проте ці закупівлі не перевищили навіть 250 тон за весь сезон.

Табл. 31 Географія імпорту лохини до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Іспанія	4,2	6,7	7,9	25,8	77,5
Перу	2,1	8,8	14,5	22,6	56,7
Марокко	2,4	8,2	2,1	6,6	38,6
Польща	0,2	0,8	9,0	6,0	35,0
Нідерланди	2,5	1,8	1,6	3,2	7,3
Чилі	6,0	2,8	4,0	6,8	4,4
ПАР		0,1		0,1	3,6
Зімбабве	0,0				1,9
Аргентина	2,0	1,3	3,2	2,2	1,3
Португалія	0,2	0,1	0,2	0,3	1,2
США		0,0	0,0	0,0	0,6
Малайзія					0,1
Мексика	0,2	0,2	0,9	0,2	0,1
Франція			1,1		0,0
Бельгія					0,0
Уругвай	0,3			0,1	
Китай	0,0				
Великобританія	0,0	0,0		16,8	
Австрія		0,0			
Латвія		0,0			
Італія		0,0			
Катар		0,0			
Естонія	0,0	0,0			
Грузія			8,7	20,2	
Канада			0,0		
Румунія	0,0				
Білорусь	0,0	0,0		3,3	
Туреччина		0,0			0,0
Нова Зеландія				0,2	
Ірландія					0,0

	2015	2016	2017	2018	2019
ОАЕ	0,0				
Литва		0,0			
Мавританія			0,0		
Всього, тонн	20,1	30,7	53,1	114,2	228,0

Огляд зовнішньої торгівлі продуктами переробки фруктів та ягід в Україні

Яблучний концентрат

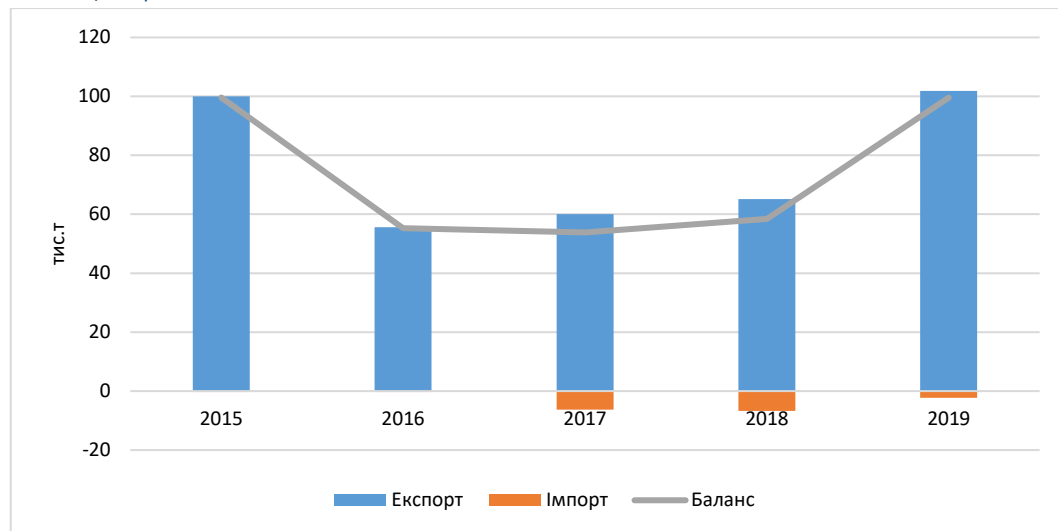

Рис. 45 Баланс міжнародної торгівлі яблучним концентратом в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Україна входить до ТОП-5 світових експортерів яблучного концентрату й особливістю української продукції, на рівні з польською, є підвищена кислотність через сортовий состав яблука, який використовується для виробництва. Крім того, саме яблучний концентрат є рекордсменом за обсягами експорту з України серед продуктів переробки фруктів та ягід.

До 2018 року головним покупцем виступала Польща. Однак, ця країна не була безпосереднім споживачем, а виступала здебільшого як майданчик для доробки та подальшого експорту у треті країни. Разом з тим українські переробники почали активно виходити й на інші ринки, куди раніше продукція здебільшого відвантажувалась через Польщу, зокрема - у Канаду та США.

Однак, вже у 2018 році ці дві країни увійшли у ТОП-5 покупців української продукції, а у 2019 році США й зовсім посіли перше місце по споживанню вказаної продукції.

Окремо слід відзначити експорт до Австрії та Німеччини. Поставки в ці країни в перш чергу пов'язані з тим, що в Україні функціонує ряд підприємств, які є частинами європейських корпорацій. Тому логічно, що частина виготовленої продукції на таких підприємствах у підсумку експортується саме до країн те розміщені головні офіси.

В цілому у 2019 році Україна експортувала концентрат більш ніж у 30 країн. Втім, близько 90% експорту припало на ТОП-5 країн: США, Польщу, Австрію, Канаду та Німеччину.

Табл. 32 Географія експорту яблучного концентрату з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
США	3 876,1	1 327,0	944,0	9 248,8	36 330,4
Польща	58 161,1	34 281,2	26 958,4	15 482,5	19 559,0
Австрія	16 887,3	5 909,2	11 067,2	16 361,4	18 000,0
Канада	19,5	222,3	3 049,7	6 586,1	11 798,2
Німеччина	5 888,4	1 502,4	6 381,4	10 289,4	5 556,8
Білорусь	9 062,0	7 485,0	3 639,1	1 381,2	4 384,8
Нідерланди	2 530,0	512,0	1 787,0	3 127,4	2 577,3
Індія				220,5	1 430,0
Казахстан	1 015,7	311,8	1 002,0	0,4	1 399,6

	2015	2016	2017	2018	2019
Словаччина	2 315,0	3 576,6	4 378,3	1 903,7	576,8
Ізраїль	100,5	300,0	100,0	300,0	153,5
ПАР				61,0	60,8
Грузія		4,3	5,3		20,4
Вірменія	29,0	45,1	69,4	47,8	10,3
Норвегія					4,5
Греція		1,1	1,0	0,8	1,1
Латвія					0,7
Болгарія				0,1	0,2
Бельгія				0,1	0,1
Кіпр	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1
невизнані території	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
Сінгапур	0,0	0,1	0,1		0,1
Великобританія	0,1	0,4	0,3	0,6	0,1
Мальта		0,0	0,0	0,1	0,1
Багамські острови					0,0
Кайманові острови					0,0
Гонконг		0,0	0,0	0,1	0,0
Естонія				0,0	0,0
Маршалові острови		0,0			0,0
Ірландія				0,0	0,0
Азербайджан			0,6		0,0
Туреччина	0,0	0,0	0,1	0,0	
Литва	0,1	0,0	0,0	66,1	
Нова Зеландія	0,0				
Франція	0,0	0,0			
Японія				0,1	
Китай	48,0	90,0	202,5	0,0	
ОАЕ				0,0	
Беліз		0,0			
Панама		0,0	0,0		
Туркменістан	37,8	44,8	18,9		
Молдова	0,0	0,0	470,0	23,0	
Швейцарія				0,0	
Італія				50,0	
Португалія		0,0			
Віргінські Острови	0,0				
Всього, тонн	99 970,9	55 613,7	60 075,6	65 151,3	101 864,8

До 2017 року Україна майже не імпортувала яблучний концентрат, покриваючи внутрішні потреби за рахунок власного виробництва. Проте з 2017 року країна почала більш активно закуповувати вказану продукцію переважно із Китаю. Такі тенденції можна пов'язати зі змінами в виробництві соків в країні, оскільки, на відміну від концентрату українського виробництва, продукція з Китаю містить більше цукрів.

Табл. 33 Географія імпорту яблучного концентрату до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Китай	220,0	265,7	5 836,3	6 531,5	1 580,3
Молдова	88,0	66,0	357,6		502,0
Польща	0,0	0,0		7,5	97,1
США	0,0	0,0	1,6	103,9	44,0
Австрія	21,2	18,8	19,1	7,1	32,6
Ірландія				0,7	11,9
Німеччина	0,7	1,7	0,0	0,8	6,0
Великобританія	0,0	0,0			
Маршалові острови		0,0			
Гонконг		0,0			
Грузія		0,0			
невизнані території	0,0	0,0			
Ізраїль	0,0	0,0			
Сінгапур	0,0	0,0			
Вірменія	0,0	0,0			
Мальта		0,0			
Італія			0,0		
Білорусь	0,0	0,0		20,0	
Нідерланди	1,3	15,0	7,5	24,5	
Греція		0,0			
Нова Зеландія	0,0				
Казахстан	0,0	0,0			
Панама		0,0			
Канада	0,0	0,0	21,6		
Португалія		0,0			

	2015	2016	2017	2018	2019
Словаччина	0,0	0,0			
Віргінські Острови	0,0				
Беліз		0,0			
Туреччина	19,0	0,0		24,8	
Туркменістан	0,0	0,0			
Франція	0,2	0,2			
Кіпр	0,0	0,0			
Литва	0,0	0,6			
Всього, тонн	350,4	368,0	6 243,9	6 720,8	2 273,9

Суниця садова заморожена

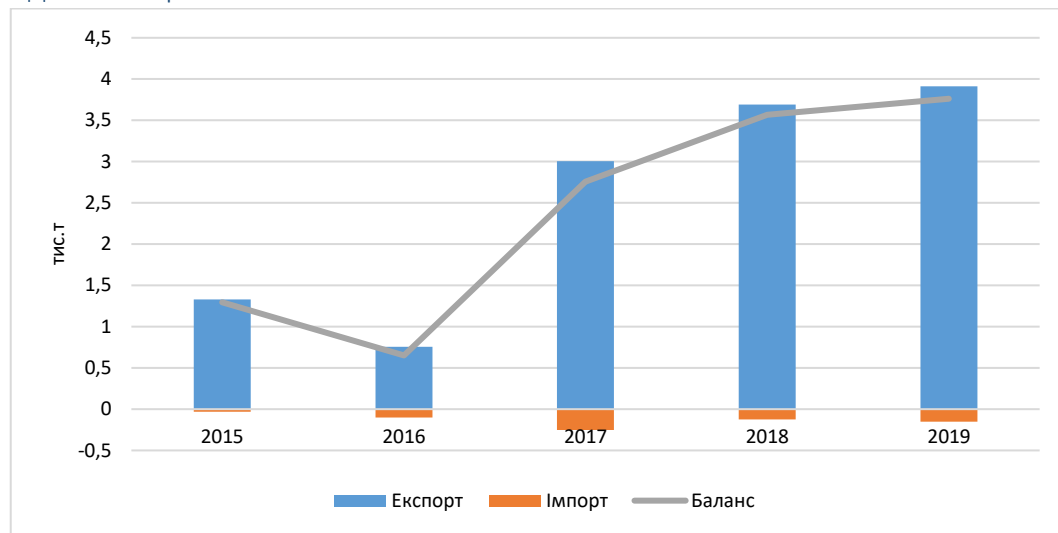

Рис. 46 Баланс міжнародної торгівлі суницею садовою мороженою в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

До 2015 року включно головним споживачем української суниці садової замороженої виступала Росія. Однак, після введених санкцій щодо поставок експорту з боку України, трейдери були вимушені шукати нові канали збуту. Зокрема оскільки 2016 рік був скоріш перехідним етапом від поставок на ринок РФ до пошуку нових та укріплення своїх позицій на вже існуючих ринках збуту.

Як наслідок, вже з 2016 року основним покупцем замороженої суниці садової виступила Польща. Ба більше - саме нарощування поставок в цю країну справило найбільший вплив на ситуацію з експортом вказаної продукції. Для порівняння, якщо ще у 2016 році експорт до Польщі складав 0,24 тис.т, то вже у 2019 році цей показник виріс до 2,4 тис.т, або в 10 разів! Таким чином, у 2019 році частка цієї країни в загальному експортному обсязі складала 60%.

Крім Польщі до ТОП-5 країн-споживачів увійшли Австрія, Чехія, Італія та Литва.

Табл. 34 Географія експорту суниці садової мороженої з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Польща	127,1	239,3	2 095,7	2 359,8	2 355,6
Австрія	327,1	82,2	73,0	293,3	279,0
Чехія	1,2		37,3	36,1	218,6
Італія	15,7	2,9	90,8	30,2	165,1
Литва		41,9	24,6	94,8	151,2
Німеччина	57,6	0,0	122,2	161,3	141,2
Нідерланди	14,7	50,4	10,8	110,4	138,7
Ізраїль	21,0	67,4	21,0	13,6	138,3
Франція	102,0	153,8	155,9	223,6	80,7
Бельгія		6,3	136,2	199,3	63,3
США			37,5	48,0	55,9
Білорусь	96,8	89,5	147,6	80,2	52,2
Швейцарія					40,8

	2015	2016	2017	2018	2019
Великобританія			9,8	11,7	18,8
Угорщина			2,1	15,0	10,0
Естонія		16,6	17,8	8,0	1,8
Молдова	2,0	2,7	4,0	0,9	1,0
Канада				1,0	0,0
Ліберія					0,0
Сінгапур					0,0
Японія				0,0	0,0
Панама					0,0
Мальта					0,0
Туреччина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Кіпр			19,5		
Єгипет		0,0			
ОАЕ	3,0		0,3		
Грузія		0,1			
Філіппіни				0,0	
Китай			0,0		
Болгарія				1,1	
Мексика		0,0			
Росія	554,1		0,0	0,0	
Латвія	6,3				
Румунія		0,8		1,0	
Марокко					0,0
Маршалові острови			0,0		
Всього, тонн	1 328,6	753,9	3 006,1	3 689,5	3 912,3

Тим часом імпорт суниці садової замороженої поступово зростає. Так, тільки з 2015 по 2019 роки обсяг закупівель на зовнішньому ринку збільшився у 2,4 рази. Найбільше зростання було зафіксовано у 2018 році.

Проте, навіть незважаючи на таке суттєве збільшення імпорту в аналізований період, станом на 2019 рік щорічний обсяг закупівель на зовнішньому ринку не перевищує й 300 тонн, а основним постачальником всі ці роки залишається Греція.

Табл. 35 Географія імпорту суниці садової мороженої до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Греція	78,1	94,7	58,9	92,0	145,3
Польща		2,2	5,1	17,3	45,5
Іспанія	14,4	10,9	20,5	22,1	43,8
Нідерланди	17,4	20,8	21,1	17,7	24,6
Албанія					10,5
Єгипет	3,9	3,0	13,7	6,8	4,2
Португалія	0,8	0,2		0,2	3,4
Франція				0,4	3,3
Марокко		0,3	1,0	2,1	1,5
Німеччина	0,0				0,7
Йорданія					0,4
Бразилія					0,0
Бельгія	0,7		0,1	0,1	0,0
Молдова	0,0	0,0			
Панама	0,0	0,0			
Нова Зеландія	0,0				
Ірландія	0,0	0,0			0,0
Білорусь	0,0	0,0			
Росія		0,0			
Казахстан	0,0	0,0			0,0
Ефіопія		0,2	0,2	0,3	
Катар		0,0			
Ізраїль		1,0			
Великобританія	0,0	0,0			
Кіпр		0,0			
ОАЕ	0,0	0,0			
Кувейт		0,0			
ПАР				0,1	
Туреччина	3,9	10,0	32,2	2,0	
Грузія		0,0			
Австрія	0,0	0,0			
Сан-Марино	0,0				

	2015	2016	2017	2018	2019
Сент-Вінсет і Гренадіни	0,0				
Сінгапур	0,0				
США				0,1	
Маршалові острови	0,0	0,0			
Мексика		0,6			
Ліберія		0,0			
Малі				0,1	
Всього, тонн	119,1	144,1	152,7	161,3	283,2

Малина та смородина заморожені

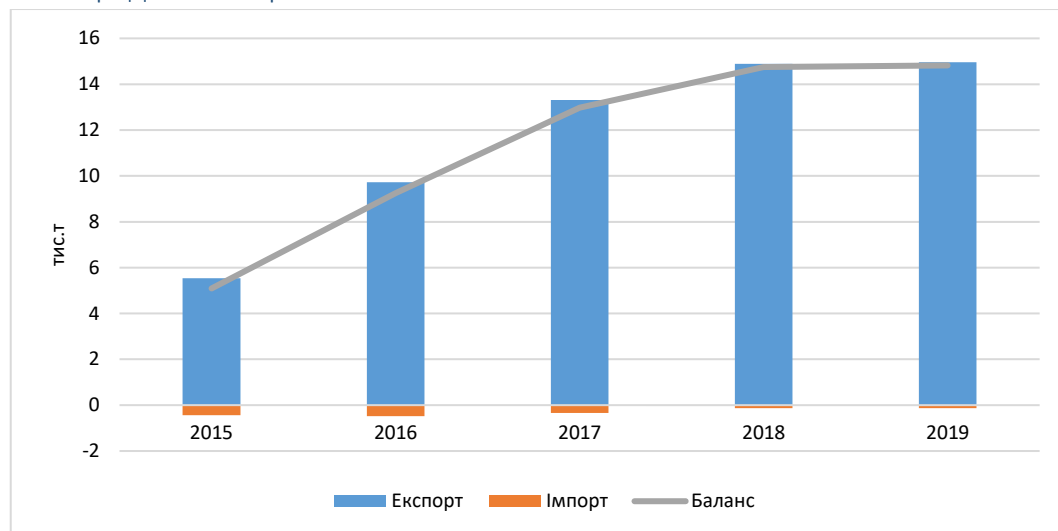

Рис. 47 Баланс міжнародної торгівлі малиною та смородиною замороженою в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Офіційна статистика міжнародної торгівлі не розділяє обсяги експорту заморожених малини й смородини. Тож й аналізувати їх ми будемо разом.

Протягом аналізованого періоду експорт вказаної продукції показує доволі стрімке зростання. При цьому здебільшого обсяги поставок на зовнішній ринок зросли в період 2016-2018 рр. Враховуючи ситуацію, що склалася на світовому ринку малини (як свіжої так і мороженої) в цей період, можна зробити висновки, що саме за рахунок росту попиту на вказану продукцію й вдалось досягнути таких результатів. Нагадаємо, що через несприятливі погодні умови у 2016-2017 роках у Польщі та Сербії суттєво скоротилось виробництво малини.

Головними споживачами заморожених малини та смородини протягом аналізованого періоду виступали країни ЄС. При цьому принаймні 40% цієї продукції відвантажувалось на польський ринок, що може свідчити про подальший реекспорт до третіх країн.

Табл. 36 Географія експорту малини та смородини заморожених з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Польща	2 222,3	4 450,7	7 587,1	7 570,3	6 832,7
Чехія	384,4	683,4	845,9	1 890,4	2 063,5
Литва	258,2	559,9	381,9	939,6	1 158,7
Німеччина	562,5	1 206,7	809,8	1 198,7	1 124,2
Австрія	180,5	635,5	1 004,7	824,4	763,5
Франція	227,9	396,1	470,8	681,8	728,1
Італія	370,0	474,1	622,7	716,6	475,1
Нідерланди	355,6	353,1	664,9	303,7	315,4
Бельгія	191,0	168,4	337,7	226,5	295,1
Білорусь	40,0	225,1	127,1	36,8	258,9
Швеція					245,6
Швейцарія	19,8	182,3	120,2	15,9	201,4
Угорщина	19,7		18,0	89,1	70,3
Румунія		40,6	4,3		70,3
Естонія	60,3	137,4	131,9	138,4	61,1
Данія	20,0				60,5

	2015	2016	2017	2018	2019
Латвія	10,0		20,2	75,6	59,9
Ізраїль		22,5		1,9	54,1
Великобританія		0,0	26,0	25,9	52,7
Болгарія		11,8	0,2		40,5
Молдова	6,2	7,1	18,1	10,3	15,5
Греція		2,3		0,0	3,9
Канада				2,5	1,6
Мексика				21,0	0,1
Ліберія					0,0
ОАЕ	5,4	2,2	0,8		0,0
Туреччина	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Мальта	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Росія	323,0		0,0	0,0	0,0
Сінгапур					0,0
Таїланд				0,0	
Китай				0,0	
Азербайджан		0,2			
Сан-Марино	89,7	100,0			
Грузія		0,1	0,0	5,0	
Сербія	183,0	0,0	20,0	87,4	0,0
Панама	4,8				
Японія				0,0	
Кіпр	0,0		10,0		
Алжир		10,5	21,0	21,0	
Австралія		44,0	22,0		
Словенія			40,0		
В'єтнам			0,0		
США			1,7	0,5	
Словаччина		15,0	4,6		
Всього, тонн	5 534,4	9 729,1	13 311,5	14 883,2	14 952,9

Закупівлі заморожених малини та смородини на зовнішньому ринку в останні п'ять років скорочувались по мірі зростання внутрішнього виробництва. Тож, якщо у 2015 році імпорт вказаної продукції становив 443 тонни, то вже у 2019 році цей показник впав у 3,3 рази – до 134 тонн.

Цікавим є й ще той факт, що головним постачальником морожених малини та смородини виступає Польща, яка в той же час виступає й головним покупцем цієї продукції з України.

Табл. 37 Географія імпорту малини та смородини морожених до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Польща	440,9	476,2	331,0	78,1	78,2
Сербія	2,3	2,9		38,0	29,7
Німеччина	0,0	0,0			20,5
Канада				1,9	5,0
Туреччина	0,0	0,0			0,1
Франція	0,0	0,0			0,0
Молдова	0,0	0,0			0,0
Сан-Марино	0,0	0,0			
Панама	0,0				
Великобританія		0,0			0,0
Австралія		0,0			
Греція		0,0			
Азербайджан		0,0			
Грузія		0,0			
Росія	0,0				
Данія	0,0				
Швейцарія	0,0	0,0			0,0
Естонія	0,0	0,0			
Мальта	0,0	0,0			0,0
Ізраїль		0,0			
Нідерланди	0,0	0,0			0,0
Італія	0,0	0,0			0,0
ОАЕ	0,0	0,0			
Австрія	0,0	0,0			0,0
Алжир		0,0			
Словаччина		0,0			
Румунія		0,0			0,0
Бельгія	0,0	0,0			0,0
Болгарія		0,0			
Білорусь	0,0	0,0			
США				1,3	
Китай			10,0	9,8	
Угорщина	0,0				

	2015	2016	2017	2018	2019
Кіпр	0,0				
Чехія	0,0	0,0	0,2		0,0
Латвія	0,0				0,0
Швеція					0,0
Литва	0,0	0,0			0,0
Ліберія					0,0
Всього, тонн	443,1	479,1	341,2	129,1	133,5

Інші ягоди заморожені

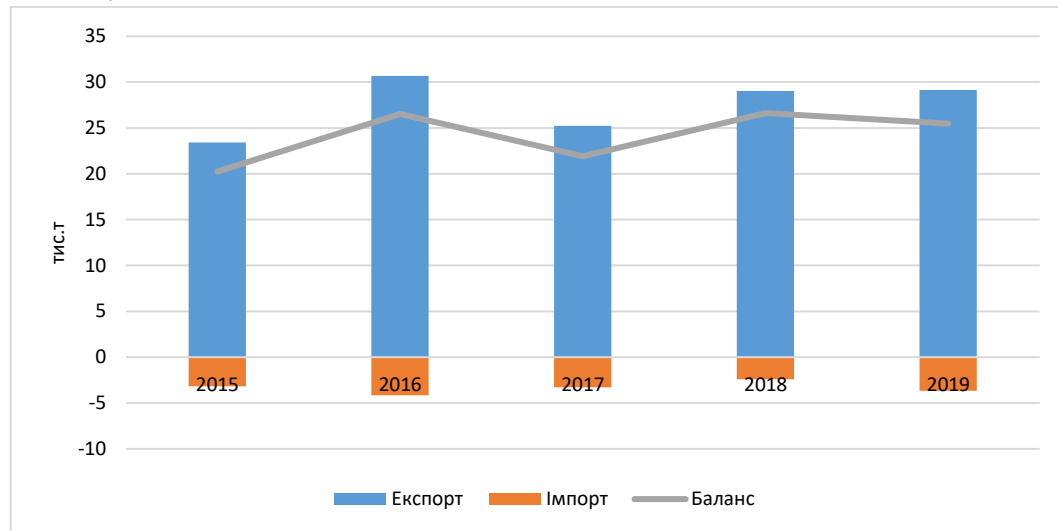

Рис. 48 Баланс міжнародної торгівлі іншими ягодами мороженими в Україні (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

Згідно з номенклатурою ЗЕД до категорії «Інші ягоди морожені» входять дикороси (чорниця, брусниця, ожина дика та журавлина) та вишня кисла. Однак, в офіційних звітах державної служби статистики ця категорія до 2020 року не поділялась на підгрупи. Тому, як й у випадку з малиною та смородиною, аналізувати зовнішню торгівлю будемо в цілому по групі, а не по окремих позиціях.

Однак, у випадку з експортом можна впевнено сказати, що принаймні 85-90% експортованого об'єму складає саме заморожена чорниця. По-перше, саме цей вид дикоросів лідирує за обсягами збору та переробки в Україні. По-друге, виробництва замороженої вишні не вистачає навіть на покриття потреб внутрішнього попиту, тому якщо експорт такої ягоди й відбувається, то обсяги поставок на зовнішній ринок мінімальні.

В будь-якому випадку, поставки таких ягід на зовнішній ринок за останні три роки демонструють впевнений ріст. Головним покупцем ягід протягом останніх п'яти років виступає Польща. Проте частка цієї країни в загальному експорті поступово падає. Якщо в 2015-2016 роках до Польщі відвантажувалось 38-39% всього експортного об'єму то вже у 2019 році експорт на цей ринок ледве перевищив 25%.

В той же час суттєво укріпили свої позиції в списку покупців Чехія та Литва. За 5 років частки цих країн виросли з 6% до 11%. Проте справжнім проривом варто вважати збільшення поставок до Китаю. Так, тільки з 2018 по 2019 роки поставки до цієї країни виросли в 2,7 рази: з 490 тонн до 1325 тонн.

Табл. 38 Географія експорту інших ягід морожених з України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Польща	8 946,7	12 070,6	8 482,6	9 259,1	7 279,0
Італія	3 015,4	3 565,4	3 711,6	3 018,2	4 300,4
Литва	1 414,7	2 353,6	1 932,3	3 846,9	3 336,1
Чехія	1 450,1	1 711,0	1 872,9	3 056,5	3 080,9
Франція	1 465,3	1 535,3	1 504,6	1 204,0	1 940,1

	2015	2016	2017	2018	2019
Австрія	1 200,4	1 905,1	2 252,4	2 202,4	1 770,7
Латвія	110,0	360,0	140,0	716,3	1 631,7
Німеччина	1 852,2	2 445,0	1 231,6	1 499,3	1 380,7
Китай	0,0	64,5	601,0	490,0	1 325,0
Нідерланди	1 304,7	1 794,7	1 496,6	1 788,3	986,2
Бельгія	922,3	720,5	334,1	403,7	404,0
Сербія	128,0	340,0	160,3	588,4	360,3
Швейцарія	337,6	289,1	82,6	99,8	300,2
Болгарія		168,2	100,6	45,4	142,7
Данія	102,5	143,5	122,5		123,8
Фінляндія			20,3	80,0	122,8
Румунія		221,6	47,7	1,5	120,1
Угорщина	130,0	91,0	10,0	66,6	84,9
Білорусь	100,0	93,5	281,1	161,4	82,0
Швеція	39,9	161,5	201,7	96,7	81,3
Естонія		0,8	100,0	131,2	53,8
Словаччина	40,0	63,4	57,4	39,7	45,7
Ізраїль		18,2		1,6	38,6
Молдова	4,8	5,3	32,8	26,6	35,8
Великобританія			46,0	55,8	26,9
Мексика	0,0	0,0			20,8
Кіпр		80,0	10,0		20,0
Норвегія				20,6	20,0
Вірменія					15,0
Канада	0,0	0,0		2,0	1,6
США	0,0	0,0	242,6	3,3	0,7
Сінгапур					0,1
Грузія		0,0	0,2	15,1	0,1
Ліберія				0,0	0,0
Японія				0,0	0,0
Мальта		0,0	0,0	0,0	0,0
Казахстан		0,0	0,0	0,0	0,0
Туреччина	0,0	0,0	20,2	0,0	0,0
Панама	3,5	0,0	0,0		0,0
Росія	547,7		0,0	0,0	0,0
Іспанія	0,0	40,0			
Філіппіни		0,0			
Домініканська республіка	0,0	0,0			
Чилі	0,0	0,0			
Боснія і Герцеговина	20,0				
Алжир	21,0	31,5	20,5	105,0	
Сан-Марино	240,0	260,0	20,0		
Індія	0,0	0,0			
Колумбія		0,0			
Ірландія				0,0	
Еквадор	0,0	0,0			
Греція	0,0	0,5		0,0	
В'єтнам	0,0	0,0	0,0		
Перу	0,0				
Чорногорія		80,0	20,0		
Словенія	20,0	60,8	60,5		
ОАЕ	6,5	3,2	0,9		
Азербайджан		0,2			
Таїланд		0,0		0,0	
Всього, тонн	23 423,5	30 678,0	25 217,5	29 025,4	29 132,1

Якщо аналізувати вказану групу в розрізі імпорту, то слід зазначити, що ситуація з такими поставками насамперед залежить від ситуації з виробництвом вказаної продукції всередині країни. Крім того, зважаючи на те, які підгрупи товарів входять до МН ЗЕД 081190, та нестачу пропозиції вишні кислої замороженої, можна зробити висновок що саме ця продукція здебільшого й імпортується до України, тим самим компенсуючи нестачу продукції власного виробництва.

Щонайменше третина продукції, що закупається на зовнішньому ринку, ввозиться з Польщі.

Табл. 39 Географія імпорту інших ягід морожених до України, тонн (Джерело: www.ukrstat.gov.ua)

	2015	2016	2017	2018	2019
Польща	2 138,4	3 365,1	1 959,0	828,9	1 520,8
Китай	561,9	364,7	497,9	487,9	590,0
Канада	119,8	103,2	128,5	302,4	423,9
В'єтнам	25,8	20,2	25,9	106,6	182,7
Білорусь	0,0	0,0	41,4	20,0	149,1
Гватемала			16,5	52,9	117,2

	2015	2016	2017	2018	2019
Чилі	58,2	54,1	54,7	85,1	94,0
Індія	41,0	24,6	49,8	94,4	86,0
Філіппіни		14,2	44,4	66,5	78,3
Нідерланди	6,1	21,8	28,8	28,6	71,5
Греція	30,3	0,6	23,0	19,7	54,0
Домініканська республіка	33,9	14,2	44,6	46,4	50,7
Перу	0,4		11,6	53,8	49,4
Вірменія					42,2
Мексика	27,9	19,7	33,7	40,3	41,5
Туреччина	36,9	20,1	18,8	31,0	25,8
Литва	0,0	0,0			20,3
Росія	0,0				20,3
Болгарія		0,0			20,2
Колумбія		12,6	6,9	2,5	17,6
Коста-Ріка			1,9		6,3
Бразилія					5,4
Марокко					1,2
Сербія	0,0	58,2	139,5	44,5	0,6
Тайвань				0,1	0,2
Таїланд		0,6	0,2	0,3	0,1
США	12,9	14,0	97,3	61,7	0,0
Франція	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0
Німеччина	7,9	0,0			0,0
Словаччина	0,0	0,0			
Фінляндія			1,7		
Іспанія	0,9	0,0			
Мальта		0,0			
Сан-Марино	0,0	0,0			
Італія	41,4	1,0	6,3		
Кіпр		0,0			
Азербайджан		0,0			
Угорщина	0,0	0,0	20,2	20,2	
Молдова	0,0	0,0			
Чехія	0,0	0,0	0,2		
Казахстан		0,0			
Бельгія	0,0	0,0		1,7	
Естонія		0,0	18,4		
Словенія	0,0	0,0			
Чорногорія		0,0			
Ізраїль		0,0			
Швеція	0,0	0,0			
Боснія і Герцеговина	0,0				
Грузія		0,0			
Еквадор	35,1	34,9	21,5	1,9	
Данія	0,0	0,0			
Латвія	0,0	0,0			
Алжир	0,0	0,0			
Австрія	0,0	0,0			
Румунія		0,0		9,9	
Швейцарія	0,0	0,0			
ОАЕ	0,0	0,0			
Єгипет				1,2	
Панама	0,0	0,0			
Всього, тонн	3 178,6	4 143,9	3 292,8	2 408,4	3 669,3

Вплив погодних умов на виробництво плодів та ягід в Україні у сезоні-2020/21

Як вже зазначалось раніше, виробництво плодів та ягід не тільки в Україні, а й у світі в цілому доволі чутливе до кліматичних змін. При цьому слід зазначити, що якщо ще 5-10 років тому головною загрозою для майбутнього врожаю були здебільшого зимово-весняні приморозки, то вже в останні декілька років не меншу загрозу становлять й погодні умови протягом літа.

Поточний рік не став виключенням. Доволі м'яка зима та, як наслідок, мінімальна кількість днів з мінусовими показниками середньодобової температури призвели до того, що насадження не мали змоги у нормальному режимі перейти до стану спокою на зимовий період. Крім того, через аномально теплу зиму рух соків розпочався вже у першій декаді лютого. Як наслідок, якщо лютневі морози забдали більш суттєвої шкоди, ніж навіть в найбільш холодні роки. Першими на сполох почали бити виробники кісточкових, оскільки саме абрикоси, персики та черешня першими починають цвісти.

Ще одним негативним наслідком зими-2019/20 можна вважати недостатню кількість вологи у ґрунті через, знов таки, м'яку та теплу зиму та мінімальну кількість снігу, що також вплинуло на період вегетації в першу половину сезону.

Крім того, зазвичай зимові морози частково рятували сади та ягідники від весняного нашествия шкідників. Проте цього року виробники вимушені були почати проводити інсектицидні обробки раніше традиційних строків та в цілому дещо збільшити кількість обробок.

Другим справжнім ударом для українських виробників плодів та ягід стали приморозки у кінці березня-початку квітня, коли хвиля зниження температурних показників охопила майже всі області країни, а нічні температурні знижувались до позначки -12...-10 С у західних та -6...-4С у східних і південних областях. До того ж, така погода трималась протягом кількох днів, що ще більше ускладнило ситуацію. Як наслідок, суттєво постраждали плантації лохини, ранні та середні сорти кісточкових. За різними оцінками виробників, місцями втрати по лохині досягали 40-50%, а по ранніх сортах кісточкових – до 90%.

Однак, ще наприкінці квітня принаймні у виробників зерняткових та деяких видів ягідних культур погодні умови не викликали занепокоєння, а оцінки майбутнього врожаю були більш-менш оптимістичними.

Остання хвиля приморозків була зафіксована у кінці квітня-початку травня й саме в цей період було зазнано найбільших втрат майже по всіх плодово-ягідних культурах. Зокрема зниження врожайності були зафіксовані на плантаціях суниці, смородини, ранніх сортів малини, яблуневих та вишневих садів.

Протягом другої половини весни та початку літа однією з найбільших проблем виробників фруктів стали як невисокі температурні показники так й дощова погода, що не тільки згубно вплинуло на запилення та дозрівання, але й сприяло розповсюдженню бактеріозів. Крім того, в деяких областях були зафіксовані випадіння граду, що призвело до часткової втрати товарної продукції.

Кінець літа вже традиційно ознаменувався посухою та високими температурними показниками, що вплинуло, в першу чергу, на калібр ранніх та середніх сортів яблук.

Тож, аналізуючи погодні умови у поточному році, можна зробити висновок, що цього року в першу чергу саме вони негативно вплинули на ситуацію на українському ринку та на експортні можливості через обмежену пропозицію продукції відповідної якості. В той же час, не дивлячись на доволі високі

ціни, споживання плодів та ягід всередині країни поточного року дещо зросло. Найбільше збільшення споживання було зафіксовано у сегменті лохини.

Вплив COVID-19 на ринок фруктів та ягід в світі

Перед тим, як аналізувати вплив COVID-19 на ринок фруктів та ягід в світі, слід розглянути, як взагалі пандемія вплинула на продовольчу безпеку. Адже плодово-ягідна продукція не вважається товарами першої необхідності й тенденції споживання такої продукції напряму залежать від загальної ситуації на продовольчому ринку.

В наслідок пандемії COVID-19 світ поглинула й економічна криза, що в свою чергу призвело до доволі суттєвого зниження платоспроможності споживачів. Як наслідок, вони були вимушені передивлятись статті витрат й або частково або повністю відмовляючись від тих продуктів, які не виступають товарами першої необхідності й до яких входять також фрукти та ягоди. Крім того, через значні проблеми з логістикою, пропозиція плодово-ягідної продукції на багатьох ринках значно зменшилась, що спричинило зростання цін в даному сегменті. Тож цілком зрозуміло, що на тлі зростання цін в умовах економічної кризи споживання плодово-ягідної продукції скоротилось.

Але падіння споживання не єдина проблема, яка виникла у виробників у поточному році. Так, через економічні проблеми та обмежену кількість робочої сили в умовах карантинних обмежень не всі виробники мали змогу своєчасно провести всі необхідні обробки у садах що у купі з погодним фактором негативно вплинуло як на кількість так і якість отриманого врожаю. Це в свою чергу виступило додатковим імпульсом до цінового зростання.

Що стосується зовнішньої торгівлі, то особливих змін в цьому сегменті не відбулось. Країни воліли не вживати будь-яких обмежувальних заходів як щодо експорту, так і до імпорту плодово-ягідної продукції, оскільки такі дії могли би негативно вплинути як на продовольчу безпеку, так й економічну ситуацію в сегменті. Проте збільшився час на логістику через додаткові перевірки на кордоні. Крім того й покупці стали вимагати більше документів та сертифікатів відповідності для забезпечення безпеки кінцевих споживачів.

До нового формату перейшли й галузеві та профільні заходи. Більшість виставок, конференцій та зустрічей у форматі B2B перейшли у онлайн формат. Діджиталізація стала вимушеним кроком, оскільки через введення карантинних заходів скупчення великої кількості людей підпало під заборону. Крім того, виникли й логістичні проблеми, оскільки у пік коронакризи ряд країн й зовсім припинили авіа та залізничне сполучення. Більше того, кордони багатьох країн для іноземців закриті й досі.

Таким чином, мабуть чи не єдиним позитивним моментом у ситуації що склалася можна вважати саме перехід гравців ринку на новий рівень перемовин та більшу представленість таких компаній у мережі.

Вплив COVID-19 на продажі фруктів та ягід в Україні

Хоча й одним з головних факторів, що вплинули на продажі фруктів та ягід в Україні у поточному році, виступали погодні умови, незаперечним фактом виступає і те, що істотні корективи вніс і COVID-19. При цьому не стільки в плані темпів реалізації, а здебільшого за рахунок структурних змін у каналах збуту. Тим паче, що такі зміни відбувались не тільки на внутрішньому ринку, а й у плані експорту.

Далі пропонуємо вам більш докладно проаналізувати які саме зміни відбулися на кожному з ринків, та як саме на це вплинув COVID-19.

Внутрішній ринок

Першими вплив пандемії на темпи збуту відчули виробники яблук ще у другій половині сезону-2019/20, коли у березні у якості карантинних заходів було закрито всі гуртові та продовольчі ринки – головні канали збуту середніх та малих виробників. Певно що у такому випадку альтернативою змогли би виступати оптові компанії та великі роздрібні мережі. Однак ситуацію у такому випадку ускладнювали відсутність великих об'ємів та вимоги й тих й інших до якості та умов сплати й доставки.

При цьому самі виробники, навіть ті, що вже працювали з великими мережами, й самі неодноразова заявляли, що у поточному році працювати з роздрібними мережами було як ніколи важко. По-перше, посилили вимоги до якості продукції. По-друге, враховуючи що протягом весни саме супермаркети виступали чи не єдиним безперебійно працюючим каналом збуту, то й конкуренція було доволі жорсткою. Як наслідок й мережі отримали змогу передивлятися цінову політику та умови сплати. Крім того, за словами виробників, помітно зріс відсоток повернень продукції.

Тож не дивно, що навіть за умови, що мережі супермаркетів виступали найбільш надійним каналом збуту, виробники фруктів та ягід намагались шукати альтернативні варіанти.

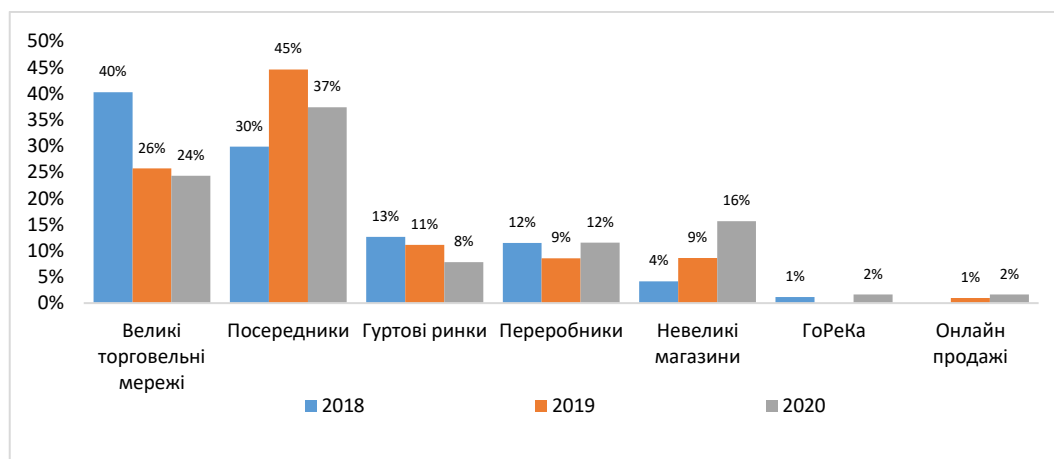

Рис. 49 Розподіл основних каналів збуту на внутрішньому ринку України у 2018-2020 роках (Джерело: АЯУ)

Так, вперше за декілька років зросла частка переробних підприємств в реалізації. При цьому здебільшого на такі кроки йшли саме виробники ягід (окрім виробників лохини), оскільки на відміну від яблук, така продукція має доволі короткий термін зберігання. В той же час заморожену ягоду можна реалізовувати цілий рік. При цьому варто зазначити, що цього року виробники доволі активно працювали з переробниками у двох форматах: продаж вирощеної продукції в якості сировини та,

навпаки, переробні компанії надавали послуги з заморожування та зберігання готової продукції в себе на складах.

Доволі очікувано збільшилась частка малих торгівельних мереж та невеликих магазинів. Зростання інтересу до таких магазинів зрозумілий, оскільки вони, як правило, працюють у форматі «біля дому». В той період, коли фактично вся країна сиділа на карантині вдома, а громадський транспорт був зупинений, саме такі магазини та крамнички користувались найбільшим попитом у споживачів. Крім того, у мережі такого формату було легше «увійти» новим постачальникам.

Позитивний вплив карантинних заходів було зафіксовано й у сегменті онлайн продажів, оскільки такий спосіб більш безпечний для кінцевих споживачів тож й викликав більший інтерес з їх боку, порівняно з минулими роками. Втім, найбільшою популярністю такий формат закупівель користувався попитом саме у період більш суворого карантину, коли були обмеження як по пересуванню, так і в плані місць, де можна було придбати плодово-ягідну продукцію.

HoReKa найбільш складний та непостійний ринок збуту. Складний – тому що здебільшого, навіть при наявності мережі, продукція закупається невеликими обсягами, а вимоги до якості зазвичай доволі високі.

Зовнішній ринок

Головною відмінністю поточного сезону можна назвати той факт, що через введення карантинних заходів не тільки в Україні, а й всьому світі, проведення переговорів, особливо з новими покупцями та постачальниками, перейшло до нового формату. Якщо раніше виробники воліли вести перемовини переважно під час особистих зустрічей, то вже цього року були вимушені перейти в онлайн режим. При чому якщо в попередні роки ряд договорів укладалося і під час міжнародних виставок, то й такі події в поточному році або взагалі були скасовані, або також перейшли до онлайн формату.

При цьому одним з найбільших мінусів співпраці у такому форматі учасники ринку називали відсутність змоги продемонструвати зразки продукції. Та й в цілому перемовини віч-на віч більш результативні аніж у онлайн форматі. Тому, якщо з постійними покупцями проблем майже не виникало, то відносно нових контрактів ситуація цього року складніша, ніж в минулі роки, та загалом кількість нових договорів була помітно нижчою. Крім того, в поточному році помітно ускладнилась й логістика, оскільки через черги на кордоні та додаткові перевірки збільшилися час та витрати на транспортування.

Що стосується каналів збуту, то у 2020 році помітно скоротилася частка великих мереж супермаркетів через більш жорсткі вимоги до продукції. Доречи, за словами виробників, в цьому році загалом санітарно-епідеміологічні вимоги стали більш жорсткими в наслідок карантинних заходів.

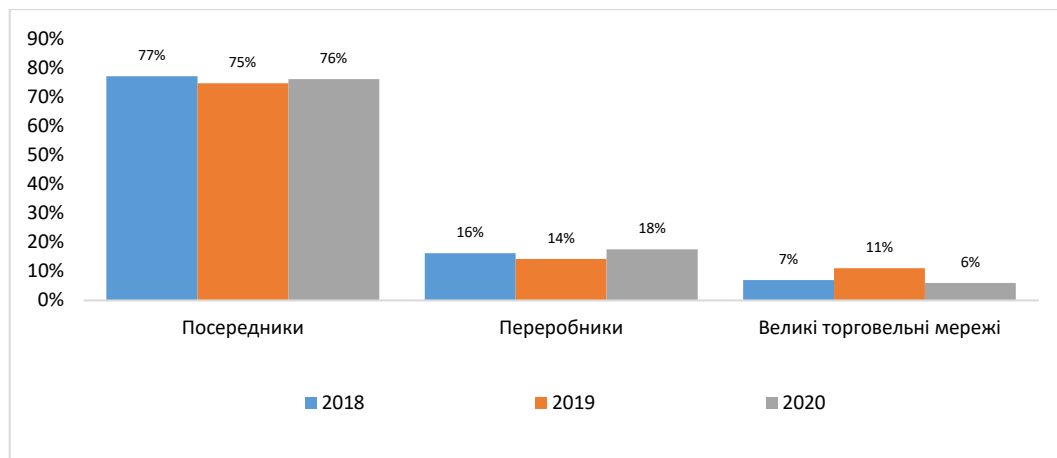

Рис. 50 Розподіл основних каналів збуту при експорті з України у 2018-2020 роках (Джерело: АЯУ)

Щодо географії експорту, ситуація суттєво не змінилася у порівнянні з минулими роками. Головним споживачем по більшості груп товарів, як і раніше виступає Білорусь. Втім, не менш активно відбувся експорт й до країн Євросоюзу. Серед цільових ринків експортери називали Польщу, Великобританію, Німеччину та Нідерланди. Безперечним лідером в азійському напрямку виступають ОАЕ і це не дивно, оскільки саме вони є своєрідним хабом, через який можна потрапити на ринки інших азійських країн.

Окремо слід відзначити виробників концентрату, які й у поточному році планують активно нарощувати обсяги поставок до США. Серед головних експортних напрямків для цієї категорії також залишаються Польща, Німеччина,

Тим не менш, проблеми з експортом в 2020 році пов'язані не стільки з пандемією, а скоріше з браком пропозиції продукції необхідної якості. Це зумовлено тим фактом, в деяких випадках виробники просто не мали змоги запропонувати необхідні обсяги і така ситуація, як було зазначено раніше, викликана складними погодними умовами протягом періоду вегетації.

Крім того, деякі виробники відмовлялись від експорту через те, що їх цілком влаштовувала цінова ситуація на внутрішньому ринку й вони вважали недоцільним займатися експортними поставками, оскільки такі продажі вимагають більш складного підходу до реалізації і є доволі ризикованими в період карантину.

Висновки та рекомендації

Незважаючи на пандемію та економічну кризу, викликану COVID-19, господарства готові й надалі інвестувати у виробництво та післязбиральну доробку продукції для отримання не тільки високих а й якісних врожаїв. Згідно опитування, 38% респондентів планують підтверджувати або проходити сертифікацію за міжнародними стандартами (Global G.A.P, GRASP, HACCP, тощо). Такі доволі високі показники вже свідчать про те, що вагома частка українських підприємств має належну технічну та технологічну базу для виробництва продукції високої якості.

Крім того, принаймні 40% опитаних найближчим часом планують розширення площ під тими культурами, що вже вирощують. При цьому варто зазначити, що певні економічні втрати цього року все ж таки далися в знаки, і 55% респондентів сподіваються компенсувати частину інвестицій за рахунок Держпідтримки галузі садівництва. Здебільшого такі плани стосуються садивного матеріалу.

Крім того, виробники стали більш свідомо підходити до планування продажів не тільки у поточному році, а й вже починають укладати договори на поставки фруктів та ягід врожаю 2021 року.

Нижче пропонуємо розглянути з якими загрозами можуть стикнутися українські виробники, та які можливості відкриваються перед ними вже у сезоні-2020/21.

Загрози для українських виробників фруктів та ягід

Внутрішній ринок

Найбільшою загрозою для розвитку плодово-ягідного сегменту на внутрішньому ринку України в першу чергу може стати ще більше падіння купівельної спроможності населення. Оскільки через коронакризу знизився й середній дохід кінцевих споживачів, а фрукти та ягоди не виступають продуктами першої необхідності, а отже за їх рахунок буде найбільша економія.

Однак, у випадку ягід ситуацію може виправити більш активна стимуляція споживання. За приклад можна взяти цьогорічну ситуацію з лохиною. Незважаючи на те, що ціни на цю ягоду суттєво перевищували вартість суниці, малини та інших ягід, споживання всередині країни зросло мінімум на 25%, оскільки ягода вважається однією з найкорисніших через склад вітамінів та мінералів.

Як показав 2020 рік, будь-який канал збуту може стати неефективним у разі виникнення нестандартної ситуації у державі. Гарним прикладом варто вважати тимчасове закриття оптових ринків, та доволі жорсткі вимоги до роботи малих мереж і крамничок. Тому не варто нехтувати жодним з можливих каналів збуту.

Кадрове питання з кожним роком стає все більш гострим. Та якщо в попередні роки це було здебільшого пов'язано з виїздом робочої сили закордон, то у 2020 році головною проблемою, особливо на початку сезону польових робіт, стали карантинні вимоги щодо обмеження кількості одночасно працюючих робітників. Саме через такі ризики й помітно зросла частка тих, хто планує автоматизувати частину процесів вирощування.

Девальвація національної валюти на фоні світової економічної кризи через пандемію може призвести до суттєвого удорожчання виробництва фруктів та ягід. Крім того, у такому випадку можливе й суттєве зростання більш дешевого імпорту, що згубно вплине на темпи реалізації місцевої продукції.

Єдиною непрогнозованою загрозою залишаються кліматичні зміни й, як показав поточний рік, вони можуть нанести значно більших збитків аніж наявність пандемії в світі.

Зовнішній ринок

Найбільшою загрозою для українських виробників може стати закриття кордонів та заборона експорту до основних країн-споживачів української продукції. Проте наразі не існує жодних обмежень та офіційно підтвердженої інформації щодо посилення вимог до якості продукції.

Однак ми не виключаємо, що перевірки на кордоні стали більш ретельними, що дещо ускладнює логістику та вимагає більше часу на доставку. Це в свою чергу у випадку із м'якою ягодою унеможливорює перевезення на далекі відстані.

В цілому ж ситуація з реалізацією на зовнішньому ринку не повинна суттєво змінитись. Втім, питання можливості очних B2B зустрічей залишається відкритим, а тому українським виробникам варто шукати максимальну кількість можливостей презентації своєї компанії в режимі онлайн:

- Участь у міжнародних виставках, навіть якщо вони проводяться в онлайн форматі
- Просування власного сайту, який повинен бути принаймні на двох мовах (англійська за замовчуванням, українська – бажано)
- Активне ведення сторінок у соціальних мережах
- Участь у B2B зустрічах та торгівельних місіях, що направлені на просування української продукції на іноземні ринки.

Можливості для українських виробників фруктів та ягід

Як вже казали раніше, попри всі негаразди у поточному сезоні, плодово-ягідний сегмент доволі активно розвивається, що дає змогу виробникам відкривати нові можливості як на внутрішньому так і на зовнішніх ринках.

Внутрішній ринок

Як показав 2020 рік, внутрішній ринок України принаймні у першій половині сезону опинився неготовим до того, що було фактично паралізовано один з основних каналів збуту – продовольчі ринки. Тож виробники, насамперед яблук, були вимушені шукати альтернативу й доволі непогано досягли успіху в цьому. Тож, які можливості є для виробників на внутрішньому ринку та на що варто звернути увагу:

- **Диверсифікація каналів збуту** – внутрішній ринок це не тільки великі торгівельні мережі та оптові ринки
- **Онлайн торгівля** ще небула настільки доречною. Як показав поточний рік, особливо для дрібних виробників саме такий варіант реалізації продукції став у якійсь мірі «рятівним кругом», оскільки це виявився одним з найпростіших засобів достукатися до споживача. Тому й наступного року малим та середнім господарствам слід звернути увагу на цей канал збуту.
- **Просування у мережі Інтернет** в цілому, та соціальних мережах зокрема. Скасування багатьох профільних заходів в якійсь мірі поставило під загрозу укладання нових угод не тільки поміж виробниками та потенційними покупцями, а й з постачальниками МТР, оскільки такі перемовини здебільшого проводились офлайн при особистій зустрічі. Тож, саме цього року саме широка представленість компанії у мережі Інтернет для деяких компаній стала запорукою укладання нових договорів.
- **Власна переробка та популяризація споживання** фруктів та ягід. Зокрема власна переробка може дозволити не тільки розширити асортимент, а й в подальшому вести реалізацію протягом всього року, а не тільки протягом кількох місяців (як у випадку з

ягодами та кісточковими). Що стосується популяризації споживання – як вже казали раніше, цього року справжнім проривом можна вважати зростання споживання лохини на внутрішньому ринку на 20-25%. Самі виробники таку тенденцію пов'язували з тим, що протягом сезону в різних засобах ЗМІ постійно ширилась інформація про важливість споживання цієї ягоди та її корисні властивості.

- **Захищений ґрунт** – включає у себе одразу дві можливості. По-перше, вирощування фруктів та ягід таким способом дозволяє розпочати сезон набагато раніше, ніж більшість виробників, а значить й отримати більш високі ціни на початку сезону. По-друге – зменшення ризиків від негативних наслідків зміни клімату.

Зовнішній ринок

Свіжі плоди та ягоди

Незважаючи на низку факторів, найбільш привабливим ринком для експорту свіжої української продукції, здебільшого зерняткових та кісточкових, залишається **Росія**. З однієї сторони така ситуація зрозуміла, оскільки саме ця країна виступає одним з найбільших світових споживачів, а внутрішнє виробництво навіть за умови імпортозаміщення не може повністю покрити існуючий попит. З іншого боку, саме заборона експорту на російський ринок стала справжнім поштовхом для розвитку плодово-ягідного сегменту в Україні. Оскільки у пошуках нових ринків збуту українські виробники зіткнулись з невідповідністю продукції до висунутих вимог. Проте, за сьогоденних геополітичних реалій розвиток такого сценарію неможливий.

Наразі альтернативою виступає **Білорусь**. Як було зазначено раніше, ця країна входить до ТОП-5 покупців майже всієї плодово-ягідної продукції. Попит з боку Білорусі залишається доволі високим протягом останніх кількох років. Крім того, вимоги до продукції нижчі, ніж з боку країн ЄС та азійських країн. Не менш важливим є й зручна логістика та майже відсутність мовного бар'єру. Ця країна й у 2020-2021 роках, скоріш за все, залишатиметься серед лідерів.

Найбільш цікавими напрямками для гравців ринку у 2020-2021 роках виступають **Нідерланди** та **ОАЕ**. В першу чергу ці країни викликають інтерес у виробників як своєрідні хаби на шляху до європейських та азійських ринків. При цьому варто зазначити, що якщо до ОАЕ переважно експортуються зерняткові, то з боку Нідерландів найбільший попит на свіжу ягоду, зокрема на лохину.

Перспективною в плані експорту ягід залишається й **Польща**. Проте, ця країна здебільшого експортує плодово-ягідну продукцію для подальшої переробки. Тож такий канал збуту в першу чергу характеризується нижчими цінами, проте й вимоги до якості менш жорсткі.

Крім того, на нашу думку, варто звернути увагу на такі країни як **Німеччина** та **Великобританія**, де споживання і платоспроможність споживачів значно вища, ніж в низці інших європейських країн. Українські виробники фруктів та ягід вже мають досвід експорту на вказані ринки і в ході опитування також називали ці країни, як одні з найбільш пріоритетних.

Австрія та **Швеція** залишаються найбільшими споживачами промислового яблука, що й не дивно, оскільки ці країни виступають доволі крупними гравцями на ринку яблучного концентрату. Крім того, нагадуємо, що представництва переробних компаній саме з цих країн доволі успішно працюють на українському ринку та виступають ключовими гравцями як в середині країни, так й на міжнародній арені.

Табл. 40 Потенційні експортні напрямки для ринку яблук (Джерело: exportpotential.intracen.org)

Потенційні експортні напрямки (за даними ІТС)	Потенційний обсяг експорту, млн.долл.США	Фактичний обсяг експорту, млн.долл.США (серед. за 5 років)	Сальдо
Росія	5,400	0,432	4,968
Білорусь	2,800	4,500	-1,700
Єгипет	2,200	0,006	2,194
Німеччина	1,400	0,039	1,362
Казахстан	1,000	0,067	0,934
Бангладеш	0,926	0,006	0,920
Індія	0,826	0,000	0,826
Великобританія	0,657	0,160	0,498
Індонезія	0,609	0,038	0,571
Нідерланди	0,601	0,124	0,476

Табл. 41 Потенційні експортні напрямки для ринку груш (Джерело: exportpotential.intracen.org)

Потенційні експортні напрямки (за даними ІТС)	Потенційний обсяг експорту, млн.долл.США	Фактичний обсяг експорту, млн.долл.США (серед. за 5 років)	Сальдо
Росія	0,090	0,016	0,075
Білорусь	0,060	0,192	-0,132
Німеччина	0,046	0,000	0,046
Індонезія	0,026	0,000	0,026
Польща	0,021	0,000	0,021
Литва	0,017	0,000	0,017
Нідерланди	0,015	0,000	0,015
Румунія	0,010	0,000	0,010
Італія	0,009	0,000	0,009
Індія	0,008	0,000	0,008

Табл. 42 Потенційні експортні напрямки для ринку вишні та черешні (Джерело: exportpotential.intracen.org)

Потенційні експортні напрямки (за даними ІТС)	Потенційний обсяг експорту, млн.долл.США	Фактичний обсяг експорту, млн.долл.США (серед. за 5 років)	Сальдо
Росія	1,300	0,146	1,154
Німеччина	0,761	0,014	0,747
Китай	0,537	0,000	0,537
Білорусь	0,252	2,100	-1,848
Молдова	0,224	0,181	0,044
Австрія	0,196	0,000	0,196
Нідерланди	0,185	0,015	0,169
Польща	0,116	0,597	-0,481
Італія	0,114	0,000	0,114
Корея	0,090	0,000	0,090

Табл. 43 Потенційні експортні напрямки для ринку лохини (Джерело: exportpotential.intracen.org)

Потенційні експортні напрямки (за даними ІТС)	Потенційний обсяг експорту, млн.долл.США	Фактичний обсяг експорту, млн.долл.США (серед. за 5 років)	Сальдо
Німеччина	1,400	0,035	1,365
Нідерланди	0,772	2,500	-1,728
Великобританія	0,767	1,600	-0,833
США	0,556	0,000	0,556
Польща	0,451	1,600	-1,149
Росія	0,284	0,021	0,264
Іспанія	0,247	0,000	0,247
Швейцарія	0,194	0,004	0,190
Італія	0,191	0,010	0,181
Австрія	0,190	0,001	0,189

Заморожені ягоди та яблучний концентрат

Польща виступає головним покупцем заморожених ягід з України. Країна закупляє українську продукцію здебільшого для подальшої доробки, або для компенсації нестачі продукції власного виробництва (як у випадку з малиною у 2016-2017 роках). Тому й у наступному сезоні вона залишатиметься флагманом серед країн-імпортерів в цій категорії.

Для тих заводів, які спеціалізуються на заморожуванні дикоросів, окрім Польщі слід звернути увагу на такі країни як **Німеччина** та **Нідерланди**. Перша країна в останні роки демонструє зростання споживання даної продукції. Крім того, вона виступає головним імпортером продукції з Польщі, а оскільки у українських переробників вже є досвід поставок в цю країну, то доволі вірогідна можливість нарощування поставок саме на німецький ринок. Щодо Нідерландів, то як і у випадку зі свіжою продукцією ця країна виступає скоріше посередником, а не кінцевим споживачем.

Суттєвих змін на зовнішньому ринку яблучного концентрату в сезоні-2020/21 не передбачається. Більша частина експортних поставок буде припадати на країни ЄС, а саме - **Польщу, Австрію, Нідерланди та Німеччину**.

Разом з тим будуть зростати й поставки до **США**. Ця країна доволі активно збільшує закупівлі на українському ринку, а враховуючи доволі високу культуру споживання соків в США, цілком вірогідно що саме Штати у наступному сезоні будуть посідати першу сходинку у рейтингу країн-споживачів українського яблучного концентрату.

Табл. 44 Потенційні експортні напрямки для ринку замороженої суниці садової (Джерело: exportpotential.intracen.org)

Потенційні експортні напрямки (за даними ІТС)	Потенційний обсяг експорту, млн.долл.США	Фактичний обсяг експорту, млн.долл.США (серед.за 5 років)	Сальдо
Німеччина	0,784	0,243	0,541
Росія	0,720	0,155	0,565
Польща	0,533	2,300	-1,767
Нідерланди	0,494	0,098	0,396
Бельгія	0,211	0,235	-0,024
Австрія	0,174	0,312	-0,138
Італія	0,159	0,053	0,106
Франція	0,156	0,443	-0,287
Китай	0,150	0,000	0,150
Великобританія	0,134	0,014	0,120

Табл. 45 Потенційні експортні напрямки для ринку заморожених малини та смородини (Джерело: exportpotential.intracen.org)

Потенційні експортні напрямки (за даними ІТС)	Потенційний обсяг експорту, млн.долл.США	Фактичний обсяг експорту, млн.долл.США (серед.за 5 років)	Сальдо
Польща	2,800	8,600	-5,800
Німеччина	2,100	2,100	0,000
Франція	1,400	0,942	0,458
Нідерланди	1,300	0,628	0,672
Росія	1,300	0,108	1,192
Бельгія	1,200	0,460	0,740
США	1,100	0,000	1,100
Великобританія	0,611	0,026	0,585
Угорщина	0,434	0,053	0,381
Білорусь	0,334	0,126	0,208

Табл. 46 Потенційні експортні напрямки для ринку заморожених вишні та чорниці (Джерело: exportpotential.intracen.org)

Потенційні експортні напрямки (за даними ІТС)	Потенційний обсяг експорту, млн.долл.США	Фактичний обсяг експорту, млн.долл.США (серед.за 5 років)	Сальдо
Німеччина	12,500	4,900	7,600
Польща	12,400	20,500	-8,100
Нідерланди	7,700	2,900	4,800
Росія	7,400	0,147	7,253
Китай	6,100	1,200	4,900
Франція	4,200	3,300	0,900
Бельгія	4,000	0,906	3,094
Італія	3,500	5,100	-1,600
Угорщина	2,800	0,098	2,702
Великобританія	2,700	0,039	2,661

Табл. 47 Потенційні експортні напрямки для ринку яблучного концентрату (Джерело: exportpotential.intracen.org)

Потенційні експортні напрямки (за даними ІТС)	Потенційний обсяг експорту, млн.долл.США	Фактичний обсяг експорту, млн.долл.США (серед.за 5 років)	Сальдо
Росія	24,200	1,300	22,900
Польща	14,700	28,100	-13,400
США	11,700	3,700	8,000
Нідерланди	6,400	2,700	3,700
Німеччина	5,900	9,600	-3,700
Австрія	5,000	14,200	-9,200
Саудівська Аравія	2,100	0,000	2,100
Великобританія	2,100	0,000	2,100
Білорусь	2,100	4,500	-2,400
Казахстан	2,000	0,604	1,396

Перелік графіків у дослідженні

Рис. 1 Динаміка світового виробництва фруктів та ягід, тис.т (Джерело: FAOStat)	8
Рис. 2 ТОП-15 країн-виробників фруктів та ягід в 2018 році, тис.т (Джерело: FAOStat)	8
Рис. 3 Динаміка світового виробництва зерняткових, тис.т (Джерело: FAOStat)	9
Рис. 4 ТОП-15 країн-виробників зерняткових в 2018 році, тис.т (Джерело: FAOStat).....	10
Рис. 5 Динаміка світового виробництва кісточкових, тис.т (Джерело: FAOStat).....	10
Рис. 6 ТОП-15 країн-виробників кісточкових у 2018 році, тис.т (Джерело: FAOStat)	12
Рис. 7 Динаміка світового виробництва м'яких ягід, тис.т (Джерело: FAOStat)	12
Рис. 8 ТОП-15 країн-виробників м'яких ягід у 2018 році, тис.т (Джерело: FAOStat)	14
Рис. 9 Динаміка площ під фруктами та ягодами в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	15
Рис. 10 Структура площ під фруктами та ягодами в Україні у 2010-2019 рр (у розрізі типів господарств) (Джерело: Укрстат)	15
Рис. 11 Структура площ під фруктами та ягодами в Україні у 2010-2019 рр. (у розрізі типів культур) (Джерело: Укрстат)	16
Рис. 12 Динаміка площ та врожайності яблук в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	16
Рис. 13 Динаміка виробництва та плодоносних площ під яблуками в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	17
Рис. 14 Динаміка площ та врожайності груш в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	18
Рис. 15 Динаміка виробництва та плодоносних площ під грушами в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	18
Рис. 16 Динаміка площ та врожайності черешні в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	19
Рис. 17 Динаміка виробництва та плодоносних площ під черешнею в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	20
Рис. 18 Динаміка площ та врожайності вишні в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	21
Рис. 19 Динаміка виробництва та плодоносних площ під вишнями в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	21
Рис. 20 Динаміка площ та врожайності абрикос в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	23
Рис. 21 Динаміка виробництва та плодоносних площ під абрикосами в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	23
Рис. 22 Динаміка площ та врожайності персиків в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	24
Рис. 23 Динаміка виробництва та плодоносних площ під персиками в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	25
Рис. 24 Динаміка площ та врожайності слив в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	26
Рис. 25 Динаміка виробництва та плодоносних площ під сливами в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	26
Рис. 26 Динаміка площ та врожайності суніці садової в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат) ...	27
Рис. 27 Динаміка виробництва та плодоносних площ під суніцею садовою в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	28
Рис. 28 Динаміка площ та врожайності малини в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	29
Рис. 29 Динаміка виробництва та плодоносних площ під малиною в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	29
Рис. 30 Динаміка площ та врожайності смородини в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	30
Рис. 31 Динаміка виробництва та плодоносних площ під смородиною в Україні у 2010-2019 рр. (Джерело: Укрстат)	31

Рис. 32 Динаміка площ та врожайності лохини в Україні у 2016-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	32
Рис. 33 Динаміка виробництва та плодоносних площ під лохиною в Україні у 2016-2019 рр. (Джерело: Укрстат).....	32
Рис. 34 Баланс міжнародної торгівлі яблуком в Україні (Джерело: Укрстат)	34
Рис. 35 Баланс міжнародної торгівлі грушами в Україні (Джерело: Укрстат).....	38
Рис. 36 Баланс міжнародної торгівлі черешнею в Україні (Джерело: Укрстат).....	41
Рис. 37 Баланс міжнародної торгівлі вишнею в Україні (Джерело: Укрстат)	43
Рис. 38 Баланс міжнародної торгівлі абрикосами в Україні (Джерело: Укрстат).....	44
Рис. 39 Баланс міжнародної торгівлі персиками в Україні (Джерело: Укрстат)	45
Рис. 40 Баланс міжнародної торгівлі сливами в Україні (Джерело: Укрстат).....	46
Рис. 41 Баланс міжнародної торгівлі сунцею садовою в Україні (Джерело: Укрстат)	48
Рис. 42 Баланс міжнародної торгівлі малиною в Україні (Джерело: Укрстат).....	50
Рис. 43 Баланс міжнародної торгівлі смородиною в Україні (Джерело: Укрстат)	52
Рис. 44 Баланс міжнародної торгівлі лохиною в Україні (Джерело: Укрстат)	53
Рис. 45 Баланс міжнародної торгівлі яблучним концентратом в Україні (Джерело: Укрстат).....	56
Рис. 46 Баланс міжнародної торгівлі сунцею садовою мороженою в Україні (Джерело: Укрстат)	58
Рис. 47 Баланс міжнародної торгівлі малиною та смородиною мороженою в Україні (Джерело: Укрстат).....	60
Рис. 48 Баланс міжнародної торгівлі іншими ягодами мороженими в Україні (Джерело: Укрстат)	62
Рис. 49 Розподіл основних каналів збуту на внутрішньому ринку України у 2018-2020 роках (Джерело: АЯУ).....	68
Рис. 50 Розподіл основних каналів збуту при експорті з України у 2018-2020 роках (Джерело: АЯУ).....	70

Перелік таблиць у дослідженні

Табл. 1 Виробництво яблук в Україні (Джерело: Укрстат).....	18
Табл. 2 Виробництво груш в Україні (Джерело: Укрстат).....	19
Табл. 3 Виробництво черешні в Україні (Джерело: Укрстат)	20
Табл. 4 Виробництво вишні в Україні (Джерело: Укрстат)	22
Табл. 5 Виробництво абрикос в Україні (Джерело: Укрстат)	24
Табл. 6 Виробництво персиків в Україні (Джерело: Укрстат).....	25
Табл. 7 Виробництво слив в Україні (Джерело: Укрстат)	27
Табл. 8 Виробництво суниці садової в Україні (Джерело: Укрстат).....	28
Табл. 9 Виробництво малини в Україні (Джерело: Укрстат)	30
Табл. 10 Виробництво смородини в Україні (Джерело: Укрстат).....	31
Табл. 11 Виробництво лохини в Україні (Джерело: Укрстат)	33
Табл. 12 Географія експорту яблук із України, тонн (Джерело: Укрстат)	35
Табл. 13 Географія імпорту яблук до України, тонн (Джерело: Укрстат)	37
Табл. 14 Географія імпорту груш до України, тонн (Джерело: Укрстат).....	39
Табл. 15 Географія експорту груш із України, тонн (Джерело: Укрстат)	40
Табл. 16 Географія експорту черешні з України, тонн (Джерело: Укрстат).....	41
Табл. 17 Географія імпорту черешні до України, тонн (Джерело: Укрстат).....	42
Табл. 18 Географія експорту вишні з України, тонн (Джерело: Укрстат)	43
Табл. 19 Географія імпорту вишні до України, тонн (Джерело: Укрстат).....	43
Табл. 20 Географія імпорту абрикос до України, тонн (Джерело: Укрстат).....	44
Табл. 21 Географія імпорту персиків до України, тонн (Джерело: Укрстат)	45
Табл. 22 Географія експорту слив із України, тонн (Джерело: Укрстат).....	46
Табл. 23 Географія імпорту слив до України, тонн (Джерело: Укрстат)	47
Табл. 24 Географія експорту суниці садової із України, тонн (Джерело: Укрстат)	49
Табл. 25 Географія імпорту суниці садової до України, тонн (Джерело: Укрстат)	49
Табл. 26 Географія експорту малини з України, тонн (Джерело: Укрстат)	51
Табл. 27 Географія імпорту малини до України, тонн (Джерело: Укрстат).....	51
Табл. 28 Географія експорту смородини з України, тонн (Джерело: Укрстат)	52
Табл. 29 Географія імпорту смородини до України, тонн (Джерело: Укрстат)	53
Табл. 30 Географія експорту лохини з України, тонн (Джерело: Укрстат)	54
Табл. 31 Географія імпорту лохини до України, тонн (Джерело: Укрстат)	54
Табл. 32 Географія експорту яблучного концентрату з України, тонн (Джерело: Укрстат)	56
Табл. 33 Географія імпорту яблучного концентрату до України, тонн (Джерело: Укрстат)	57
Табл. 34 Географія експорту суниці садової мороженої з України, тонн (Джерело: Укрстат)	58
Табл. 35 Географія імпорту суниці садової мороженої до України, тонн (Джерело: Укрстат)	59
Табл. 36 Географія експорту малини та смородини морожених з України, тонн (Джерело: Укрстат)	60
Табл. 37 Географія імпорту малини та смородини морожених до України, тонн (Джерело: Укрстат) ...	61
Табл. 38 Географія експорту інших ягід морожених з України, тонн (Джерело: Укрстат).....	62
Табл. 39 Географія імпорту інших ягід морожених до України, тонн (Джерело: Укрстат)	63
Табл. 40 Потенційні експортні напрямки для ринку яблук (Джерело: ІТС).....	74
Табл. 41 Потенційні експортні напрямки для ринку груш (Джерело: ІТС)	74
Табл. 42 Потенційні експортні напрямки для ринку вишні та черешні (Джерело: ІТС)	74
Табл. 43 Потенційні експортні напрямки для ринку лохини (Джерело: ІТС)	74

Табл. 44 Потенційні експортні напрямки для ринку замороженої суниці садової (Джерело: ІТС).....	75
Табл. 45 Потенційні експортні напрямки для ринку заморожених малини та смородини (Джерело: ІТС)	75
Табл. 46 Потенційні експортні напрямки для ринку заморожених вишні та чорниці (Джерело: ІТС).....	75
Табл. 47 Потенційні експортні напрямки для ринку яблучного концентрату (Джерело: ІТС).....	76